

ԽԱՉ ՎԷ ԹԱՃ
ԷՕՄՐԻԻ



«Պիւ Լիմսէ. . . զանուն իւզրէ կիւրեանէ-
յիննէ, քանս հաիլ օրմազ», Բ Տիմ. 2. 5.

ՄԻԻԷԼԼԻՅԻ
Ա. Գ. ՍԷՅԵՐԵԱՆ

ԽԱՐԱՆԱԹԱ ՄԱԹՊԱՍՈՐ

ՀԱԼԷՊ

18838

Printed in Syria

Իմ Խրատ. Զոյ Լու Ն. Ե. Լու

ԽԱՉ ՎԷ ԹԱՃ *Գրադարան Զեւ*

ԷՕՄՐԻԻ



«Պիւ քիւսէ... զանուն իւրէ կիւրեմէ-
յիցնէ, քանա նաիլ օլմազ: Բ Զիւ. 2. 5.



ՄԻԻԷԼԼԻՅ

Ա. Գ. ՍԷՅԷՐԵԱՆ



ՄԱՐԱՆԱԹԱ ՄԱԹՊԱՍԵ

ՀԱԼԷՊ

18838



ՄԱՏՏԵԼԵՐԻՆ ՖԻԶՐԻՍԹԻ

Բէում վէ թարիֆի 8
Պրէ գալ սէօղ 8

Պիւհնի գրամ — Բ. Մուգաստէստ խաչար
Խաչըն մանասը — Խաչ հիւմլէ իչիւն 9

Եէսի խաչար — Եէվլէրիլէ 12—54

1. Թէզնինաթ եա րէսմիյէթ խաչը 12
2. Թապիի խաչ եա էլէմ 13
3. Կիւնահըն խաչը եա էլէմի 16
4. Պաշգաւարըն խաչը եա էլէմի 20
5. Էհլի պէյթտէն խաչ էլէմ 24
6. Նէֆստէն խաչ եա էլէմ 30
7. Յիսուսըն խաչը, Յիսուս իչիւն էլէմ 43

Խաչ քաւըմազ 55—65

Խաչըզ խրիթիան օլմա — Սիւս իչիւն խաչ
Թաչըմա — Էլին իլէ խաչ եափմա — Խաչընը
տէյիշտիւրմէ — Խաչը րէտտ էթմէ — Խաչա
պուխուր եազմա — Վազթընտան էվլէլ խաչը
լանմա — Խաչը սօնրայա պրազմա — Էննամ
խաչըն Թանա Թէպտիլ օլանաղընը պիլ:

Յիսուսըն խաչընըն խրսմէթի 66—98

Խաչ՝ Արմա — Թէրաղի — Պայրազ — Փու
նար — Մէսքէն — Նէրտիպան — Թէյյարէ:

Իփնի գրամ — Բ. Մուգաստէստ քանլար

Թանըն մանասը — Պաղը նուրլար 99—121

Եէսի քանլար վէ արքլարը 122—206

1. Տիքէն Թան վէ շարթլարը 123
2. Յանի Թան վէ շարթլարը 133
3. Հայաթ Թան վէ շարթլարը 142
4. Սալաթ Թան վէ շարթլարը 152
5. Մէսէրրէթ եա իֆթիլար Թան 164
6. Ալթուսն եախօտ Միւլիւքեանէ Թան 176
7. Ճէլալ Թան վէ շարթլարը 188



ԲԵՍՄԻՆ ԹԱՐԻՖԻ

Ա. Աշրմբե Բ. Մուգաթեստ:

1. Բ. Մազաթեստի ինձալ էտէր իտէք, պիր Թարաֆտա կիւնաինն կէթիրտիյի աղրը, աճը, մուգաթա, տէրտ, էլէմ, խաչ վէ էօլիւմ հագգընտա սէօյլէր:
2. Տիկէր Թարաֆտա ինայէթին կէթիրտիյի հայաթ, սէլամէթ, պէրէքէթ վէ Թաճլարը պէյան էտէր:

Բ. Մէլէլէր, Մէլէքլէր, տաղրու եօլտա խաչ Թաշըյանլարա մուհաֆըզ տըր: Ղուկ. 22. 43:

1. Պիր մէլէք պիր Թարաֆտա Գիթապտան խաչլարը կէօթէրիյօր:
2. Տիկէր մէլէք օլ պիր Թարաֆտա Գիթապտան Թաճլարը կէօթէրիյօր:

Գ. Եէթի խաչլար վէ Եէթի քանլար:

- | | |
|---------------------|------------------|
| 1. Թէգեինաթ խաչը, | 1. Տիքէն Թան, |
| 2. Թապիի խաչ, | 2. Ֆանի Թան, |
| 3. Կիւնահին խաչը, | 3. Հայաթ Թանը, |
| 4. Պաշալարըն խաչը, | 4. Սալահ Թանը, |
| 5. Էլի պէյթտէն խաչ, | 5. Իֆթիխար Թանը, |
| 6. Նէֆթտէն խաչ, | 6. Ալթուն Թան, |
| 7. Յիսուսըն խաչը, | 7. ձէլալ Թանը: |

ՊԻՐ ԳԱՉ ՍԷՕՉ

(ՊԻՐԻՆՃԻ ԳՐՈՄ)

Բ. ՄՈՒԳԱՏՏԵՍՏԵ ԽԱՉԼԱՐ

«Խաչընը արեւոյ արտոնման կէտէնէն պանս
լայրդ տէյիլ տիրոյ: Մատթ. 10. 38»

Թապիի ինսանլըգտա աղլայը Վի կիւ-
լիւշ, քէտէր վէ մէսէրրէթ օլտուզը կիպի,
րուհանի էօմրտէ տախի խաչլար վէ թաճ-
լար, էօլիւմ վէ միւքեաֆաթ վար տըր:
Ալլահըն Բէլամընտան անլէրի տողրու ան-
լամագ իչիւն շու րէսմ իլէ էվվէլա. խաչ-
լարը, պատէհու թաճլարը մէշգ էտէլիմ:

Խաչըն մանաւր: Խաչ տէնիւտիյի
կիպի խաթրըմըզա Գողգոթա կէլիւր, վէ
օրատա խաչա պագարագ Բէլամտան շու
տէօրթ մանալարը պուլուրուզ:

1. Խաչըն իլք վէ տողրու մանաւր,
միւսքահագգ օլան Գեղայը չէմէք սիր:
Խաչանան խըրսըզլարտան պիրի պէօլլէ
տէյօր. «Պիզ հագգ իւզրէ մանքիւմ իզ,
զիրա ամէլլէրիմիզին ճէզասընը չէքիյօ-
րուզ»: Ղուկ. 23. 41: Յիսուս տախի Բէն-
տիօի կիւնահսըզ իտի խէտէ, մատէմ քի
կիւնահքեարլարը սէվտի, անլէրին միւս-
թահագգ օլտուզը ճէզայը չէքմէք իւզրէ
պէտէլ եա ֆիտիյէ հալինտէ խաչլանտը:

Խաչ վէ քան հօմրիւ պիրի պիրինէ մու-
խալիֆ կէօրիւնէն, ամա եէքտիկէրինին
միւթէմմիմի օլան իքի մուհիմմ մատտէլէր
տիր: Զիրա խաչսըզ թաճ օլամագ, քէզա
թաճըն իւմիտի օլմազսա խաչ թաչըմագ
միւլքիւտիր: Անճագ խաչ՝ ատէմի մէֆ-
թուր էտէր, լաքին ճէլալ ու թաճ իւմիտի
միւմինի ճէսարէթլէնտիրիր: Րօմ. 8. 17:

Իմտի խաչլար վէ թաճլարը պիրիքտէ
մէշգ էտէն՝ զէմինտէ մուվագգաթ էլէմլէ-
րի, քէզա սէմատա էպէտի ճէլալը պիր-
լիքտէ կէօզ էօնիւնէ ալարագ ամէլի պիր
էօմր փրօզրամը եափար, քի անտէ եիւ-
րիւյէն մէֆթուր օլմազ: Իչթէ պու քի-
թապ պու փրօզրամը պէյան էտէր:

Պու մատտէ սէնլէրիճէ մէշգիմ օլուպ,
1916 սէֆէրպէրլիքտէ իլք րէսմ իլէ չէքլէ
գօյմուլըմ: Անըն մէշգի ֆարգլը վագթ-
լարտա չօզլարա պէրէքէթ օլմըշ տըր:
1941-42 տէ Մարանաթատա թապ իլէ
քիթապ հալընտա տախի նէշը էտիյօրըզ:
Տուա էտէլիմ քի Րապպ անը տահա չօզ-
լարա պէրէքէթ էլլէյէ:

2. Խաչըն իքինճի վէ թապիլի մանասը, ելիմ, Բեհե քի մուգայագա սր: Յիսուս խաչանմաղա հազըրլանը իքէն, էվվէլա Գեթսեմանիտէ էլէմ չէքտի: Փաք վէ փարլագ Եղեմ պաղչէսինտէն պաչլայալա գ ինսանա կէչիպ տիւնեայը տօլտուրմուչ օլան պիւթիւն կիւնահլարը Յիսուս Գեթսեմանինին գարանլըգ պաղչէսինտէ Գէնտի իւգէրինէ ալըպ՝ ճանը էօլիւմ տէրէնէսինտէ փէք միւքէտտէր օլարագ էլէմինտէն գան թէրլէր տէօքմէյէ պաչլատը: Մատթ. 26. 36—38, Դուկ. 22. 39—46: Խաչըն պու մանասընը անլատարագ Բէսուլ տէյօր. «Եալընըգ Գրիստոսա իման էթմէք տէյիլ, անճագ անըն իչիւն էլէմ չէքմէք տախի սիգէ իհսան օլուստը»: Ֆիւլ. 1. 29: Ա. Պետ. 2. 12, 19, 20:

3. Խաչըն իւչիւնճիւ մանասը, եգիյէր իլի Կօլխիւլմեք սիր: «Էօտ իւէ գարըմըչ սիրքէ վէրէրէք խաչա կէրտիլէր» Մթ. 27. 34: «Կիւնէչ պաթանա գատար էօլմէյէնլէրին ինճիքլէրինի գըրտըլար»: Յվհ. 19. 31: Խաչըն պու մանասընը անլաթմագ իչիւն Յիսուս սօն վաղընտա տէտի. «Իլթէ աւըն իչիւն պէն սիգէ փէյղամպէրլէր իւէ հիւքէմա վէ իւլէմա իրսալ էտէրիմ, վէ անլէրտէն պաղըսընը գաթլ էտիպ՝ խաչա կէրէնէքսինիլ, վէ անլէրտէն պաղըսընը

սինաղօղլարընըգտա տէյիւպ՝ չէհրտէն չէհրէ գօվաճագսընըգ»: Մատթ. 23. 34:

4. Խրիսթիան քիլիսէլէր իչիւն խաչըն ասլ մանասը, Յիսուս Գրիստոսըն պիսուչ իքէն սուչլու թիւնեանըն Եեթիմէ գուրպան օլմասը սր: Բ Կորն 5. 14—21: չէմ տէ միւմինլէրին Գրիստոս իչիւն էլէմ վէ էլիյէթ չէքմէսի տիր: Մարկ. 8. 34—38:

Խաչ եա ելիմ ճիւմի իչիւն սր:

1. Պիւթիւն պեհերիյէր ելիմ իչիւնէ սիր: Յոր տէյօր. «Ինսան քի Նիսատան տօղմուչ տըր, էօմրիւ գըսա վէ տէրտ իւէ տօյմուչ տըր»: Յոր 14. 1:

2. ՔեաՖեհի մախլուգաք ելիմ չէփյօր: Բէսուլ տէյօր «Չիւնքի մախլուգըն քեաֆֆէսի չիմտիյէ տէյին պիրիքտէ ահ իւէ աղըր չէքտիլինի պիլիբիդ» Բօմ. 8. 19—22:

3. Միւմինիւր պիլի ելիմ չէփեհիլէր վէ քահա գիյաքի: Յիսուս տէտի. «Խաչընը ալըպ արտըմճա կէլմէյէն պանա լայըգ տէյիլ տիր»: Մատթ. 10. 38: Միւմինլէր տախի տիւնեանըն չէքտիլի այնի էլէմլէրի հաթթա գաթ պէ գաթ ֆաղլասըլլէ չէքէրլէր, լաքին ֆարգ պու տըր քի տիւնեա էլէմլէրտէ սապր էթմէյիպ կիւնահա ղարգ օլուր վէ միւքեաֆաթ Եէրինէ ճէգայա միւսթահագգ օլուր. միւմինլէր իսէ այնի էլէմլէրտէ խաչըն գանուսընլէ

սապր ու թէհամմուլ էտէրէք սօնատէք
սատըգ գալըպ միւքեաֆաթլանըրլար:

Ա. Խաչ եա Էիվմին Գեվլէրի:

Շիմտիյէ գատար օլան մէշգլէրտէն ան-
լաշըրըր քի հէր ատէմին մութլագա խաչը
վար վէ խաչ թաշըմագ թապիի տիր: Իմ-
տի պիրտէ խաչըն նէվլէրինի մէշգ էտէ-
լիմ: Բէսմտէ եէտի խաչլար միւշահէտէ
օլունըր, նասըրքի ըէսմտէքի քիթապտա
իսմէրի վէ խապաթլարը եազըլմըշ տըր:
1. Թեգեիքնաք եա Էհամիյէք խաչը. Բ Տիմ.

3. 5:

2. Թապիի խաչ. Յոր. 14. 1:

3. Կիւնանըն խաչը. Ղուկ. 23. 41:

4. Պազալարըն խաչը. Խուրճ. 32. 32:

5. Էնի ի պիյքսէն խաչ. Միք. 7. 6:

Ա. Կորն. 7. 28—35:

6. Նեֆեսէն խաչ. Բոմ. 7. 15—25:

7. Յիսուսըն խաչը. Մարկ. 15. 21:

Շիմտի պունլարը մէշգ էտէլիմ:

1. ԹէշեիւնԱթ ԵԱ ԲէՍՄԻԹէթ ԽԱԶԼ

(Բէսմտէ տիկէր խաչլարըն էթրաֆընտա շէ-
րիս եա գօրտէլա իլէ շէթլ ալմըշ խաչ տըր):

«Տինտարըլը սուրէթինի կէօսթէրիպտէ
գուվլէթինի ինքեար էտէր օլանագլար»:
Բ Տիմ. 3. 5: Զօգլար իսմէն խրիսթիան
տըրլար, ըէսմիյէթտէ խրիսթիան իտիք-

լէրինի պէյան էտէրլէր, լաքին գալպէն
խրիսթիանըղըն գուվլէթինի պիլմէշլէր:
Հաթթա նիշէլէր, էլմաս, ինճու, ալթուն,
զի գըյմէթ թաշ վէ սաիր քէրէսթէլէրտէն
խաչ եափըպ շափգա, եագա, կէրտանըգ,
էլպիսէ վէ սաիր կէօրիւնիւր եէրլէրինէ
սիւս վէ թէգեիքնաթ իշիւն գօրլար: Պուն-
լար Յիսուս իշիւն խաչ թաշըմագ տէյլլ
տիր: Խաչըն մանասը էլէմ շէքմէք իսէ,
պունտա էլէմ եօգ տըր: Իլլա ատէմին
կէօլկէսի նէ իսէ, պու նէվ խաչլար տա
ասըլ խաչըն կէօլկէսի տիր քի պիր գըյ-
մէթի եօգ: Նիշէ տէֆալարտա իսէ, ասըլ
խաչըն գուվլէթինի ինքեար էթմէքլիլէ
սէվգ էտէր: Տինտարըլը ինտանա սիւս եա
թէգեիքնաթ տէյլլ, իլլա շախսի հայաթ
օլմալը տըր: Խրիսթիանըգ ատէմին սալթ
իսմինտէ տէյլլ, իլլա իշինտէ օլմալը:
Կէօսթէրիշ իշիւն տէյլլ, իլլա եաշալըշ օլ-
մալը: Իմտի թէգեիքնաթ իշիւն խաչ թա-
շըմագ եախօտ իսմէն, ըէսմէն խրիսթի-
անըգ իլէ գանաաթ էթմէք պօշ տըր:
Տինտարըլըն սուրէթինի տէյլլ, իլլա
գուվլէթինի կէօսթէրմէք լազըմ:

2. ԹԱՊԻԻ ԽԱԶ ԵԱ ԷԼԷՄ:

(Բէսմտէ պէօյիւք խաչըն ալթ գօլունտա):

«Ինտան քի նիսատան տօղմուշ տըր,
էօմրիւ գըսսա վէ տէրտիլէ տօյմըշ տըր»:

Յոր 14. 1: Ինսանըն տողուշըյէ պէրապէր տէրտ ու էլէմէր պաշար, լաքին ումուժա մախսուս օլտուղընտան, անլէր թապիի սայըլըյոր:

(ա) Թապիի խաչ եա էլեմլէրին ցեվլէրի: Աղըլըյէ տողուպ տողուրմագ: Թէք. 3. 19: Ան թէրիյէ եէյիպ իշմէք: Թէքվ. 3. 13: Մատթ. 6. 25: Չօճուգուգտան փերլիյէ գատար թապիի րահաթսըլըզլար: Տիշ չըգարմագ, չիշէք, գըզամըգ, գատըն վէ էրքէքլէրէ մախսուս նիշէ թապիի էլէմ վէ րահաթսըլըզլար: Թէքվ. 25. 22: Մէվ-սիմ թէպէտտիւլիւ իլէ սըճագ վէ սօղուգտան գահմէթ չէքմէք: Թէքվ. 31. 40: Այըլըլը, դարիպիլք: Թէքվ. 27. 41-45: Ֆագիրլիք: Ղուկ. 16. 20, 25: Զէնկինլիք: Մատթ. 13. 23: Աղըլըլար, խասթալըգ, էնճամ էօլիւմ: Յոր. 6. 1-4: 17. 1:

(բ) Թապիի խաչ եա էլեմ ումուժա ախօ իր: Էրքէք, գատըն, չօճուգ, իսթիյար, գէնկին, ֆագիր, ալիմ, ճահիւ, սալիհ, ֆասըգ ճիւմէսինէտէ սայքի այնի շէյլէր իսապէթ էտէր: Իմտի պու կիպի անվալ տիւնեանըն եախօտ ինսանիյէթին թապիի էլէմէրի տիր: Վաիգ. 3. 14, 8. 14:

(գ) Ումումէն ինսանլար պու հալլէր իշինտէ թէհամմիւլ էտէմէյիպ թէշէքքի էտէրլէր վէ կիւնահա տիւշէրլէր: Ատատ.

21. 5: Տէմէք քի թապիի խաչը պիլէ թաշըյամագ օլուրլար:

(դ) Միւմինլէր իսէ այնի հալլէր իշինտէ սիւքիւթ, սապր ու թէհամմիւլլէ, թէշէքքիւր էտէրէք եաշարլար: Ղազարոս չըպանլար վէ ֆագիրլիք իշինտէ Ալլահա մագպուլ եաշտը: Ղուկ. 16. 19-25: Ինսանտան տողանլարա պու կիպի հալլէր թապիի օլտուղը կիպի (Յոր 1. 21), Բուհտան տողանլարա պուլնլար իլէ պէրապէր Յիսուս իշին թէատտի կէօրմէք տախի թապիի տիր: «Յիսուս Գրիստոստա թագվա իւզրէ էօմր կէշիլմէք իսթէյէնլէրին ճիւմէսի տախի թէատտի կէօրէճէք տիր»: Բ Տիմ. 3. 12:

(ե) Պազըլարընա պու նէվ էլէմէր Բապա թարաֆընտան մէվհիպէ տիր: Ֆագիրլիք Ղազարոսա, միւնգէվիլիք եղիա վէ վաֆթիգ էտիճի Յովհաննէսէ, չօլ խասթալըգ Յօբա սայքի մէվհիպէ սայըլտըլար:

(զ) Պուլնլարըն ճիւմէսի էլէմ իսէտէ, տօղրուտան Յիսուս իշին խաչ թաշըմագ տէյիլ տիր, զիրա այնի հալլար կիւնահա ետարա տախի վուգու պուլապիլիյոր: Լաքին պու հալլէր իմանըն, հայաթըն, իմթիհան վէ իզհարաթընըն փօթասը օլուպ սատագաթը իզհար էտէրլէր:

(է) Միւմինլէր իշպու թապիի էլէմէրէ

սապր ու թէհամմիւլ էտիպ, խօշ խաթըր-
լէ րազի օլարագ միւքեաֆաթլար ալէմի-
նէ րէվան օլուրլար: Վահ. 14. 13:

Յիսուս թապիր էլէմէրէն տիւշար օ-
լուպ՝ չէքտիր իլէմէրտէն իթաաթ էօյ-
րէնտի: Իպր. 5. 8: Ֆագիրլիք, աճլըգ,
հօրղունլըգ, աղրըլար վէ էօլիւմ իչինտէն
կէչտի վէ սատըգ պուլունտը: Իմտի խաչ
հօլունտաթիլէր տախի աշի հօլտան Յի-
սուս իլէ կէչիպ սատըգ օլմալը տըրլար:
«Պիզի Բրիստոսըն մուհապպէթինտէն քիժ
այըրաճագ տըր, էլէժմի, մուզայագաժմը,
աճլըգ մը, չըփուպըգմը...» Բօմ. 8. 35:

3. ԿԻԽԱՆԱՆ ԽԱՁԸ ԵՍ ԷԼԷՄԻ

(Րէսմտէ պէօյիւք խաչըն օաղ գօլունտա)

Խաչլանան խըրսըզլարտան պիրի տէ-
յօր. «Պիզ հագգ իւզըն մահքիւմիզ, զի-
րա ամէլլէրիմիզին ճէզասընը չէքիօրըզ»:
Ղուկ. 23. 41:

1. Ճիւմլէ խաչլարըն, եախօտ հէր նէվ
էլէմէրին էսասը կիւնան տըր: Պէչէրէյէ-
թէ կիւնան կիրմէզսէ իտի, էլէմ, աղրը,
մուզայագա վէ կէօգ եաչը, հաթթա էօ-
լիւմ օլմայաճագ իտի: Կիւնան պիր միք-
րօպ կիպի տիր քի կիրտիլի եէրէ տէրտ ու
էլէմ վէ էնճամ էօլիւմ կէթիրի: Յակ.
1. 15: Իմտի ատէմ կիւնան էտիպ շէրր

իլլէտիր իչիւն էլէմ չէքէր, հաթթա խաչ-
լանըր: Ա Պետ. 2. 12, 20:

2. Կիւնան ճէզա միւքեահագգ վէ
մուհագգադ տըր: Եզկ. 18. 4, Ղկ. 23. 41:
(ա) Թապիաթա գարըր օլան կիւնան
թապիաթ ճէզա վէրի: Էմս. 6. 27, 28:
(բ) Վիճտան գարըր օլան կիւնան
վիճտան թազիր էտէր: Յովհ. 8. 9, Բօմ.
2. 16: Ա Յովհ. 3. 19:

(գ) Ատէմէրէն եա հիւքիւմէթէ գարըր
օլան հիւքիւմէթ ճէզա վէրի: Բօմ.
13. 3—5:

(դ) Վալիտէյնէ օլան կիւնան վալի-
տէյն թէքտիր էտէր: Ատատ 12. 14:

(ե) Բիլիսէյէ գարըր օլանը քիլիսէ
թէքտիր էտէր: Մտթ. 18. 17: Բ Սէլ. 3. 14:

(զ) Բէլամ Ուլլահա գարըր օլանը Բէ-
լամ հիւքմ էտէր: Յովհ. 12. 48:

(է) Ալլահա գարըր օլան կիւնահա Ալ-
լահ ճէզա վէրի: Վահ. 20. 11—15:

Պագը կիւնահալար վագթընտա վէ տէր-
հալ ճէզալանըր: Կայէն, Թէք. 4. 1—17:

Պագըլար տա սօնրա, կէճ ամմա էնճամ
ճէզալանըր: Աքաար: Գ Միւլ. 22. 20-23:

Պագըլար կիւնահընը հիսս էթմէյէթ
եինէ տէ թէքտիր օլուր: Թէք. 19. 24-28:

Պագըլար թէքտիր օլմալտա, կիւնահ
տէյլիլ իմիշ զանն էտէրէր: Մէգ. 50. 21:

8883

Պազըլար ճէզասընը չէքէր իքէն, եինէ տէ կիւնահա տէվամէտէրլէր: Եսա. 1. 5:

Պազըլար հէմ կիւնահ էթմէք, հէմ տէ ճէզա կէօրմէմէք իսթէրլէր: Ալլահ քէրիմ տիր՝ տէյէրէք, Ալլահըն մուհապպէթ վէ ինայէթինի եանլըռ անլարլար: Ալլահ կիւնահըն ճէզասընը իմալ էտէր, ամմա իհմալ էթմէզ: Բոմ. 2. 5—11:

Պազըլար տախի կիւնահլարընը տէրին՝ ճէ հիսս էտիպ՝ ճէզայա միւսթահագգ իտիքլէրինի իգըրար էտէրլէր: Ղուկ. 23. 41:

3. Կիւնահըն խաչ եա ճէզասընը եա կիւնահ իլլէյէն չէքէմէք, եա տա անըն եէրինէ պալգասը չէքմէլի, աճէպա քիմ:

Ատէմ կիւնահը քէնտիսի իլլէր, ամմա քէնտիսի գալտըրամազ: Թէք. 4. 13:

Ատէմ կիւնահը եալընըզ իլլէմէտի քի եալընըզ գալտըրա: Ինսան Շէյթան իլէ պիրիքտէ կիւնահ իլլէր: Շէյթան իսէ կիւնահը իլլէտիր, ամմա գալտըրամազ, հաթթա աղըրլաշտըրմազ իւզրէ իւզէրինէ չէօքէր: Հէր ատէմ կիւնահքեար տըր, պաշգասընա պէտէլ վէ Ֆիտիյէ օլամազ:

4. Կիւնահըն խաչընը անճագ Յիսուս գալտըրըր, զիրա Քէնտիսի կիւնահսըզ տըր: Յովհ. 1. 29:

Թէվպէքեարա ափվլըզ վէրիլյօր իսէ, տէյիլ քի կիւնահլարը ճէզասըզ կէչտի,

իլլա թազմինաթ վէ Ֆիտիյէ իլէ, քէնտիսին չէքէմէլի ճէզայը Բապպ Յիսուս չէքմիշ տիր: Ա. Պետ. 2. 24:

Թէվպէքեար քէնտի կիւնահընը վէ անըն խաչ ճէզասընը տէրին մահքիւմլիյէթլէ հիսս էտիպ, թէվապու վէ իմանլէ գապուլ էտէր քի Յիսուս քէնտիսի իլլէն վէ քէնտիսին եէրինէ խաչլանըպ էօլտիւ: Եսա. 53: Պէօյլէճէ կիւնահըն խաչընտան ազատ օլուր: Բոմ. 8. 1—11:

Միւմին օլտուգտան օօնրա օլան կիւնահլար իլլէն տախի էլէմ չէքմէք վար:

5. Միւմինին էօյլէ կիւնահլարը օլապիլիր քի քէնտիսի էպէտի հայաթտան մահրուժ էտէպիլիր: Պուշլարա եօլիւմե սեպկալ օլան կիւնահլար տէնիլիր: Ա. Յովհ. 5. 16: «Իրքիսաս» տէնիլիր: Իպր. 6. 4—6: «Գասեհն կիւնահ» տէնիլիր: Իպր. 10. 26—29: Պուշլարը Յիսուս տախի գալտըրմազ, զիրա Յիսուսը թէքըրար խաչլամազ իճապ էտէր: Իպր. 6. 4—6:

6. Միւմինին էօյլէ խաթալարը օլապիլիր քի Ալլահտան եա հայաթտան մահրուժ էթմէզ, ամմա պէօյլէք միւլքեաֆաթլարտան մահրուժ էտէր. Թէս. 3. 25—27: Ատատ 20. 12: Պու տախի միւմինէ պիր էլէմ տիր:

7. Միւմինին պազը կիւնան վէ խաթա-
լարը օլուր քի Ալլան տիւնեատա թէքտիր
վէ էլէմ վէրիւր: Օլ էլէմէր իչիւն միւ-
քեաֆաթ մէմուլ օլունմազ, զիրա օ միւս-
թանազգ օլտըղը էլէմ տիր: Ա Պետ. 2. 20:

Լաքին կիւնան իչիւն մէշագգաթլարա
տիւնար օլտըղընտա, թէվազու իլէ թե-
համիւլ էտէրսէ, օլ զէման կիւնան վէ
էլէմի իչիւն տէյիլ, իլլա օլ էլէմէր իչիւն-
տէ Ալլանըն էլինէ տիւնիւպ սատըգ գալ-
տըղը իչիւն միւսթէնապ գըլընըր: Միք.
7. 9: Բ Միւլ. 16. 5—13: 24. 10—17:

4. ՊԱՇԳԱԼԱՐԸՆ ԽԱԶԸ

(Բէսմտէ պէօյիւք խալըն սօլ գօլընտա)

Պազէն ինսանա էօյլէ քէտէր, էլէմ վէ
մուզայագա իսապէթ էտէր քի նէ քէնտի-
նին կիւնանընտան նէտէ միւսթանազգ օլ-
տուղընտան, իլլա պաշգալարըն կիւնանը
սէպէպինտէն անլէրին միւսթանազգ օլ-
տուղը ճէզայա տիւնար օլուր:

Մէսէլա Աքարըն կիւնանը սէպէպինտէն
պիւթիւն գալմ մաղլուպ վէ միւզթարիպ
օլմուլ: Յեսու. 7. 1—26:

Իսրայէլին կիւնանը սէպէպինտէն Յեսու
վէ Բաղէք քըրգ սէնէ չէօլտէ տօլաշմա-
ղա մէնպուր օլմուլար: Ատատ 14. 1—38:

Դաւիթին կիւնանը սէպէպինտէն Իս-
րայէլտէ թաուն զուհուր էտիպ վուրուլ-
մըլլար տըր: Բ Միւլ. 24. 1—17:

Իմտի էլէմէրտէն պիր գըսմըտա պաշ-
գալարըն խալը տըր, եախօտ պաշգալար
սէպէպինտէն էլէմէ տիւնար օլմազ, եա
պաշգալար իլէ խալ, էլէմ թաշըմազ տըր:

1. Գըսմէն հիսսէսի օլտագ: Սոդոմ Գօ-
մոր իֆրաթ տէրէճէտէ կիւնանլարը իչիւն
աթէլլէ հիւքմ օլունույօր. պու միւսթա-
հազգ տըր: Լաքին սալիւն թէսմիյէ օլու-
նան Դովտ տախի օլ էլէմէ տիւնար օլուպ
պէօյիւք զարար չէքտի: Չիւնքի գըսմէն
քէնտինին տախի գապանաթը վար իտի:
Իմտի Ալլան ումումը թէքտիր էտէր իքէն,
պազէն միւմինլէրինտէ կէշմիւնէքի կիւ-
նանլարը իչիւն օլ թէքտիրէ գըսմէն
հիսսէտար էտէր, եինէտէ ինսաֆլէ էսիր-
կէր: Թէք. 19. 15—29: Բ Պետ. 2. 7, 8:
Երեմ. 10, 24:

2. Հիշ գապահարը եօգ իքէն, պաշգա-
լարըն եէրինէ, հաթթա անլէրտէն րէտտ
օլունարագ էլէմ չէքմէքտէ վար: Իսրայէլ
Ալլանտան սափմիւլ, Հեղինին օղուլարը
ֆէսատա վարմըլ, Իմտի Ալլան անլէրի Յիւ-
լիսթիւրէ թէսլիմ էտէրէք վուրմուլ տըր:
վէ միւսթանազգ տըրլար: Լաքին պիզ-
գաթ Բապալըն թապուլթ իւլ տհտը պու

սէպէպտէն. էսիր կիթմիշ: Թապութ իւլ
անտըն նէ՝ գապահաթը վար, լաքին
Րապպ միւսաատէ էտիյօր: Ա Միւլ. 2—6
պապլար:

Յովսէփ Ալլահա մագպուլ տըր, լա-
քին պիրատէրլէրինին քէօթիւլիւլիւ ի-
չիւն էլէմլէրէ տիւչար օլույօր: Սօնրա ան-
լաշլըք քի պիրատէրլէրինին խալըր իչիւն
իմիշ: Թէքվ 50. 19:

3. Միլի ելեմլէրէ հիսսէսար օլմագ վար:
Իսրայէլ Ալլահա իսեան էթտիյի իչիւն է-
սարէթէ կիտիյօր, պու միւսթանագգ տըր:
Լաքին Ալլահա մագպուլ օլան Դանիէլ,
Սեղրաք, Միսաք վէ Արեդնագով տախի
պէրապէր էսիր օլույօրլար: Չիւնքի օլ
միլլէթին իմթիյաղլարընա չէրիք օլտուգ-
լարը կիպի, էլէմիւնէ տախի չէրիք օլմալը
տըրլար: Դան. 1. 1—7: Քէզա Ակիւղաս
վէ Պրիսկիղա Ալլահ էվլատը իքէն, պիւ-
թիւն Եէհուտիլէր իլէ Րօմատան մուհաճիր
օլմուշլար: Ամալ. 18. 2:

4. Մուհապպէքսէն պազաղլարըն խաչ
եա ելեմիքի Եիւլիքմէք սէ վար: Ալլահ
Մովսէսէ տէյօր. «Պու գազմ սէրքէշ տիր,
պրագ անլէրի թէլէֆ էտէյիմ, վէ սէնի
պէօյիւք պիր միլլէթ էտէյիմ: Լաքին Մով-
սէս գազմը սէվտիյի իչիւն պիւթիւն է-
լէմլէրինի թաշըմաղա րազի օլուպ՝ Րապ-

պա նիյազլէ, «էյէր կիւնահլարընը աֆվ
էտէրսէն էթ, Եօգ իսէ րէճա էտէրիմ,
Եազտըղըն Քիթապտան պէնի մահվ էյլէ»
տէյօր: Խուր. 32. 9—12, 32:

Դաւիթ աը օղլու Արիսողոմ իչիւն
պու մուհապպէթլէ աղլայօր: Բ Միւլ. 18.
33: Պօղոս պու մուհապպէթլէ՝ Ագրապամ
Եէրինէ պէն քէնտիմ մահրուս օլայըմ՝ տէ-
յօր: Րօմ. 9. 3: Միւմինլէր, պու մու-
հապպէթլէ պիրիպիրինին աղըրըզլարընը
թաշըմաճազլար: Գաղ. 6. 2:

5. Պազաղլար իչիւն ելեմ չէմմէյի Րապպ
վէրիւ: Րապպ խուսուսի քիմսէլէրէ խու-
սուսի մատտէլէր Եիւքլէտիր: Երեմիա
գազմը իչիւն աղլայան փէյղամպէր տիր:
Երեմ. 9. 1: Մէրս. 1—5 պապլար: Եղե-
կիէլ գազմա վուզու պուլաճագ չէլլէրէ
ալամէթ օլան փէյղամպէր տիր: Եղեկ.
4. 4: 12. 1—11: 24. 15—19: Պօղոս քիլիսէ
իչիւն էլէմ չէքէր: Գաղ. 6. 17: Բ Կորն.
11. 28: Կող. 1. 24: Յիսուս գաթէն ճիւմ-
լէմիզին էլէմլէրինի Եիւքլէնտի: Եսա. 53:

Յիսուս պաշաղլարըն Եախստ ճիւմլէ-
նին սէպէպինտէն, ճիւմլէ իլէ, ճիւմլէ ի-
չիւն վէ ճիւմլէնին Եէրինէ էլէմ չէքտի:
Իմտի միւմինլէր տախի աշնի Եօլտան կէ-
չէրէք, ումուս իլէ կէլէն էլէմէ, քէնտի-
նինտէ գապահաթը օլսա եա օլմագսա,

բազրի օլուպ թէհամմիւլ էթմէլի: Պաշգաւարըն երւքիւնիւ թաշըմադա վէ կիւնահւարընը հիսս իլէ անլէր իշիւն էլէմ չէքիպ տուա էթմէլի: Խաչ եա էլէմիւնի թաշըտըղը քիմսէլէրէ մուհապպէթլէ էյի էօրնէք օլմալը, քի անլէրի խաչլանմըլ Գրիստոսա գըլաղուզլայապիլէ:

5. ԵՂԻ ՊԵՅԹՏԷՆ ԽԱՁ, ԷԼԷՄ

(Բէսմտէ պէօյիւք խաչըն թէփէսինտէքի խաչ)

Պիր ինսան իշիւն տիւնեատա թապիի էլէմլէր վէ քէնտի կիւնահընըն թէքտիրիւնի չէքմէք, հէմտէ պաշգաւար սէպէպինտէն մուզայագայա տիւշար օլմագ մէմուլ օլուլըր: Լաքին իւք պագըշտա քէնտի էնլի պէյթլինտէն էլէմ չէքմէք դայրի թապիի կէօրիւնիւր: չիւնքի մուհապպէթլէ էվէնմիշ, սէվէրէք չօճուզ պէօյիւթմիւլ, պիրի պիրինէ խըտմէթ էտէնլէր օլմալը տըրլար: Լաքին տիկէր թարաֆտան ֆամիւնա էլէմլէրի տահա չօք օլուլօր:

(ա) Մուքլագա վի գարուրի օլան էլիմիւր վար: Բէսուլ տէյօր: «Պու քիմսէլէր (էվէնէնլէր) ճէսէտճէ մուզայագա չէքէճէքէր տիր»: «Էվլի օլան գէվճ գէվճէսինի, գէվճէ տախի գէվճինի խօշնուտ էթմէք իշիւն՝ տիւնեայա միւթէալլըզ շէյլէր հագգընտա էնտիլէ էտէր»: Ա կորն. 7. 28—

35: Փամիւնա ալագասընտա գէվճ գէվճէ, վալիտէյն էվլատ, պիրատէր հէմլիլէ եա սաիր թէալլուզաթ արասընտա գարուրի օլան աղըր վէ անլար, ճէսէտճէ մուզայագալար օլուպ՝ պիրի պիրինին խասթալըզ, էլէմ վէ նօգսանլարընը թաշըրլար: Բէգա կէշիմճէ էքմէք, էլպիսէ, էվ վէ սաիրէ իշիւն, ֆամիւնանըն հալը հագըր վէ միւսթագպէլ իտարէսի, մէքթէպ, մէշղուլիլթ վէ սաիր աիլէ դաիլէսի՝ հէր պէյթին մութլագ վէ դարուրի մատտէսի տիր: Եինէ տէ հէր ատէմ պոնլարը պիւլէրէք խօշ խաթրլէ հէր շէյէ բազրի օլուպ՝ ֆամիւնա թէշըիւ էթմէք իսթէր, հէմտէ էօյլէ օլմալի:

(բ) Ահեհկիսիլլիք սեպէպիւնսէն կիլիկ ելիլիւր վար: Պիր ֆամիւնատա թապիւթ, մէղագ, սէօյլէյիշ, եաշայըշ, եէմէք վէ կիյմէքտէ ուսուլլար պիրի պիրինի թութմագսա, քէգա տօղրու եա եանլըշ եէքտիկէրինտէն մէմուլլար եէրինի պուլմագսա, իսթէր իսթէմէգ ահէնկիսիլլիք մէյտանա կէլիպ՝ պիրիպիրինէ էլէմ մատտէսի օլուրլար: Նաբագ վէ Արիգեա պու նէվտէն իտիլէր: Ա Միւլ. 25 ինճի պապ:

Պունըն չարէսի, (ա) եա պիրի պիրինէ թէմամէն ուլմալը, (բ) եա հէր իքի թաւրաֆտա տախի թէմամ եա գըսմէն թէպ-

տիւաթ օլմալը, (գ) եա տա պիր թարաֆ տիկէրինտէն աքսի հալլարը մէմուլ էտէրէք, սիւքիւթ վէ սապր իլէ թէհամմիւլ էտիպ սլ էլէմի թաշըմալը:

(գ) Պիր խանէսէ միւմին օլաճ վէ օլմալանլար պիրի պիրինէ կիւնլիւք վէ հիւմ օլուրլար: Միւմինին պազը զարիպ հալլարը, նիշէ շէյլէրի կիւնան սալըպ եափմա-մասը, պազը շէյլէրտէն քէնտի քէնտինի մահրոււմ էթմէսի ֆամիլեատա քէնտինի սէվէնլէրէ էլէմ վէրիւր: Տիկէր թարաֆ-տան, միւմին օլմայանլար միւմինին բու-հանի թէճրիպէ ի շախսիյէսինի անլամա-աղզարը իշիւն, կէօյա եանլըշ եօլա կի-տիյօր իմիշ զաննըյլէ, հէմ տէ կէօյա սէվ-տիքլէրի իշիւն սազընտըրմազ իսթէյէրէք, միւմինէ զահմէթ վէ էլէմ վէրիւլէր: Պա-զէն տէ միւմին օլաննըն սըզըլտըղընը պիւ-մէյէրէք, պիգայտըլզ իլէ էօյլէ մոււամէ-լէլէր օլուր քի անլէր անլամազ, լաքին միւմինէ էլէմ օլուր: Պազէն տէ միւմինին ճէհալէթ վէ եանլըշարը իլէ վէրտիյի սէ-պէպիյէթտէն հազգ իւզըրէ իթիրազ եա թազըրլէր օլուր քի հէմ անլէր միւմին-լիյինէ եազըշտըրմազլար, հէմ տէ միւմին օլան մահճուպ օլուպ էլէմ չէքէր:

(դ) Մուխալիֆէր վի աքալիքսէն մէյսա-նա կիլէն հիւմ վար: Կայէն պիրատէրի

Հարէլին Ալլահա մազպուլ օլտըղընը կէօ-րէրէք, պուղզ էտիպ զահմէթ վէլէրէք էնճամ էօլտիւրտիւ: Թէք. 4. 1—13: Յովսէփին պիրատէրլէրի աննըն տինտար-լըզ իլէ պուլտըղը մէվզիյէ հասէտ էտիպ էլէմ վէրտիլէր: Յոր զէվճէսինտէն պու-նէվ մուխալէֆէթ վէ էլէմ չէքիյօր իտի: Յոր 2. 9, 10: Դաւիթ՝ Սաուուղտան վէ օղլու Աբիսողոմտան պու նէվ մուխա-լէֆէթ վէ առավէթլէ էլէմ չէքիյօր ի-տի: Պօղոս սախթէ պիրատէրլէրտէն վէ իշիլէրտէն պէօյլէ էլէմ չէքիյօր: Բ Կորն. 11. 26: Փիւպ. 1. 15, 16: Փէյլաճպէր սէօյլէտի: Միք. 7. 6: Վէ Յիսուս թէք-րարլատը քի «Ատէմին տիւլմէնլէրի քէն-տի խանէսի խալզընտան օլաճազ տըր»: Մատթ. 10. 10. 36: Դուկ. 12. 51—53: Լաքին պուշլարըն ճիւմլէսինէ զալէպէ միւմին տիր: Նասըլ քի վէրիլէն էօրնէք-լէրի մէշգ էտէր իսէք, ճիւմլէսի տէ զա-լիպ օլմըշլար:

(ե) Խաճի խալզընըն քիվպիսիզ հալը միւմինէ հիւմ օլուր: Հէմ տէ ապ էլէմ պու տըր: Միւմին վալիտէյն օլուպ տա էվլատարընըն կիւնանքեար կիտիլի, միւմին էվլատ օլուպ տա փէտէր վէ վա-լիտէսինին խէլաստան մահրոււմ օլմալարը, միւմին պիրատէր վէ հէմլիլէրինն հէ-

լաք ԵՕՐԱՆՏԱՍ ԵԱՂԱՄԱՐԱՐ՝ օլ միւմին
օլանա ազիմ քէտէր վէ պէօյիւք էլէմ տիր:

Ղոպտ պիլէ հաթթա քէնտի թէալլու-
գաթընտան օլմայան Սոզոմլըլարըն ֆի-
ճուրը սէպէպինտէն տէրամէնտ օլուպ՝
սալիհ ճանընա ազապ չէքէր իտի՝ տէյու
օգույօրըզ: Բ Պետ. 2. 7, 8: Եա միւմին
պիզզաթ քէնտի թէալլուգաթընըն ճէհէն-
նէմէ տօղրու կիթտիյինի կէօրիւր տէ էլէմ
չէքմէ՞զ մի:

Պունըն իչիւն տիր քի Պօղոս տէյօր.
«Պիրատէրլէրիմ, Եանի թէնճէ ագրապամ
իչիւն ազիմ հիւզնիւմ վէ գալպիմտէ տիւ-
քէնմէզ տէրտիմ վար տըր»: Բօմ. 9. 2,
3: Իմտի կէրէք տիր քի հէր միւմին քէն-
տի խանէսի խալզընտա օլան գըյմէթի
վէ սէվկիւլիւ ճանլարըն րուհանիճէ սէ-
ֆիւ հալլարը իչիւն էլէմ չէքսին:

(զ) Պիր խանէսէ միւմին միւմինէ Եիմ
օլուր: Իլք պագըլտա միւմինին միւմինէ
էլէմ օլմասը հիչ մէմուլ օլունմազ, լա-
քին թէճրիպէ ի շախսիյտէ վուգու պու-
լան չէյլէր տիր:

Միւմին Մովսէս՝ նէպիյէ թէսմիյէ օ-
լունան հիմիլէսի Մարիամտան վէ քէն-
տի էլիյլէ քեհանի ի ազամ օլմագ իւզրէ
թախսիս էթտիյի պիրատէրի Ահարոնտան
էլէմէ օղրատը: Անլէր՝ Ալլահ իլէ Եիւզ

Եիւզէ կէօրիւլիւպ գօնուչան պիրատէրլէ-
քի Մովսէս ալէյհինտէ սէօյլէնտիլէր: Հալ
պու քի Ալլահ քէնտիլէրի թաստըգ էթ-
մէտի: Ատատ 12. 1—15:

Միւմինէ Մարիամ քէնտինին միւմինէ
հէմիլէսի Մարթա թարաֆընտան չէքվա
օլունույօր: Հալ պու քի Յիսուս Մարիա-
մը թաստըգ էտիյօր: Ղուկ. 10. 38—42:

Յովհաննէս վէ Յակոբոս Յիսուստան
տահա Եիւքսէք մէվկի թալէպ էթտիլէ-
քի իչիւն տիկէր օն շալիրտիւր կիւճէ՛լի-
յօրլար: Մատթ. 20. 20—27:

Պու խաչ Եա էլէմի թալըմանըն Եօլու
զիքր օլունան էօրնէքլէրտէ կէօրիւլտիւ-
յիւ իւզրէ, անլէրէ գարը սէօյլէնմէյէրէք
սիւքիւթ էտիպ՝ մէսէլէյի Բապպա հէվալէ
էթմէք տիր: Պէօյլէլէր իչիւն Բապպ Քէն-
տիսի ճէվապ վէրիւր: Այնի գըթալարը օգու:

(է) Պէյթի Ելիմիլէրսէ միւմինիմ մէվկիսի:

Տիգգաթ էթ քի սէն էհլ ի պէյթինէ
խաչ Եա պիհուտէ Եէրէ էլէմ սէպէպի օլ-
մայասըն: Ճէհալէթին իլէ խաչ Եափմա-
յասըն: Հէր հալ օլանագ կիւճիւլէր պի-
լէ սէնին աճէլէն իլէ վագթընտան էվվէլ
կէլմէսին:

Անլէրին մուխալէֆէթ Եա թէատտի-
սի սանա կիւճ կէլմէսին: Անլէրէ մու-
գապէլէ էտիպ տէ խաչընը աղըրլալտըր-

մա, իսկ թաշարներն կրպի կէօրիւնմէ, էլէմիսի պաշաւարա սէօյլէմէ, իլլա տուա վէ իմանլէ թաշը: Տէրտ վէ կէօզ եաշլաւընը Ալլահա կէօթիւր: Ա Միւլ. 1. 9, 10, Անլէրէ իսէ թէպէսսիւմէ, զիյատէ մուհապպէթ վէ խըտմէթ էյլէ: Թէք. 43. 24—30:

Էհլի պէյթիյին կիւնահընը սէն էթմիշին կրպի անլէրին ճանաւը իշիւն էլէմ չէք: Անլէրի գալպին իւզէրինտէթաւը, Րապպա կէօթիւր: Անլէրին Յիսուս սըզ հալընը վէ բուհանի ինթիյաճլարընը մատտէ էտիպ տէրինճէ տիւշիւն, սիւլքիւթլէ տուա էյլէ, ամէլի էօմր վէ մուհապպէթլէ խէլասլարը իշիւն ճէհտ էյլէ:

6. ՆԵՖՈՍԵՆ ԽԱԶ ԵԱ ԷԼԷՄ

(Բէսմտէ պէօյլէ խաշըն օրթասընտաքի խաշ)

Նէֆա՝ ինսանըն շախսիյէթի տէմէք տիր, եախօտ առէմ քէնտիսի տէմէք տիր: Իմտի զարիպ կէլմէ՞զմի տէր իսէք քի չօգ տէֆա առէմ քէնտի քէնտինէ խաշ վէ էլէմ տիր: Ինսան խարիճտէն, հաթթա էն եազըն խըսմ, տօսթ վէ էհլի պէյթինտէն պիլէ էլէմ, էզիյէթ վէ մուխալէֆէթ մէմուլ էտէպիլիր, լաքին քէնտի քէնտինտէն տիւշմէնլիք մէմուլ էտէ՞ր մի: Պուսիւթէլաա զայր ի թապիի կէօրիւնիւր ի-

սէ տէ, հազիգաթ տըր քի առէմին էն պէօյլէք տիւշմէնի քէնտիսի տիր: Պուշը պիր ազ անլայալըմ:

Ա. Ասլի Եէֆա:

Էվվէլա իլլահ ինսանը խալգ էյլէտիյինտէ բուհ, ճան վէ ճէսէտլէ խալգ էյլէտի քի պուշըն իւշիւնէ պիրլիքտէ ինսանիյէթ, շախսիյէթ եախօտ նէֆա ինսան տախի տէնիլիր քի հաթթը գաթընտա իլահի, փաք օլուպ էպէտի տիր: Նէֆսիմիզ պիզիմ մէվճուտիյէթիմիզ օլուպ՝ գէմինտէ վէ սէմատա պազի տիր: Այնի վազթտա ինսանըն նէֆսի քէնտի քէնտինէ ալըր գալամազ, եա Ալլահ իլէ եատա Շէյթան իլէ պիրլէշմէլի: Ալլահ զաթէն հէր առէմի Բէնտիսի իշիւն խալգ էթմիշ տիր, վէ իսթէմէզ քի պիր քիմսէ հէլաք օլուշ: Մթ. 18. 10—14, Իսթէր քի հէր առէմ Բէնտինէ պիրլէշտին: Ա Տիմ. 2. 3, Տիկէր թարաֆտան Շէյթան տախի հէր քէսի թէճրիպէ էտէր իսէտէ, հիշ պիր քիմսէյի զօր իլէ ճէհէննէմէ կէօթիւրէմէզ: Էօյլէ իսէ ինսանլար նիշիւն ճէհէննէմէ կիտիպ հէլաք օլույօրլար: Չիւնքի քէնտի նէֆալէրինի հիւսնի ըրիզա իլէ Շէյթանա վէ ֆըսզ ու ֆիճուրա թէսլիմ էտիյօրլար: Եփես. 4. 17—19: Պէօյլէճէ ինսան քէնտի քէնտինին տիւշմէնի օլմուշ օլույօր:

Բ. ԿԻՆՈՏԻՔԻԱՐԵՆ ԵՔԻՍԻ:

Կինանքեարեն նէֆսի՝ քի Շէյթան իլէ պիրլէլիպ էսքի ատէմ օլմուշ տըր, քէն-տի սահիպինէ խաշ վէ էլէմ վէրիր: Եւա քէնտի նէֆսինտէ Շէյթանտան ալտան-մաղլէ իղվայա տիւշտիւ վէ ճիւմլէ էլէմլէ-րին տախի վալիտէսի օլտու: Քէզա «Հէր քէս քէնտի շէհվէթինտէն ճէզպ օլունուպ ալտանմասըյլէ իղվայա տիւշէր: Պատէ-հու շէհվէթ համիլէ օլուպ՝ կինան տո-ղուրուր, վէ կինան քէմալընը պուլտըզ-տա էօլիւմ տողուրուր»: Յակ. 1. 14, 15:

Կինանըն խաշը հազգընտա մէշգ էթ-տիք. լաքին առ կինանըն իշլէյէն նէֆս տիր: Հէր ատէմ իշլէտիրյի կինանըն ճէ-զասընը շէքէճէք, հէմ պու տիւնեատա հէմ ախրէթտէ: Շայէտ պու տիւնեատա օլմազսա, ախրէթտէ մուլթազա շէքէր:

Ինսանըն նէֆսի՝ շէյթանի, ինսանի, զէմանի վէ զէմինի շէյլէրէ ճէզպ օլունա-րազ նախօշ շէյլէր եափար իսէ, իթաաթ-սըզ, եալանճը, քիւֆրպազ, սէրխօշ, գա-թիլ օլուր իսէ, քէօթիւ նէֆսին պէլա, ճէզա վէ էլէմինի շէքէճէք տիր: Թազիր օլունըր, թէտիպ վէ թէքտիր օլունուր, մահպուս օլուր ճէրիմէ վէրիր, ամա իս-լան օլմազ: Պէօյլէլէրտէն Ալլան վէ ինսան

երւզ շէվիրիր, քէնտի քէնտինտէն պիլէ պիզար օլուր: Անըն իշիւն տէրլէր. «Սէ-ֆիհ նէֆսին սէպէպինտէն սէֆիլ տապան նէլէր շէքէր»: Նէթիճէ, քէօթիւ նէֆսին արգասընա սիւրիւքլէնէնլէր էնճամ ճէ-հէննէմէ գատար եուվարլանըպ էպէտի է-լէմ վէ ազապա տիւշար օլուրլար, քի արթըզ գուրթուլուշ օլմազ:

Լաքին պէօյլէլէր իշիւն զէմինտէ ի-քէն շիմտի գուրթուլմազ միւմքին տիր: Իմտի կինանքեար նէֆսին էլէմինտէն գուրթուլմանըն եօլու,

(ա) Քէնտի քէնտինտէն, եախօտ կիւ-նանքեար նէֆսինտէն իքրան էթմէք տիր: «Քէօթիւ մասլէյինիզի վէ զայրի սալիհ ա-մէլլէրինիզի խաթրա կէթիւրէճէքսինիզ, վէ իսեանլարընըզ վէ մէքրուհաթընըզ ի-շիւն քէնտի քէնտիլէրինիզտէն իքրան է-տէճէքսինիզ»: Եզեկ. 36. 31: Ատէմ կիւ-նանտան վէ քէնտի քէնտինտէն իքրան էթմէտիքճէ գուրթուլմազ:

(բ) Նէֆսի կինանտան վէ Շէյթանտան ալըրմազ լազըմ տըր, տահա տողուրուր Ալլահա թէսլիմ օլմազ լազըմ տըր: Կիւ-նան էսիր օլան ինսան քէնտի քէնտինի գուրթարմազ, պաշգա հիշ պիր եօլ իլէ տախի գուրթուլմազ: Կինանընտան վէ քէնտի սէֆիհ կիտիշլէրինտէն նէ գատար-

տա իջրան էթօն, ֆախտէսիզ տիր: Չիւն-
քի էսիր տիր: Նէֆսինին իտարէսի քէնտի
էլինտէ տէյիլ: Շէյթան վէ կիւնան անը
կիթտիքճէ բէզիլ էտէր: Նէ գատար զա-
րարլար էթօն. երինէ ազըլլանմազ, օ չու-
գուրա թէքրար եուվարլանըր: Նէ գատար
գարարլար էթօն, վատ ու եէմիւնէր էթօն,
նաֆիլէ տիր, երինէ պօզուլուպ տիւշէր:
Ամմա քէնտի քէնտինի, Նէֆսինի Բապպա
թէսլիմ էտէր իսէ, Բապպա անը Շէյթան-
տան վէ կիւնանտան ալըըր, վէ քէօթիւ
Նէֆսին էլէմլէրինտէն խէլաս էտէր:

Իմտի առէմ կիւնանքեար Նէֆսինին
էլէմլէրինտէն գուրթուլմազ իչիւն, թէվ-
պէ էտէրէք Ալլահա թէսլիմ օլմալը:

Գ. Թէվպիքեարըն Գէֆսի:

Թէվպէքեարըն Նէֆսի տախի նիչէ
սըրալարտա էլէմ վէրիր: Հալա թէվպէ
էթմէք նիյէթինէ կէլինճէ, առէմ քէն-
տինին թամմ հալինի անլայըպ, կիւնան-
լարընտան վէ քէնտի քէնտինտէն իքրան
էտէրէք, գալպի գըրըլըպ թէվազու իլէ
իգրարլարա պաշլայաճաղը վազթ Նէֆս
պրազմազ քի գըրըլա: «Պէնի խըիսթիան
օլմալա ճիւզի իգնա էտիյօրսըն» տէր վէ
բազի օլմազ քի թէմամ իգնա օլա: Տիկէ-
րի իլզամ օլարազ զիյատէսիյլէ գօրգար
իքէն, «Շիմտիլիք գալսըն» տէր: Ամալ-

26. 28, 29: 24. 25: Պաշգա պիրի իզ-
գէթ ի Նէֆսինի տիւշիւնէրէք թէվպէ, իզ-
րազ վէ տուա էթմէյի քիւշիւքիւք կէօ-
րիւպ՝ եա խէլաստան վազ կէչէրլէր, եա
տա օլ Նէֆստէն չօգ զանմէթ չէքէրլէր:

Պազըլարընտա իսէ Նէֆս տինտարըզ
սուրէթի ալըպ՝ առէմի սալան վէ էյի
չէյլէր իլէ շիշիրիւր վէ քէնտի քէնտիսիյլէ
թէքէպպիւր էթտիրէրէք, զուրուր ուշ-
րուլարընտան եուվարլար: Շօլ ֆէրիսի
պու Նէֆստէն մաղլուպ իտի: Ալլահտան
զիյատէ քէնտի Նէֆսիյլէ մէշըուլ տըր:
«Պէն սալրլէր կիպի տէյիլ իմ, պէն օրուճ
թուլթարըմ, պէն իւշը վէրիրիմ»: Ղուկ.
18. 11, 12: Պու Նէֆս տախի սահպիլնէ
չօգ գարար վէ էլէմ սէպէպի օլուր:

Պիր ազ տահա իլէրի կիտէրէք, պիզ-
գաթ հազիզի թէվպէ էթմիւլ օլանլարտա
պիլէ Նէֆս նիչէ եանլըլար իլէ էլէմ վէ-
րիր: Ունուլթմայալըմ քի Նէֆս հէր առէմ-
տէ վար: Հազիզի թէվպէ Նէֆստէն գուր-
թուլմազ տէյիլ, իլլա Նէֆսի գուրթարմազ
տըր: Պազըլար գանն էտէրլէր քի թէվպէ
էտէր իքէն կիւնանլար իլէ պէրապէր Նէֆս
տախի գալաըրըլըր: Պու եանլըլ տըր:
Նէֆս առէմին շախսիյէթի, վարըլը, քէն-
տի քէնտիսի տիր: Օ գալաըրըլըրսա,
ինսան մէվճուտիյէթտէն տուր օլուր:

Լաքին կիւնանքեարըն նէֆօի իւէ թէվ-
պէքեարըն նէֆօինտէ ֆարգ վար: Կիւ-
նանքեար Շէյթանա թէսլիմ օլարագ վէ
իսթէյէրէք կիւնանը արայըպ պուլուր:
Թէվպէքեար իսէ, կիւնանտան գաչար ի-
քէն, թէճրիպէ օլունըպ՝ իսթէմէյէրէք
ամամ թէճրիպէտէ մաղլուպ օլարագ կիւ-
նան իշլէր: «Իսթէմէտիյիմ քէօթիւլիւլիւ
իճրա էտիյօրըմ» տէր: Րօմ. 7. 15-25:
Լաքին նէ տէ օլսա, մատէմքի եանլը
եափըյօր, էլէմ վէրիւր: Հաթթա թէվպէ-
քեար քիմսէ կիւնանքեարտան գիյատէ
նէֆօինտէն էլէմ չէքէրէք, «Պէն նէ՝ պի-
չարէ ատէմ իմ» տէյիւ ֆէրեատ էտէր:

Թէվպէքեարըն նէֆօի պազէն մաղլուպ
կէօրիւնիւր, սիւքիւթ օլուր, սայքի եօգ
կիպի, Լաքին տիգզաթ էտիւմէզ իսէ, մէ-
մուլ օլունմայան պիր վազթտա եանըլուպ
միւմինի միւզթարիպ էտէր: Պետրոս տէ-
յօր. «Եա Րապպ, սէնին իչիւն ճանըմը
ֆէտա էտէրիմ»: Յովհ. 13. 27: Լաքին
ազ սօնրա պիր ճարիյէ էօնիւնտէ նէֆօի
քէնտինի շաշըրտը վէ Րապպընր ինքեա-
րա գատար տիւչիւրիւպ, աճը աճը էլէմ
չէքմէսինէ սէպէպ օլտու:

Նիչէ թէվպէքեար միւմինլէր, քէնտի
նէֆօլէրինի իտարէ էթմէյի պիւմէտիքէ-
րինտէն, նէ չօգ էլէմլէրէ տիւչար օլուր-

լար: Գալպլէրի խալիս վէ մաքսէտլէրի
տօղրու իքէն, նէֆօին գապարմասըլէ
թէտպիրսիգ սէօյլէյէրէք, պէրէքէթի ղաիպ
էտէրլէր: Ատատ 20. 10: Մէզ .106. 32, 33:
Նէֆօստէն օլան եանլը պիր իպարէ եա
լուղէթլէ, նէֆօին աճէլէսինտէն եանլը
պիր գարար եա ամէլ իւէ նէ՝ գատար
միւզթարիպ օլուրլար:

Նէֆօ տօղրու եէրինի պուլմագ իսէ,
հուտուտընր կէչիպ Րապպա պիւէ շէքը
վէրմէք իսթէր: Փէտէրտէն իհամ ալան
Պետրոս, քէնտի նէֆօինտէ Բրիստոսըն
խաչանմասընա ըազի օլամայըպ՝ Րապ-
պը թազիր էթմէյէ գալգըշըյօր: Անըն ի-
չիւն Յիսուս Պետրոսը թազիր էտիպ՝ Սէն
ատէմլէրէ աիտ օլան շէյլէրէ սարֆը էֆ-
քեար էտիյօրսըն, էյէր արտըմճա կէլէճէք
իսէն, թէրք ի նէֆօ (ինքեարը նէֆօ)
էտէրէք կէլ՝ տէյօր: Մատթ. 16. 10—24:

Պազըլար Ալլահըն՝ իշինի իշլէր իքէն
Բրիստոսը վազ էտէճէք եէրտէ, նէֆօլէ-
րինի գարըշտըրըպ, քէնտի քէնտիլէրինի
վազ էտէրլէր, եախօտ հագիգի իճիլէրէ
հասէտ էտիպ նիզա չըգարըրլար: Բ Կորն.
4. 4, 5: Փիւլպ. 1. 15:

Ատէմին նէֆօի իքի ուճուլ էլէմ վէ-
րիր: Կիւնանքեարը թէվազուլա, գըրըլ-
մաղա, իգըրա պրագմայարագ էլէմ վէր-

տիրի կիպի, միւսին տէ ի ֆրաթ տէրէնէ
ի գրարւար վէ թէ վագու է թտիրէրէք, հաթ-
թա տուա, չէհատէթ վէ պէշարէթլէրինէ
պիլէ գարըշլպ՝ կիւզէլ էտիյօրսըն, սէ-
նին կիպի քիմսէ եափամազ՝ տէյէրէք քէն-
տի քէնտին թափսիյէ էթտիրիպ տիւշիւ-
րիւր: Բ կորն. 10. 12: Պուշը անլայան
միւսին, կիւնահ քեար նէֆստէն զիյատէ
սալին նէֆստէն ի քրահ էտիպ էլէմ չէքէր:

Իմտի նէֆս պու չէք վէ պօյալարա
կիրտիյինտէ, նէ՛ մախուֆ տըր, նէ՛ գա-
տար էլէմ սէպէպի օլուր: Օ հալտէ միւ-
սին նէ՛ եափսըն: Տիկէր ճիւմլէ խաչ վէ
էլէմլէր տըշարըտան օլուպ՝ իճապընտա
գուրպանլարա ըազի օլարագ գաշմագ
միւսին տիր: Լաքին նէֆսին էլէմի իչէ-
րիտէն տիր, հէր նէրէյէ կիթսէ պէրապէր
տիր: Իմտի ատէմին էն աղըր էլէմի քէն-
տի նէֆսինտէն տիր: Լաքին գուրթուլուշ
եօգ մը, պիր տէ անը մէշգ էտէլիմ:

Ալլահա թէսլիմ օլունմըշ իքէն, արա-
տա պիր սաղա եա սօլա սափարագ, վէ
քիւշիւք եա պէօյիւք եանլըշլար եափա-
րագ միւսինի միւզթարիպ էտէն նէֆսին
էլէմլէրինտէն գուրթուլմագ իչիւն, նէֆս
հազգընտա էվէլճէ վէրիլէն իքի գանուշ-
լարը թէքէրրիւր էտէլիմ:

(ա) Նէֆսին կիւնահլարընտան իքրահ

էթմէք: Նէֆս Յիսուսըզ հէր նէ չէքլէ
կիրսէ, էյի եա քէօթիւ հէր նէ եափսա,
անտէն իքրահ էթմէք լազըմ:

(բ) Ալլահա քեամիլ թէսլիմ իլէթլէ նէֆ-
սի Շէյթանտան վէ կիւնահտան ալըրմագ
լազըմ: Պուշլարա իլափէթէն,

(գ) Նէֆսի փաքլէմէք լազըմ: «Հէր քի-
մին Անտէ պէօյլէ իւմիտի վար իսէ, Անըն
փաք օլտուղը միսիլիւ, քէնտի նէֆսինի
փաքլէր»: Ա. Յովհ. 3. 3: Պազըլար նէֆ-
սին եանլըշլարընտան իքրահ էտէր իքէն,
նէֆսի տէ էօլտիւրմէք, եախօտ քէնտի-
լէրտէն չըգարըպ տէֆ էթմէք իսթէրլէր:
Հալպուքի նէֆս նէ՛ էօլիւր նէ՛ տէ չըգար,
էօյլէ պիր ալէթ եա էմր եօգ, լաքին նէֆս
փաքլէնէպիլիւ: Իմտի, քէնտի քէնտի-
նի Րապպա թէսլիմ էտէն միւսին՝ տէրհալ
նէֆսին եսքի ալըշտըղ չիրքին կիւնահ-
լարտան փաքլէնմէլի: «Բէնտիմիզի (մեք
անձեք) ճէստիւն վէ բուհըն հէր նէվ մուր-
տարլըղընտան փաքլէյէրէք, Ալլահ գօր-
գուսը իլէ գուտսիյէթի իքմալ էտէլիմ»: Բ
կորն. 7. 1: Բէզա նէֆսի քէնտի սա-
լահընտան տախի փաքլէմէք լազըմ:
Փիրպ. 3. 9: Տինտարլըգ սուրէթիւնտէն,
բուհանի փէրտէ ալթընտա եանլըշ մու-
ճիպլէրտէն փաքլէմէլի, թէքէպպիւրտէն
օլտուղը գատար նէֆսանի թէվագուտան,

նէֆսին մէնֆաթը, մէտհիյէսի, իզզէթի վէ հեր շէյտէն փաքլէյէրէք, եէրինի պուլտուրմալը: Պէօյլէճէ պիր վազթ նափաք, մէլուն վէ մէքրուհ օլան նէֆս Բըրիստոսա վէրիլէրէք Անըն գանընտա փաք, մուգատտէս վէ միւպարէք օլապիլիր: Զիրա էնճամ Յիսուսա պէնզեր օլաճագ տըր: Ա. Յովհ. 3. 2, 3:

(դ) Նէֆսի կիւնահա էօլիւ ամմա Ալլահա տիրի ատտ էթմէլի: «Սիզ տախի քէնտիլէրինիզի (ձեռ անձեռը) կիւնահա էօլիւ ամմա Բապպըմըզ Յիսուս Բրիստոստա Ալլահա տիրի ատտ էյլէյինիզ» Բոմ 6.11: Նէֆս էօլմէզ վէ միւմինտէն չըգմազ, լաքին կիւնահա էօլիւ ատտ օլունապիլիր: էօլիւ ատտ էթմէք շու տըր: Ֆիլան եանլըշը եափապիլիր իքէն եափամազ, հազգը իքէն վազ կէշմէք, տօղրու սէօզ իքէն սէօյլէմէմէք, կիւնահտան գաշմազ: Այնի վազթտա սալթ էօլիւ ատտ էթմէք իլէ քեաֆի տէյիլ տիր: Զիրա նէֆս էօլիւ եա պօշ տուրմազ: Իմտի Ալլահա տիրի ատտ էթմէքտէ լազըմ տըր: Եանի ֆիլան միւնասիպէթտէ Ալլահ նէ եափար իտի իսէ անը եափմազ, եախօտ խայրլէ շէրրէ զալիպ օլմազ լազըմ տըր:

(ե) Նէֆսի գապթ էթմէք լազըմ տըր: «Բուհըն մէյվէսի... գապթը նէֆս տիր»:

Գաղ. 5. 22: Տէյիլ քի նէֆսի խաին տէյիւ ատտ էտիպ անը էօլտիւրմէյէ եա գալտըրմազա չալըշմազ, իլլա փաքլէյիպ գապթ էթմէք լազըմ: «Խայր հազգընտա պիլէ սիւքիւթ էթտիր»: Մէզ 39. 2: Յոր 32. 6—22:

Դ. Բրիստոսա օլան նէֆս:

էվվէլա տէյէլիմ քի Բրիստոստա տախի նէֆս վար իտի: Պէօյլէ եազըլմըշ տըր: «Բրիստոս տախի նէֆսինի խօշնուտ էթմէտիր»: Բոմ. 15. 3:

Շիւպհէսիզ Բրիստոսըն նէֆսի փաք, վէ մուգատտէս իտի: Օ եանլըշ պիր շէյ եափմազ իտի: Հէր նէ եափսա, տօղրու եափաճագ իտի, եինէտէ «Նէֆսինի խօշնուտ էթմէտիր» տէնիլիյօր: Եանի տօղրու վէ էյիլ օլան շէյլէրի պիլէ սալթ խօշնուտ օլմազ իշիւն եափմազ իտի: Իմտի կէրէք տիր քի Թագաիս օլունմըշ միւմինին նէֆսի տախի օ տէրէճէյէ եէթիլսին: Պունըն իշիւն էվվէլքի գիքր օլունան գանունլարա իլավէթէն:

(զ) Նէֆսի հըֆզ էթմէք լազըմ: «Ալլահա տան թէվլիտ օլունան քիմսէ քէնտի նէֆսինի հըֆզ էտէր վէ շէրիր անա տօգունմազ»: Ա. Յովհ. 5. 18: Նէֆսի նէրէտէ հըֆզ էտէլիմ քի շէրիր տօգունմայա վէ կիւնահ իլլէմէյէլիմ: Ճէվապ, կէօրտիւք

քի Բրիստոստա օլան նէֆս եանլըլ եափ-
ձազ: Իմտի միւմին քէնտի նէֆսինի Բը-
րիստոստա հըֆլ էթմէլի: Յիսուս տէյօր.
«Պէնտէ գալընըզ»: Յովհ. 15. 4-7: «Հէր
քիմ Անտէ գալըրսա կիւնան իլլէմէզ»:
Ա Յովհ. 3. 6: Իմտի պիր վազթ շէրիրին,
Շէյթանըն էլինտէ էսիր վէ քիրլէնմիշ օ-
լան նէֆս՝ անտէն ալըրըլպ Բապպ Յի-
սուսա կէլմէքլէ, փաքլէնիպ Անտէ հըֆլ
օլուներդճա, շէրիր անա տօգուենամազ:
Իշթէ նէֆսին միւպարէք հալը: Պուենա
տա իլավէթէն տահա միւպարէք հալ,

(է) նէֆսի թէրք եա ինքեար էթմէք լա-
զըմ: «էյէր պիր քիմսէ արաըմճա կէլմէք
իսթէր իսէ, թէրք ի նէֆս (ինքեարը նէֆս
էտէրէք), (թող իր անձը ոււաճայ) խաշընը
եիւքլէնիպ արաըմ սըրա կէլսին»: Մաթ.
16. 24: Պու տէմէք տէյիլ տիր քի մէլուեն,
մէքրուհ նէֆսի թէրք եա ինքեար էթսին,
իլլա փաք վէ մուգատտէն նէֆսի թէրք
վէ ինքեար էթսին: Պիր գըզ նասըլ քէն-
տի քէնտինի ճիւմլէ հիւսն, գապիլիյէթ,
գուվվէթ վէ ֆազիլէթլէրիյլէ կիւվէյիսինէ
հասր էտէր իսէ, հաթթա քէնտի իսմինի,
լազապընը անընքինէ դարգ էտէր իսէ,
թազտիս օլուները միւմին տախի քէնտի
փաք նէֆսինի, քէնտի քէնտինի Բապպ
Յիսուս Բրիստոստա էօյլէ վազֆ ու հասր

էտէր: Օլ վազթ տէյէպիլիր. «Պիր քի
գուվվէթլի իյ քէնտի նէֆսի միլգի խօշնուտ
էթմէյիպ»: Բօմ. 15. 1: Նասըլ քի Բրիստոս
տախի Գէնտի նէֆսինի խօշնուտ էթմէտի:
Եանի Յիսուս տէտի. «Պէն քէնտիլիյիմ-
տէն սէօյլէմէմ, իլլէմէմ, քէնտի իրատէ-
թիմի իճրա էթմէմ, իլլա պէնի իրսալ է-
տէնին իրատէթինի իճրա էտէրիմ»: Պիր
տախի ինքեարը նէֆս իլլէ քէնտի իրա-
տէթիմիլգի Բապպընքինէ մէրպութ գըլա-
րազ տէրիլ. «Արթըզ պէն եալամայօրըմ,
անճազ Բրիստոս պէնտէ եաշայօր: Գազ.
2. 20: «Պիրպտէն քիմսէ քէնտիսի իլիւն
եալամազ վէ քիմսէ քէնտիսի իլիւն էօլ-
մէզ: Զիրա եալատըղըմըզ հալտէ Բապպ
իլիւն եալարըզ վէ էօլուիլիւմիւզ հալտէ
Բապպ իլիւն էօլիւրիւզ, Իմտի եալար ի-
սէք տէ, էօլիւր իսէք տէ Բապպըն իյ»:
Բօմ. 14. 7, 8:

7. ՅԻՍՈՒՍԸՆ ԽԱՁԸ, ԵԱԽՕՏ ՅԻՍՈՒՍ ԻԶԻՒՆ ԽԱՁ ԵԱ ԷԼԷՄ

(Բէսմտէ գէօյիւք խաշ քի ճիւմլէ խաշլաբ
անտէ տիր:

Ա. Յիսուս Քհնէսիսի խաշ քաթըյաճ եա
կիւմ չեֆեճ քի: Ինսան էօմրիւ էլէմէր ի-
լէ տօլու տըր. լաքին թէֆթիշ օլուներ ի-

սէ, անլաշըլըր քի սէպէպի քէնտիսի տիր: Ինսան հէմ պիրիպիրինէ, հէմտէ քէնտի քէնտինէ էլէմ սէպէպի օլուր: Յիսուս իսէ քէնտիսի իշիւն տէյիլ, իլլա ինսանլար իշիւն վէ ինսանլարըն խաչ վէ էլէմինի թաշըյան տըր:

Բէսմտէ կէօրիւլտիւլիւ իւզրէ ճիւմլէ խաչլար Յիսուսըն խաչընտա թէրսիմ էտիւմիշ տիր: Պու անլաւըր քի ինսանըն ճիւմլէ խաչ վէ էլէմլէրինի Յիսուս Բէնտի իւզէրինէ ալըր: Վէ ճիւմլէ խաչ վէ էլէմլէրի Բէնտիսի թաշըր: Էվվէլճէ մէշգ էթտիյիմիզ ալթը խաչլար տախի պու մանտա Յիսուսա խաչ տըրլար:

(ա) Տինտարլըղըն գուվվէթինի ինքեար էտիպտէ սուրէթինի կէօսթէրմէք իւզրէ, սալթ թէգեինաթ օլսուեն իշիւն ալթուեն, կիւմիւշ խաչ թաշըյանլար Յիսուսա էլէմ վէրիւլէր: Մատթ. 23. 14:

(բ) Ինսանըն կիւնահը սէպէպիյլէ մէյտանա կէլէն թապիրի էլէմլէր, եանի աղըր, աճը, ֆագիրլիք, խասթալըզ Յիսուսա էլէմ վէրիպ Անըն շէֆգաթընը ույանտըրըր: Մատթ. 9. 35—38, Մարկ. 8. 1-3:

(գ) Ինսանըն քիւշիւք, պէօյիւք ճիւմլէ կիւնահլարը Յիսուսա էլէմ վէրիպ խաչլանմաընա սէպէպ օլմըշ տըր: Եսա. 53. 1—12, Ա Պետ. 2. 24:

(դ) Միւմին պաշգալարտան խաչ եա էլէմ շէքէր իքէն, սատըգ զալամալըպ եաշըլըրղընտա քէնտիսիտէ Յիսուսա էլէմ օլուր: Ա Կորն. 6. 6, 7:

(ե) Միւմին էլի պէյթինտէն էլէմ շէքէր իքէն, թէհամմիւլ էտէմէյիպ թէտալիւրսիզ հարէքէթ էյլէտիյինտէ, քէնտիսի տէ Բապպա էլէմ օլուր: Ատառ 20. 10—13, Ղուկ. 10. 40—42:

(զ) Միւմին քէնտի նէֆսինտէն էլէմ շէքէր իքէն, զապթը նէֆս էթմէյիպտէ շաշըրըպ պօզուլարագ ճէհալէթտէն հուտուտընը կէլէրսէ, ղուրուր վէ քիւթահլըզլէ եանլըշ, նախօշ սէօզ, հարէքէթ վէ մուամէլէտէ պուլուշըրսա, պուշլար իլէ Յիսուսա էլէմ օլուր: Ղուկ. 22. 56—62:

Պէօյլէճէ միւմինին ճիւմլէ խաչ վէ էլէմլէրի քէնտիսիյլէ պէրապէր Յիսուսա խաչ վէ էլէմ տիր: Պու մէշգ իլէ անլաւըրը քի միւմինին ճիւմլէ անվալը սալթ քէնտիսինտէ զալմազ, իլլա Յիսուս իւզէրինէ կէլէր: Ինսան հաթթա միւմին քէնտի քէնտինէ ասլա խաչ թաշըյամազ, իլլա րասթ կէլտիյի ճիւմլէ միւշքիւլթ, էլէմ վէ խաչլարը անճագ Յիսուսա կէթիրմէքլէ, Անա իման էտիպ ճիւմլէ էնտիշէլէրինի Բապպա պրազմաղլէ զալիպ օյապիրի: Յիսուս տախի քէնտինէ իման

էտէնլէրին ճիւղէսին ճիւղէ էլէմլէրիլէ
Քէնտի իւզէրինէ ալըպ թաշըր:

Բ. Միւմին ցախի Յիսուս իչիւն խաշ
քաւըլըպ էլէմ չէհէր, «Զիւնքի եալընըզ
Քրիստոսս իման էթմէք տէյիլ, անճագ
Անըն իչիւն էլէմ չէքմէք տախի սիգէ իհ-
սան օլունտը»: Փիլ. 1. 29: Յիսուս իչիւն
խաշ թաշըլըպ էլէմ չէքմէք իքի նէվ տիր-
պիրի՝ տօլայըտան օլան էլէմլէր քի պաշ-
գալար տախի չէքէր, եախօտ առէմ եան-
լըշըզ իլէ չէքէր. տիկէրի՝ տօղըռտան
վէ անճագ Յիսուս իչիւն էլէմ չէքմէք
տիր: Շօլ զիքը օլունան ալթը խաշլար
տօլայըտան օլուպ՝ Յիսուս իչիւն տախի
էլէմ չէքմէք սալըլըր, չէօլլէճէ:—

1. Թէգեինաթ խաշը: Էյէր պաշգալար
Յիսուսը ինքեար էտիպ Խրիսթիան իտիք-
լէրինի կիզլէր իքէն, պիրի խաշ ալամէ-
թինի իւզէրինտէ կէօսթէրէպիլի իսէ,
Յիսուս իչիւն օլմըշ օլուր:

2. Թապիրի էլէմ եա խաշ: Էյէր պաշգա-
լար ինսանա միւթէալըզ թէճըրպէլէրտէ,
անլըզ, չըփլագլըզ, խասթալըզ վէ էնվաի
էլէմլէր իչինտէ չէքվա էտիպ մըրըլտանըր
իքէն, միւմին էօմրիւն հէր անվալընտա
խօշխաթըլէ, թէչէքքիւր, իթիմատ վէ
սատագաթլէ Րապպտա սապիթ գալըր ի-
սէ: Յիսուս իչիւն օլմըշ օլուր:

3. Կիւնանըն խաշ եա էլէմի: Էյէր միւ-
մին կիւնանլարընը տէրինճէ կէօրիւպ,
անլէր իչիւն պիսուշ Յիսուսըն խաշլան-
տըղընը վէ չէքտիլի էլէմի հիսս էտէր ի-
սէ, քէնտիսի տէ Յիսուս իլէ պէրապէր է-
լէմ չէքէր վէ Յիսուս իչիւն չէքմիշ օլուր:

4. Պաշգալարըն խաշը: Էյէր միւմին
Րապպ իչիւն պաշգալարտան կէլէն հէր նէվ
էլէմլէրէ սապր էտէրէք, Րապպ իլէ պէ-
րապէր պաշգալարըն կիւնանըն տէրինճէ
հիսս էտիպ անլէրին եէրինէ քէտէրլէնէ-
րէք ան իլէ աղըր չէքիպ անլէրին խէլա-
սը իչիւն տուա էտէն, ըճա իլէ պէշարէ-
թէ կիտէն օլուր իսէ, պու տախի Յիսուս
իչիւն օլմուշ օլուր: Բ Կորն. 5. 14—23:

5. Էյիլի պէյթտէն խաշ: Էյէր միւմին
էնիլի պէյթթինտէն կէլէն հէր նէվ էլէմլէր-
տէ, սապր, սիւքիւթ, վէ մուհապպէթլէ
թէհամմիւլ էտէրէք Րապպ Յիսուս Գրիս-
տօսըն լէթաֆէթ, գոււտիյէթ վէ հայա-
թընը կէօսթէրիպ, անլէրի գազանապի-
լիր իսէ, պու Յիսուս իչիւն էլէմ չէքմէք
օլուր:

6. Նէֆստէն խաշ: Էյէր միւմին նէֆ-
սինի խօշնուտ էթմէյիպ քէնտինէ քեար
օլան շէյլէրի Գրիստոս իչիւն գարար առտ
էտէրսէ, փաքլէնմիշ սալիհ նէֆսինի պիլէ
Գրիստոս իչիւն ինքեար էտէրէք հէր նէվ

խաչ թաշըյարագ Յիսուսըն արտընճա կիտեքսէ, պու Յիսուս իշիւն իլէմ չէքմէք օլուր: Մատթ. 16. 24: Փիլ. 3. 7, 8:

7. Շիմտի կէլիրիզ՝ տողրուտան վէ անճագ Յիսուս իշիւն խաչ թաշըյարագ էլէմ չէքմէյէ: Միւմինին պիր չօգ աղըր խաչ վէ էլէմլէրի օլուր, լաքին անճագ եէտիտէ պիրի տողրուտան Յիսուս իշիւն տըր, քի շու վէճհլէ թէֆրիզ օլունըր:

(ա) Յիսուս Գրիստոսա իման էտիպ՝ Անը ատէմլէր հուզուրընտա իգրար էտէնլէր իշիւն էլէմ չէքմէք վար: Գրիստոսա իման էթմէք վէ Անըն իշիւն էլէմ չէքմէք պիրլիքտէ կիտէր: Փիլ. 1. 29: Շօլ քէօր Յիսուստան շիֆա պուլտըղընտա, իմանլէ Անըն շայիրտի օլտուղըրն իգրար վէ չէհատէթ էթտիյի կիպի, ճէմաթտան իխրան վէ թարտ օլունմը: Յովհ. 9. 1 - 38: Չօլար Յիսուսա իման էտէրլէր, լաքին էլէմ չէքմէմէք իշիւն Անը իգրար էթմէղլէր: Յովհ. 12. 42, 43:

(բ) «Յիսուս Գրիստոսա թագվա իւզրէ էօմր կէշիրմէք իսթէյէնլէրին ճիւմլէսի տախի թէատտի կէօրէճէքլէր տիր»: Բ Տիմ. 3. 12: Տիւնեատան այրըլըպ թէմամէն Յիսուսա միւթի վէ մէրպութ եաշայանլարա տիւնեա պուղզ էտէր: Յովհ. 15. 19:

(գ) Յիսուսը վազ էտէնլէր Յիսուս իշիւն

էլէմ չէքէճէքլէր: Յիսուսըն իսմինի, թալիմինի, իշինի, հայաթընը, չէհատէթ վէ վազ էթտիքլէրի իշիւն շայիրտէր մահքէմէլէրէ ճէլպ օլունըպ, թագիր, թէհտիտ, թէքտիր, թէտիպ օլունմուլար, մահպէսլէրտէ գալըպ էնճամ գաթլ օլունմըլար: Ամալ. 4. 3, 21. 5. 18, 28, 40:

(դ) Միւմինին կիւնահ վէ խաթտըր իշիւն Յիսուս թագիր վէ թէքտիր էտէրէք էլէմ վէրիր: Պետրոսա՝ Արտմա չէքիլ, էյ Շէյթան, պանա թէօքէզ սին՝ տէտիյինտէ, (Մատթ. 16. 23), Մարթայա՝ չօգ չէլլէր իշիւն էնտիլէ էտիպ պիհուզուր օլուրսըն՝ տէտիյինտէ, (Ղուկ. 10. 41), Թովմասա՝ իմանսըզ օլմա, անճագ միւմին օլ՝ տէտիյինտէ, (Յովհ. 20. 27), աճէպա անլէր նէ՝ գատար մահզուն օլուպ էլէմ հիսս էթտիլէր:

(ե) Բապպ միւմինին իման, իթաաթ վէ մուհապպէթինի իսթիհանլէ թէճրիպէ էթտիյինտէ, միւմին էլէմ հիսս էտէր: Բապպ Արահամա՝ Օղլընը գուրպան էթ՝ տէտիյինտէ, (Թէք. 22. 1-14), Եզեկիէլէ՝ կէօղլիւյիւն սէվկիլիւսինիւ պիր աֆէթլէ սէնտէն ալաճաղըմ՝ տէտիյինտէ, (Եզեկ. 24. 16), Յիսուս շայիրտէրինէ՝ Չօպանը վուրաճաղըմ վէ սիւրիւնիւն գօյունլարը տաղըլաճագ տըր՝ տէտիյինտէ, (Մատթ. 26.

31), աճեպա գաւալներին նէ՝ գատար միւղ-
թարիպ օլուպ էլէմ չէքտիւէր:

(զ) Միւմին՝ Բապպա նիսպէթէն աճիզ,
նաւայրգ վէ հիւ իտիյինի պիւէրէք էլէմ
հիսս էտէր: Իման փէտէրի Արաւհամ Բապ-
պըն հուզուրընտա քէնտիսի իչիւն «Պէն
թօփրագ վէ քիւլ իմ» տէյօր: Թէք. 18. 27:
Մովսէս, Բապպը կէօրտիւլիւնտէ «Աման
եա Բապպ, պէն գուլըն իլէ սէօյլէշտիյին
վագըթտան պէրու քէլամ սահիպի տէյիլ
իմ» տէյօր: Խուրճ. 3. 10: Իսրայել գաւ-
մը՝ օլմայա քի էօլէլիմ տէյօրլար: Խուր.
20. 18. 19: Մանուէ՝ մութլագա էօլէ-
ճէյիզ՝ տէյօր: Հաք. 13. 22: Եսայի՝ քէն-
տինէ վայ օգուլօր: Եսա. 6. 5: Պետրոս՝
«Եա Բապպ, պէնտէն այրել, զիրա պէն
կիւնահքեար ատէմ իմ» տէյօր: Ղուկ. 5. 8:

Իմտի պիր վագթ Շէյթանա էսիր վէ կիւ-
նահա գուլ իքէն ինայէթլէ խէլաս պուլուպ
Բապպ Յիսուս Գրիստոսա եէքվիճուտ վէ
Պուզուռն զէվճէսի օլմագ ինթիխապընա
ալընան պիզ միւմինլէր Անա եաղըշմագ ի-
տիյիմիզի վէ հիւլիյիմիզի հիսս էտէրէք նէ՝
գատար սըզըլըրըզ: Ա. Յովհ. 3. 1—3:

(է) Պազէն տէ Բապպա աօղրու օլան
թաշգըն մուհապպէթին հասրէթլէրինին է-
լէմի օլուր: «Ճանըմ Ալլահա, հայ օլան

Ալլահա թէչնէ տիր. նէ՝ զէման կէլիպ՝
Ալլահըն հուզուրընտա կէօրիւնէճէյիմ»
տէյէն միւմին, (Մէզ. 42. 2), «Պէն ու-
յուրըմ, ամմա գաւալիմ ույանըգ տըր»,
«Պէն մուհապպէթ խասթասը իմ» տէյէն
միւմին, (Ազն. 5. 2, 8), «Ինթիգալ էտիպ
Գրիստոս իլէ պէրապէր պուլուլմագ ա-
ղուսընտա իմ» տէյէն միւմինլէր, Փիլպ.
1. 23: Բապպա թէզ գաւուշմագ հասրէ-
թինին էլէմինի պէյան էտէրլէր:

Գ. Յիսուս իչիւն քաօքսըղմըզ խաչ եա
կիւմլէր ցէրէսին վէ ցի՛չիւն օլուր:

1. Էվվէլա, Շէյթան էլէմ վէ խաչ վէ-
րիր: Շէյթան էտէն պաղչէսինտէն պաշ-
լայարագ պէշէրիյէթի Ալլահտան այրըպ՝
հայաթ վէ խէլաստան մահրում էթմէք ի-
չիւն հէր եօլ իլէ հիւճմ էտիպ իլչէյէն
տիր: Օ կէօյա տօթ կիպի ճանլարը զէվգ
ու սէֆա իլէ ալտաաղպ սէրիսօլ էտէր,
ամմա նիյէթի էպէտէն հէլաք էթմէք տիր:
Օ հիւ պիր կիւնահքեարըն թէվպէ էթմէ-
սինի աօլա իսթէմէզ: Օ թէվպէ էտիպ
խէլաս պուլմըշլարը գափըպ տաղըթմագ,
չալմագ վէ էօլտիւրմէք իչիւն աօլաշան
խըրսըզ վէ գուրթ տըր: Յովհ. 10. 9—11:
Էյի Չօպանըն վէ սիւրիւսիւնին խասմի
օլուպ՝ կիւմիւրտէյէն արսւան կիպի եութ-

մագ իշխան տօլաշըպ հեր նէվ հիւճմէր իւ-
լէ էլէմ վերի: Ա. Պետ. 5. 8—11:

2. Տիւնեա պուղզ էտէր: Յիսուսա թա-
պի օլան, տիւնեատան ալըլմըշ օլուպ
տիւնեայը վէ տիւնեատա օլան շէլէրի
սէվմէզ: Պու սէպէպտէն տիւնեա անլէրէ
պուղզ էտէր, մուգայագա վերի, հեր եօլ
իւէ անլէրի տիւշիւրմէք իսթէր, անըն
իշխան էլէմէրտէն տիքէն թաճ վէ աղըր
խաշ եափարլար: Յովհ. 15. 18, 19:
Ա. Յովհ. 2. 15:

3. Միլլէթ մուխալէֆէթ էտէր: Յիսուս
քի քէնտիլէրինքինէ կէլտի, միլլէթին
մատտի վէ բուհանի իհթիյաճընը տօլտուր-
մագ իշխան հեր խըտմէթ, պէշարէթ վէ
միւճիգէլէր իւէ իլլէտի: Լաքին պու քիմօէ
միլլէթի ազտըրըյօր՝ տէյրէք անը խաշ-
լատըլար: Պօղոս քի միլլէթինին խէլաօը
իշխան ֆէտաքեարանէ եաշայըպ իլլէյրէք
ազիմ հիւղն վէ տիւքէնմէզ տէրտ իւէ ան-
լէրին եէրինէ հեր մահրումիլէթէրազի ի-
տի: Բօմ. 9. 2, 3: Միլլէթ անը «Տիւնեա-
յը ֆէտատա վերէն ատէմ» տէյիւ հիւքմ
իւէ էլէ վերտիլէր: Ա. մալ. 17. 6—8:

4. Սախթէ պիրատերլէր թէհիլքէլի օ-
լուրլար: Բ. Կորն. 11. 26: Անլէր թէվպէյի
թագլիտ էտիպ պաշգա թէվպէ էտէճէք օ-
լանլարա մանի օլուրլար: Յովհ. 6. 60, 66:

Անլէր տուա, շէհատէթ վէ իպատէթի
թագլիտ էտիպ սատէլէրի շաշըրըլար:
Մատթ. 15. 8. Ղուկ. 18. 11: Անլէր վագ-
ֆիյէթի թագլիտ էտիպ մուճիպլէր իւէ
մէվգի թութմագ իսթէրլէր: Ղուկ. 9. 57,
58: Ա. մալ. 5. 1—5, 8. 18—24: Անլէր
իճիլէրի վէ պէշարէթի թագլիտ էտիպ,
հագիգի իճիլէրէ զահմէթ վերիլլէր: Փիլ-
1. 15-18: Բ. Կորն. 11. 26:

5. Միւմինլէր էնտիշէ վէ էլէմ վերիլլէր:
Քիլիսէլէրին էնտիշէլլէրի, միւմինլէրտէն
զաիֆլէնիպ սիւրշէնյէր, իճիլէր իւզերինէ
պիրիքէն վէ եիւրէքլէրինի եագան էլէմ
սէպէպի օլուրլար: Բ. Կորն. 11. 28, 29:

6. Պիզ նէֆսիմիգտէն էլէմ շէքէրիզ:
Եաշանըլմասը միւմքին օլան տահա եիւք-
սէք էօմը անլաշըլըպ տա օրայա եէթիշէ-
մէտիյիմիգի հիսս էտինճէ, իւհի միւլա-
գաթ վէ ըէֆագաթտա ճանըմըզ տօյմադ
հալէ կէլինճէ, հէմտէ Բապպ իշխան իլլէ-
յիպ մէյվէ վերմէք հօսրէթլէրի թէմամ
իզնա օլմայլնճա, քէնտի քէնտի իզաէ
սրգըլըպ էլէմ շէքմէյէ պաշարըզ: Մէզ.
63. 3: Խուրճ. 33. 15: Մատթ. 13. 23:

7. Բապպըն զիյատէ իզհարաթը պիլէ
էլէմ վերի: Տիկէր էլէմլէր տըշարըտան
վէ նիօպէթէն մուխալէֆէթ իշխան տըր:

Հաքին նէֆսիմիգտէ Յիսուսա աղբուռ օւլան հասրէթլէրին էլէմի վէ իւահի քէշֆիյաթլարա տայանըմազ հալլար տէրոռնիմիգի էրիտիր:

Մովսէս Ալլահըն ճէլալընը, երկդիւնիւ կէօրմէք իչիւն հասրէթ չէֆիյօր: Խուր. 33. 18—23: Կէօրալլաիւ մէնգարէյէ իսէ տայանամայըպ՝ գօրգար վէ թիթրէրիմ՝ տէյօր: Իպր. 12. 21: Դանիէլ քէնտինէ օլան քէշֆիյաթլարա տայանամայարագ, միւզթարիպ օլուր, պէնգի տէյիչիր, հիւսնիւ պօզուլըպ թագաթսըզ եէրէ տիւչէր: Դան. 7. 28, 10. 8—19: Իւչ շայրտլէր թէպաիլի սուրէթ տաղընտա շաշըրըպ գօրգարագ եէրէ տիւշմիւչլէր: Մատթ. 17. 2—8: Էմմաուուս եօլնուլարընըն գալպի եանմըչ: Ղուկ. 24. 32: Սէվկիւլիւ շայրտ էօլիւ կիպի տիւշմիւչ: Վահ. 1. 17: Զիրա Բապպ տէտի. «Տիտարմը կէօրէմէգսին, զիրա ինսան պէնի կէօրիւպ տէ եաշայամագ»: Խուր. 33. 20: Իմտի պու ճէսէտտէ իքէն պիզ կիւնահտան էլէմ չէքէրիզ, ճէլալա տախի տայանամագըզ: Էօյլէ իսէ պիզ տէ տուա էտիպ տէյէլիմ. «Եմ՝ Բապպ Յիսուս, կէլ», քի օլ վագթ էօլիւմիւզլիւլալ կիյէրէք, ճէլալա զարգ օլալըմ: Ա. Կորն. 15. 51—54: Բօմ. 8. 17:

ԽԱԶ ԹԱՇԼՄԱԳ

Ալլահըն Գէլամընը վէ ինսան էօմրիւնիւ մէչգ էտէրէք պուլույօրուզ քի հէր քէսին քէնտինէ կէօրէ էլէմի վէ խաչը վար քի թաշըմալը: Լաքին իքի նէվ խաչ թաշըմագ վար տըր:

Պազըլար քէնտի խաչլարընը, խուսուսա Յիսուսըն խաչընը կիւրենէլի Սիմօն Կիպի մէճպուրիյէթտէն թաշըլար: «Սիմօն նամընտա կիւրենէլի պիր քիմօէ թարլատան կէլիպ՝ կէչէր իքէն, պուըն Անըն (Յիսուսըն) Խաչընը թաշըմաղա իճպար էթտիւէր:» Մարկ. 15. 21: Պու կիւն նէգատար իսմէն խրիսթիանլար Գրիստոսըն իսմինի իւզէրլէրինտէն աթմագ իսթէրէր իքէն, մէճպուրիյէթտէն թաշըլօրլար: Հաթթա նիչէ միւմինլէր չօգ տէֆա Յիսուս իչիւն էլէմ չէքմէյէ բազի օլամալօրլար, եախօտ մէճպուրիյէթտէն օիւլ քիւթ էտիյօրլար:

Շիւպհէսիզ պազըլար տա հիւսնի ըրիզա իլէ խաչ թաշըլար: Պօղոս Բէսուլ տէյօր. «Հա՛ շա քի պէն Բապպըմըզ Յիսուս Քըրիստոսըն խաչընտան զայրի պիր չէյլէ իֆթիխար էտէլիմ, անըն վասըթասըլէ տիւնեա պանա, պէն տախի տիւնեայա սալպ օլունտըմ»: Գաղ. 6. 14: Յիսուս

խաչ թաշմաղա վէ խաչլանմաղա ասլա մէնպուր տէյիլի տի, լաքին ճանլարը սէվ-տիլի իչիւն, հիւսն իրիզա իլէ կիւնահ-լարը երւքլէնմէյէ, էլէ վէրիլիպ հիւքմ օլուճմաղա, տէօյիլիւպ խաչլանմաղա րազի օլտու: «Էօլիւմէ հաթթա խաչ էօ-լիւմիւնէ միւթի օլմաղա թէնէզզիւլ էյ-լէտի»: Փիլպ. 28: 0՝ ճանընը ֆէտա էյ-լէտի վէ տէտի. «Անը Պէնտէն քիմսէ ալ-մազ, ֆազաթ պէն քէնտիլիլիմտէն ֆէտա էտէրիմ»: Յովհ. 10. 11—18:

Պուճը անլայան Պօղոս տախի, «Պէն Ե-րուսաղէմտէ եալընըզ պաղլանմաղա տէ-յիլ, ամա Բապպ. Յիսուսըն իսմի իչիւն էօլմէյէ տախի հազըր իմ» տէտի: Ամալ. 21. 13: Ծիւմէ հազիզի միւմիլիլէր պէօյլէ օլուրլար: «Անլէր տախի՝ Գուզուճըն գա-նըյլէ վէ քէնտի չէհատէթլէրինին քէլա-մըյլէ ղալիպ օլուպ՝ ճանլարընը էօլիւմ-տէն պիլէ էսիւրկէմէտիլէր»: Վահ. 12. 11:

Նրիսթիանլար իչիւն խաչ մանատար վէ գըյմէթլի տիր, լաքին ասլ մէսէլէ խաչը թաշմազտա տըր: Նաչ թաշմազ-տա շու խուսուսլարա տիգզաթ էտէլիմ:

1. Նաչսըզ խրիսթիան օլմա: Պաղըլար պիւս պիւթիւն խաչսըզ օլմազ իսթէրլէր: Նրիսթիանլըն ինայէթ, մէսէրէթ վէ պէնէթէթլէրինի կէօնէնմէք, ամա հա-

գարէթ, էլէմ վէ խաչընտան զաշմազ իսթէրլէր: Պու եանըլ տըր: Պուճըն ի-չիւն Ալլահ Բէնտի Բէլամընտա փէք մու-այլէն եազաղըրմը տըր քի «Թիսուս Գրիս-տոստա Թազվա իւզրէ էօմը կէշիւմէք իս-թէյէնլէրին ճիւմիտի տախի թէատտի կէօ-րէնէք տիր»: Բ Տիմ. 3. 12: Յիսուս տէ-տի. «Նաչընը ալըպ արտըմա կէլմէյէն պանա լայըզ տէյիլ տիր»: Մտթ. 10. 38: «Հէր քիմ խաչընը թաշըլըպ արտըմ սը-րա կէլմէզսէ, պէնիմ շայրտիմ օլմազ»: Ղուկ. 24. 27: «Էյէր պիր քիմսէ արտըմ-ճա կէլմէք իսթէրսէ, թէրքի նէֆօ էտէ-րէք խաչընը երւքլէնիպ՝ արտըմ սըրա կէլիլին»: Մտթ. 16. 24: Պու այնթլէրտէ եազըլան տահա սէնին խաչըն տըր, ան-լէրի երւքլէն. թաշը, վէ անլէրտէն սօն-րա տօղրուտան Յիսուսըն խաչըն տախի թաշմաղա սըրա կէլիլ: Իմտի խաչսըզ խրիսթիան օլմա:

2. Սալթ սիւս իչիւն խաչ քաշմա: Պա-զըլար իսմէն խրիսթիանլըզ, րէսմի րուհ-պանլըզ իլէ քէնտիլէրինէ էյի իսմ վէ երւքսէք իւնվանլար ալըրլար, լաքին տէրուճէն խրիսթիանլըզ վէ րուհպանլըզ-տան չօգ ուզազ տըրլար: Պաղըլար կիւ-միւլ, ալթուճ եա ինճուտան եափրմըլ խաչլարը իւզէրլէրինտէ թաշմաղը սէվէր-

լէր, հաթթա իզթիտարը օլմայանլար՝ միւսմքին օլսա խըրսըզլայըպ անլէր իւն քէնտիւլէրի թէզեին էթմէք իսթէրլէր, լաքին պու հալլարըյէ «Գրիստոսըն խա- չընըն տիւշմէնլէրի տիրլէր: «Անլէրին ա- գըպէթի հէլաք վէ իւահլարը գարնլարը տըր, վէ իզզէթլէրի ալպարընտա տըր, էֆքեարլարը տախի տիւնեազի ումուրա տըր»: Փիւ. 3. 18. 19. Պէօյլէլէր՝ պիզ Աբ- րահամըն նէսլի իզ՝ տէր իքէն, Աբրահամըն ամէլլէրինին աքսիսինի իւլէյէն վէ Յիսու- սըն գաթլինի արայանլարա պէնդէրլէր: Յոզհ. 8. 39, 40. Իմտի սէն ըէսմիյէթ իւէ Գրիստոսըն խաչընըն տիւշմէնի օլմա:

3. Ելի6 իւէ խաչ եափմա: Պազըլար խաչ թաշըյաճաղըմ տէյրէնք ճէհալէթտէն էլլէրիյէ խաչ եափարլար, զօրիւն կիւճ- լիւք, էլէմ մէյտանա կէթիբիլլէր: Պետ- ըոսըն՝ Յիսուստան իզնսիզ գըլըճը չէքիպ տէ գուլագ քէսմէսի, սօնրա քէնտիւլին գօրգուպ Րապպընը ինքեար էթմէսինէ իւք սէպէպլէրտէն պիրի օլտու: Ճահիւ միւսմինլէրին՝ Պիզ միւսմին իզ, պիզէ թէ- ատտի էտինիզ՝ տէրճէսինէ լիւզիւմիւզ եէրտէ սաիրլէրի ալաղլանտըրըպ էլլէրինէ տէնէք վէրմէլէրի եանլըշ տըր: Պէօյլէլէր էլլէրիյէ պիրէր խաչ եափըպ Գողգոթայա թօփլանարագ քէնտի քէնտիլէրինի խաչ-

լայըպ էօլէլէր, պու Յիսուս իչիւն խաչ թաշըմագ տէյիլ տիր, հաթթա գաթլը նէֆա տիր: Իմտի սէն էլին իւէ խաչ եափմա:

4. Խաչընը քէյիթսիւրմէ: Պազըլար Րապ- պըն միւնասիպ սալտըղը խաչա ըագի օլ- մայըպ՝ անը տէյիլտիրմէք վէ քէնտիւլէր սէչմէք իսթէրլէր: Պուտա եանլըշ տըր: Աղաճ խաչը գապա վէ չիրքին կէօրիւպ տէ, կիւմիւշ եա ալթուն խաչը սէչէն պիւմէլի քի անլէր տահա աղըր տըր: Կիւլ խաչ իսթէյէն պիւմէլի քի անընտա տիքէնի վար: Խըզմէթճի քէնտի խաչըն- տան օսանըպ խանըմ եա էֆէնտի օլմագ իսթէտիյինտէ, պիւմէլի քի օնլարընտա ա- ղըր մէսուլիյէթլէրի վար: Ալլահ հէրատէ- մէ կէօթիւրէպիւլէճէյի էն միւնասիպ խաչը Գէնտիսի թային էտէր: «Ատէմին՝ կէնճ- լիյինտէ պօյուճտըրըգ թաշըմասը էյի տիր: Եալընըգ օթուրըր վէ սիւքիւթ էտէր: չիւնքի փւզգըրինէ անը Ալլահ գօմուշ տըր»: Մէրս. 3. 27, 28. Իմտի խաչըն աղըր տա օլսա, չէքվալանմա, տէյիլտիրմէ. իւլա խօշ խաթրլէ ըագի օլ:

5. Խաչը րէսս վի քիւր էքմէ: Պազըլար խաչ թաշըմալը իտիյինի պիրի իքէն, հաթթա պիր միւտտէթ թաշըտըգտան սօն- րա, նէֆսինէ կիւճ կէլտիյինտէն եարը եօլտա խաչը ըէտտ վէ թէրք էտիպ գա-

չարևար: Հալպուքի խաչը ընտա էտէր ի-
քէն, խաչլանմը Յիսուստան տախի մահ-
րում գալըրլար: Յուգա իւչ սէնէ գա-
տար Յիսուս իլէ հէր հագարէթէ ըզի
օլմուչ իքէն, սօն կէճէտէ խաչա սըրա
կէլտիլինտէ, խաչը տա խաչլանան Յի-
սուսը տա ընտա էտէրէք էպէտի ազապա
տիւչար օլտու: Փէք չօզլար թէվպէ էտիպ
պիր միւտտէթ էյի եաչառըգտան սօնրա,
Դեմաս կիպի խաչ եօլունը պրագըպ տիւն-
եայը սէվմէքէ Սէլանիյէ կիտէր, սէֆա
սէյլլէրինտէ սէֆալէթէ զարգ օլուր-
լար: Սէնին իչլուն պէօյլէ օլմասըն: «Նի-
հայէթէ տէյին սապր էտէն խէլաս պու-
լուր»: Մատթ. 24. 13: Իմտի սէն Յի-
սուսը վէ խաչընը ընտա եա թէրք էթմէ:
Էօլիւմէ տէյին սատըզ օլ վէ հայաթ թա-
ճընը ալաճագսըն: Վահ. 2. 10:

6. Խաչա պուխուր եազմա: Պագըլար
խաչտա իզհար օլունան Երրորդութիւնա
իմանլէ իպատէթ էտէճէք եէրտէ, վէ ան-
ճագ խաչլանմը Բրիստոսա հիւրմէթ է-
տէճէք եէրտէ, Խէլասքեարըն գուվվէթի-
նի անլամայարագ, սալթ սատէ խաչա ի-
պատէթ էտիպ խաչապաշտ օլուրլար:
Պէօյլէր Մովսէսին եափտըլը պագըր
Երլանա պուխուր եագանլարա պէնգէր քի
էնճամ Եգեկիա անը փալէլտի: Դ Միւլ.

18. 4. Սէն Յիսուսըլ խաչա պուխուր
եագան օլմա, իլլա տողրուտան խաչ-
լանմը Յիսուս Բրիստոսա իպատէթ էյլէ:

7. Վագըրնցան եվվիլ խաչլանմա: Պա-
զըլար տիգգաթսըզլըզ իլէ վագթընտան
էվվէլ խաչլանըլար: Թէհլիքէյի կէօրիւր
իքէն վէ տողրու եօլտա գուրթուլմագ
միւմքին իքէն, ինատըլգտան գարըլայըպ
վագթընտան էվվէլ էօլիւրլէր վէ իչի եա-
րը պրագըրլար: Պուտա եանլըլ տըր: Պու-
նուն իչլուն Յիսուս տէտի քի «Սիգէ պիր
չէհրտէ թէատտի էթտիքլէրի զէման տի-
կէրինէ ֆիրար էտինիզ»: Մատթ. 10. 23:
Նասըլ քի Կերասէնիլէրին տիյարընտա,
հուտուտարընտան կիթմէսի իչլուն Յի-
սուսա սէօյլէտիքլէրինտէ, իտտիա իլէ
զալմայըպ՝ գայըզլէ ավտէթ էթտի: Մարկ.
5. 17: Քէզա, «Տահա վագթըմ կէլմէմիշ
տիր» տէյերէք նիչէ տէֆա սիւքիւթ էտիպ՝
եա պէյապանա չէքիլի, եատա միւթէ-
րիզ վէ մուխալիֆլէրին արալարընտան
կէլիպ կիտէր իտի: Լաքին նիչէլէր ըասթ
կէլտիքլէրի քիմսէլէրի հիսապա ալմայա-
րագ, անլէրի հիւրմէթլէ գագանճագ եէր-
տէ, Յիսուսըն սօն վագընը էօնտէն սէօյ-
լէյիպ վայլար օգուլմաղը եիկիթլիք սայըպ՝
եա պիր տէֆատան պէչարէթին գափուսընը
գափատըրլար, եատա քէնտիլէրտէ վագ-

թընտան էվվէլէ Էօլիւրէր: Պունուն իշիւն
Յիսուս տէտի. «Ելանլար կիպի ագիլ վէ
կէօյէրճինլէր կիպի սատէտիլ օլունուզ,
ատէմլէրտէն սագընընըզ»: Մատթ. 10.
16, 17. Իմտի տիգգաթ էթ, վագթըն-
տան էվվէլ խաչլանմա:

8. Խաչը վագթընսան սօնրայա պրագմա:
Պագըլարտա թամմ խաչ թաշըմագ վագ-
թընտա գօրգուպ՝ խաչ թաշըմաղը սօն-
րայա պրագըրլար: Յուգա էվվէլ Յիսու-
սա սատըգ գալմալը իքէն, Անը էլէ վէր-
միշ, սօնրատա Յիսուսը խաչա կէօթիւ-
րիւրէր իքէն փէշիման օլուպ՝ «Պէն սուչ-
սուզ գան էլէ վէրտիմ» տէյօր, լաքին
վագթը կէշմիշ իտի, Նիշէլէրին էլինէ էօյ-
լէ ֆուրսաթլար կէշէր քի Բապպ Յիսուս
Բրիստոսը իգրար (գաւանիլ) վէ շէհատէթ
էթմէք սըրասը կէլիւր: Օլ վագթ գօրգուպ
եա սիւքիւթ էտէրլէր, եատա տօղրու-
տան վէ տօլայըտան ինքեար էտէրլէր:
Սօնրատա իհեա օլունսալար պիլէ, օլ
ֆուրսաթը զարպ էթմիշ օլուրլար: Պէօյ-
լէլէր քեաշքի Յիսուսըն Պօղոսա տէտի-
լինի տինլէյէ իտիլէր, «էյ Պօղոս, ճէսուր
օլ, զիրա երուսաղէմտէ պէնիմ հագգըմտա
շէհատէթ էթտիյին կիպի, Բօմատա տախի
էօյլէ շէհատէթ էթմէլիսին»: Ամալ. 23. 11:
Իմտի Յիսուս իշիւն խաչ թաշըմագ վագ-

թը կէլտիյինտէ ֆուրսաթը գաշըրմա,
սօնրայա պրագմա:

9. Էննամ խաչըն քանա քեպսիլ օլա-
նաղընը պիլ. Տօղրու եօլտա խաչ թաշը-
յարագ թաճլանմագ տախի վար տըր: Խաչ-
լանան Յիսուս իշիւն օգուրուզ քի «Պա-
շը իւգէրինտէ չօգ թաճլար վար իտի»:
Վաչ. 19. 12. Պօղոս տէյօր. «Պէնիմ իշիւն
սալահ թաճը հագըր տըր»: Բ Տիմ. 4. 8:
Յիսուս իշիւն թաչլանան Ստեփանոս տա-
հա էօլմէգտէն քէնտինէ աշըլան սէմայը
վէ պէքլէյէն ճէլալը կէօրտիւ, հէմ կի-
տիպ կէօէնտի իսէ լայըգ իտի: Էմէքտէն
սօնրա եէմէք թաթլը տըր: Կէօզ եաշը ի-
լէ էքիպ մէօէրրէթլէ պիշմէք մութլուլըգ
տըր: Խաչ թաշըյանլարա թաճլանմագ ա-
տալէթ գանուներ տըր: Իմտի սէն միւս-
թագպլէ ճէլալ վէ թաճըն իշիւն շիմտիքի
խաչ էօմրիւնտէ սատըգ օլ, Իմտի,

(ա) Թեքի ի ճիճս եսեքի խաչ քաօր:
Սէնին նէֆսին խաչ թաշըմագլըղընա մա-
նի օլմասըն: Մատթ. 16. 24:

(բ) Օմուզլայըպ եիւրիճեքի խաչ քաօր:
Խաչընը կիզլէմէ, խաչտան տօլայը ու-
թանմա, խաչըն աղըր տըր տէյու եէրէ
պրագմա, իլլա խաչընը ալըպ եիւքլէնէ-
րէք թաշը: Մատթ. 16. 24:

(գ) Յիսուսըն առքըննա կիեքի խաչ

քառք: Պաշգա եօլտա եիւրիւյէրէք խաշ
թաշըմագ միւմքինսիւ պիր: Հաթթա
Յիսուսըն էօնիւնէ կէշէր իսէն եինէ թա-
շըլմագսըն, իլլա էօնիւնտէ խաշլանմըշ
Յիսուսը կէօրէրէք սէնտէ Անըն արտընճա
կիտէր իսէն թաշըյապիւրիսին: ՂԿ. 14. 27:

(դ) Խաշընը հեր կիւն գալսըրաւագ Յի-
սուսըն արտըննա կիր: Պիր կիւն խաշը վէ
Բապպա մէրպուլթ միւթի օլուպտա, տիկէր
կիւն պօյուլտըրըղը գըրմըշ, Յիսուստան
չէօգիւլմիւլ օլմա իլլա հէր կիւն խաշը-
նը գալտըր: Ղուկ. 9. 23:

(ե) Յիսուս Քրիստոսան, պիլի, սալպ
օլունանցան ղայրի պիր շէյ պիլմիմէյի
գարաւ գըլարագ խաշ քառք: Ա. Կորն. 2. 2:
Խաշլանմըշ Յիսուսը նէ գատար զիյա-
տէ մէշգ էտէր, անլար, պիլի իսէն, խաշ
թաշըմագ սանա օ գատար գօլայլաշըր:
Պօղոս տէյօր. «Պէն ճէօէտիմտէ Բապպ
Յիսուսըն պէրէլէրինի թաշըյօրում»: Գաղ. 6. 17: Կօղ. 1. 24:

(զ) Յիսուսըն խաշընը իմքիխարիէ քառք:
«Հաշա քի Բապպըմըշ Յիսուս Քրիստո-
սըն խաշընտան ղայրի պիր շէյլէ իթթի-
խար էտէյիմ, անըն վասըթասըլլէ տիւն-
նա պանա, պէն տախի տիւննայա օսլպ
օլունտըմ»: Գաղ. 6. 14:

(է) Սալպ օլունմը Գրիսոսը վագ հե-
րիխաշ քառք: «Ձերա խաշա տաիր օլան
քէլամ էհլի հէլաք օլանլարա սէֆահէթ
տիր, լաքին պիլ էհլի խէլաս օլանլարա
գուլվէթ Ուլլահ տըր»: «Յազաթ պիլ
սալպ օլունմըշ Գրիսոսը ... վագ էտէ-
րիլ»: Ա. Կորն. 1. 17, 18, 23:

Իմտի րէսմտէքի եէտի խաշլարը մէշգ
էտէր իքէն կէօրտիւք քի ինսանըն թա-
շըտըղը ճիւմէ խաշլար Յիսուսըն խա-
շընտա եէրլէտիրիւմիշ տիր: Պէօյլէ իման
էտէն եախօս էօմրիւն ճիւմէ խաշ, էլէմ
վէ էնտիշէլէրինի Բապպ Յիսուսա պրա-
դան միւմին հազիգաթէն անճագ օր-
տա վէ օ զէման սէլամէթ պուլուպ, եիւք-
լէրինտէն խաֆիֆլէնէրէք Յիսուս իշիւն
խաշ թաշըմագա րազի օլուր:

Թէքըար պիլէլիմ քի, Բապպ Յիսուս
Գրիսոս խաշտա սալթ պիլիմ կիւնահլա-
լըմըղը, էնտիշէլէրիմիզի գալտըրան վէ
պիլի թաշըյան տէլի տիր: Իլլա պուն-
լարտան տահա զիյատէսի վար: Օ խաշ-
տա ալան վէ վէրէն տիր: Օ խաշտա պի-
լիմ ճիւմէ ինթիյաճլարըմըղը իքմալ է-
տէրէք պիլէ խըտմէթ էտէն տիր: Իմտի
Յիսուսըն խաշընա պու մանատա տախի
նազար գըլըպ մէշգ էտէլիմ:

Շուրքեմտէ եկտի խաչար միւմինին
էօմր Եօլնուլըղնտա եկտի մէնզիլլէրինի
վէ Յիսուսըն խաչընըն եկտի խըտմէթլէ-
րինի պէյան էտէրէր:

Բ. ԲԷՍՄՏԷ ԳԻԹԱՊԸՆ ԹԱՐԻՑԻ

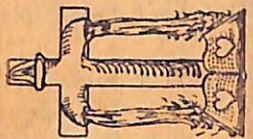
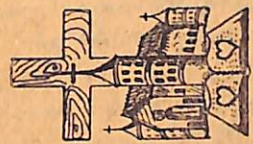
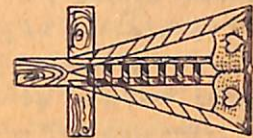
1. Բ. Մուգատտէս Երրորդութիւն իւէ
ինսանըն պիրլիյինի անլատան մէնպա,
մէրթէզ վէ մէթթէպ տիր: Իպր. 4. 12:

2. Բ. Մուգատտէս Երրորդութիւնտան
վէրիւմիշ Եանլըշըզ օլան իւհամը իւհի
օլուպ Ալլահըն էզէլտէն էպէտիլիյէ գա-
տար ճիւմլէ էսասի թալիմաթ մէպտէ,
մագսէտ վէ Փաալիյէթլէրինին թարիսի
տիր: Բ Տիմ. 3. 14, 17:

3. Բ. Մուգատտէս ինսանըն խիւզաթը
ասլիյէսինի, հալը հազըրընը, ինթիյան
վէ իմթանիյէթլէրինի, հէմտէ անլէրին
իթմալը իշիւն օլան թէտարիք վէ չարէ-
լէրի սըրասըյլէ թալիմ էտէր: Բ Պեա. 1.
19-21: Մէզ. 119. 9

Գ. ԲԷՍՄՏԷ ԵԻԻՐԷՔԼԷՐԻՆ ԹԱՐԻՑԻ

Բէսմտէ Գիթապ իւզէրինտէթի իթի
Եիւրէթլէրտէն պիրինճիսի ինթիյան,
կիւճլիւք վէ աճզիյէթտէ օլան ինսանը,
իթինճիսի իսէ իմանլէ Գէլամ, խաչ վէ
Բուհըն օլ ինթիյանլարը տօլտուրտըղը
միւմինի կէօթէրիլլէր:



1. Առա, 2. Թէրազի, 3. Պայրազ, 4. Փաւար, 5. ՄԿէն, 6. Նէրսիպան, 7. Գանասլար



1. ԽԱԶ ՊԻՐ ԱՐՄԱ

Րէսմտէ աչըմը Բ. Մու-
գատտէս իւզէրինտէ տիքիւմիւ
իւք խաչ՝ եօլ պաշլարընտա
գօնուլմըչ եաֆթա վէ արմա
կիպի, չօնուգըլգտան պաշլա-
յարագ էօմր եօլնուլըլընտա
օլան հէր սընֆտան քիմսէլէրէ
հէր առըմ պաշընտա եօլ կէօթէրիյօր:
Խաչ՝ Բ. Մուգատտէսին տօղրու վէ
չաչմազ գըպլէնիւմաօր օլուպ՝ կէրիւմիւ
իւքի գօլարըլլէ ճիւմլէ պէշէրիյէթի իքիյէ
թագսիմ էտէր:

Պիր էլի իլէ ճիւմլէյէ սէօյլէր քի. Ալ-
լահման, Բ. Մուգատտէսէն, խաչլան-
մըչ Յիսուս Բրիստոստան վէ իլգամ հէմ
իրշատ էտէն Րուհ իւլ Գուստտան ուզագ-
լաչըպ տա, Շէյթանա թապի վէ կիւնանա
գուլ օլարագ տիւնեա կիտիլլէրինտէ եիւ-
րիւյէնլէր էնճամ ճէհէննէմէ եէթիլէճէթ-
լէր: Ճիւմլէ թէօքէլլէրի վէ ֆըսզ իւլէյի-
ճիլլէրի թօփլալըպ աթէչ քիւլխանընա ա-
թճագլար: Մատթ. 13. 36—42: «Գօր-
գագ, իմանսըլ, մէքրուհ, գաթիւ, զի-
նաքեար, սիհրպագ, փութփէրէսթ վէ
ճիւմլէ եալանճը օլանլարըն հիսսէօի ա-
թէչ վէ քիւքիւրթլէ եանան կէօլիւն ի-
չինտէ օլաճագ տըր»: Վան. 21. 8:

Այնի վագթտա գուճաղընը աչըպ,
միւսըրիֆ օղլունը պէքլէյէն փէտէր կիպի
խաչտա կէրիւմիւ գօլար վէ աչըմըչ պիր
գուճագ կէօրիւրիւզ քի ճիւմլէ կիւնանա
սափմըչ ճանլարըն չաղըրըպ տէյօր. «Րապպ
Եհովա պույուրըր քի հայաթըմ հագգը
իչիւն պէն շէրիրին էօլիւմիւնտէն խօշ-
լանմամ, աճագ շէրիրին քէնտի մէսլէ-
յինտէն տէօնիւպ եաչամասընտան խօշ-
լանըրըմ: Ե՛յ պէյթ ի Իօրայլէ, տէօնիւ-
նիւզ նի՞չիւն էօլէճէքսինիզ»: Եզ. 33. 11:

«Ե՛յ ճիւմլէ եօղլուն եիւքիւլէր, պա-
նա կէլինիզ»: Մատթ. 11. 28: «Թարիզ,
հագիգաթ վէ հայաթ պէն իմ, պէն վա-
սըթա օլմատըղճա փէտէրէ քիմսէ կէլէ-
մէզ»: Յովհ. 14. 6: «Սաղա եա սօլա
տէօնտիւյիւնիւզ զէման, սէնին արտըն-
տան՝ Յօլ պու քըր պուլնա եիւրիւյիւնիւզ՝
տէյիւ գուլագլարըն պիր սէս իւլիտէճէթ
տիր»: Եսա. 30. 21:

Իմտի խաչ տիկէր գօլու իլէ հէր ճա-
նա՝ տօղրու եօլու կէօթէրիպ տէյօր,
«Իլլէ տիւնեանըն կիւնահընը բէֆ էտէն
Ալլահըն Գուլուսը»: Յովհ. 1. 29: «Իպն
իւլ ինսան պէօյլէ (խաչտա) եիւքսէյէ
գալտըրըմագ կէրէք տիր, թաքի Անա
հէր իման էտէն հէլաք օլմայըպ, տնճագ
էպէտի հայաթա մալիք օլա»: Յովհ. 3. 14:

Էնճամ խաչլանմըն Յիսուս սաղ վէ սօ-
լունտա օլանլարը այըըզ պէյոր. «Պուն-
լար (Ֆըսգ իշլէյէնլէր) էպէտի ազապա
վէ սալիհլէր էպէտի հայաթա կիտէճէք-
լէր: Մատթ. 25. 46:

Րէսմտէ աչըլմըն Գիթապ իւզէրինտէ-
քի իւք եիւրէք կիւնահքեարը կէօթէ-
րիր. լաքին խաչտան կէլէն սէտայա ի-
թաաթլէ օլպիր թարաֆա կէլէն իքինճի
եիւրէք թէվպէքեար միւմինի կէօթէրիր
քի եօլունը տօղրուլթմըն օլուպ՝ խաչ-
լանմըն Յիսուսա թապի օլմըն տըր:

Էյ օգույան, էյէր հալա կիւնահտա
եաշայօր իսէն, չիմտի սէն տախի «Թա-
րիգլէր իւզէրինտէ տուրուպ պազ վէ գա-
տիմ եօլար հազգընտա՝ էյի եօլ հաճկը-
սը տըր տէյու սիւալ էյլէ վէ անտէ եիւ-
րիւ քի ճանընա ըահաթ պուլասըն»: Ե-
րեմ. 6. 16: Շիմտի եիւրէքտէն գարաթ
էտիպ, իմանլէ Րապպ Յիսուս Գրիստոսա
թէսլիմ օլ: Էյ միւմին, սէն տախի սալթ
պիր տէֆա տէյիլ, իլա էօմրիւն հէր մէվ-
սիմ վէ մէնգիլինտէ խուսուսա եօլար
գարըլըր իսէ, խաչա միւրաճաաթ էյլէ վէ
օրատա ճիհէթին տօղրուլուր:

2. ԽԱԶ ՊԻՐ ԹԷՐԱԶԻ



Րէսմտէ աչըլմըն Բ. Մու-
գատէս իւզէրինտէ իւք եիւ-
րէք անլատըր քի կիւնահքեար
ճան էօմր եօլճուլըլընտա խա-
չըն արմա եախօտ եաֆթա-
սընա ըաաթ կէլմիշ վէ Ալա-
հըն Գէլամընտան իքի եօլա-
րըն թարիֆինի ալտըգտան
սօնրա, քէնտի քէնտինի օլ-
տըլը հալ իլէ խաչլանմըն Յիսուսա թէս-
լիմ էթմիշ տիր:

Պուրատա խաչ պիր թէրազի օլմուշ:
Պաշ Փէտէրի՝ իքի գօլլար Օղուլ վէ Րուհ
իւլ Գուսսը կէօթէրիպ, իւք թարաֆտա
ասըլմըն կէօզտէ ինսան՝ ըուհ, ճան վէ
ճէսէտիյլէ, իման, իւմիտ վէ մուհապպէթ
թէլլէրիյլէ Յիսուստան ասըլմըն տըր:
Տիկէր թարաֆտաքի ասըլմըն կէօզտէ իւ-
համ՝ թալիմ, հայաթ վէ ամէլլէրին հի-
սապընը ալմազ իշիւն ինսանա թէպլիզ
էտիլէն նուր, իման վէ մաթուպաթ օգ-
գալարըլլէ թարթմազ իւզրէ Րուհ իւլ
Գուսստան ասըլմըն տըր:

Էվլէլա խաչ ատալէթէ կէօրէ ին-
սանը խիւզաթը ասլիյէսիյլէ թարթըպ
պուլուր քի փէք նօգսան տըր: Իւհի

սուրէթ պօզուուլի՝ հայժանի վէ շէյթանի սուրէթէ թէպտիլ օլմըշ: Ինսանըն րու-հրնտա օլան իլանի հայաթ էօլիւպ (Եփս. 2. 1) գուտսիյէթ գալտըրըլմըշ տըր, վէ շիպր ու դուրուր րուհը աշընտըրմըշ տըր: Ճանտա օլան փաքըլզ վէ սէլամէթ Եօգ օլմուշ, չիւնքի նափաքըլզ վէ ֆէսատ ճան վէ գալպի իփրաթմըշ տըր. (Եփս. 4. 17—19): Ճէսէտճէ օլան սըհէթ պօզու-լըպ, սալան ալէթլէրի օլանագ ազալար կիւնան ալէթի օլմըշ տըր: (Րօմ. 6. 11): Ինսան՝ էֆքեար, թապիաթ վէ ամէլտէ աօլընը դաիպ էտիպ ինսանիյէթտէն պիլէ չըգաճագ հալէ կէլմիշ տիր:

Էնճամ առալէթ թէրաղիսի օլան պու խաչըն էօնիւնտէ Ալլանըն Գէլամը տէ-յօր. «Էյ անըն օղլու Բաղտասար, հէր նէ գատար պուշարըն քեաֆֆէսինի պիւտին իսէ տէ, գալպին թէվաղու էթմէտի, աւ-ճագ սէմանըն Բապպընա գարշը թէքէպ-պիւր էյլէտին, վէ Անըն պէյթինին գապ-լարընը սէնին հուզուրընա կէթիրտիլէր, վէ . . . անլէրտէն շէրապ իշտինիզ, վէ սէն կէօրմէզ վէ իշիթմէզ վէ անլամազ կիւմիւշ վէ ալթուն վէ պազըր վէ տէմիր վէ աղաճ վէ թաշտան օլան իլանլարա համտ էյլէտին, վէ Նէֆէսին անըն էլին-տէ վէ ճիւմլէ թարիզլէրիյին սահիպի օ-

լան Ալլանը թաղիզ էթմէտին, պու սէ-պէպտէն . . . թէրաղիյլէ վէզն օլունըպ՝ նօգսան պուլունտըն»: Դան. 5. 22—27.

Խաչ թէրաղիսինտէ առալէթճէ նօգ-սան օլան ճան պիր տէ այնի խաչտա մու-հապպէթ զուճաղընա աթըլըպ ինայէթէ սըղընտըղընտա, ինայէթ անը ճիւմլէ պօ-զուզըլզ վէ նօգսանլարըլլէ գապուլ էտիպ Յիսուս քէնտինինքինտէն վէրէրէք թէ-մամլար: Էօլմիւշ ճանա հայաթ վէրիր. նափաք գալպի թէպտիլ էտէր, րուհա սէլամէթ պաիշ էտէր, հէյքէլ գապը կի-պի իքէն, կիւնան ալէթի օլմըշ օլան ճէ-սէտի սալան ալէթի էտէր: Աֆվըլզ, խէ-լաս, հայաթ, էվլատ Ուլլան օլմագ սէլա-հիյէթի վէ Գիրիստոս իլէ միրաս շէրիքի էտէրէք հիշ պիր մէվհիպէտէ նօգսան պը-րագմազ: Րօմ. 8. 16, 17: Ա. Կորն. 1. 7:

Օլ վագթ ինայէթլէ իհեա օլունմըշ ճան թէքրար թարթըլարագ թէմամ կէ-լիր վէ իլանի միւշարէքէթէ նաիլ օլուպ, րէսմտէ իքինճի ելիւրէյին մէվգիսինի ա-լըր: Րուհ իւլ Գուտս քի էվվէլ Ալլանըն Գէլամըլլէ թաղիր, թէքտիր վէ հիւքմ է-տէր իտի, շիմտի այնի Գիթապ իլէ անըն մէվգի, իմթիյազ, սէլահիյէթ վէ միրասը հագգընտա թալիմ էտիպ ճիւմլէ հաղի-գաթլարա իրշատ էտէր:

Խաչ էօյլէ պիր թէրազի տիր քի, Ալ-
լահ ինսանտան ալաճաղընը թարթըլէ
ալըր, ինսանա վէրէճէյինի տէ թարթը իւէ
վէրիր:

Ալլահըն ինսանտան ալմազ իսթէտիյի
չէյլէր զաթէն Գէնտինին մալը իքէն պիւէ,
Ալլահ պէհա իւէ սաթըն ալտը: «Ձիրա
պէհա իւէ օաթըն ալընտընը» (Ա. Կորն.
6. 20) տէյու եազըլմըշ տըր:

Խաչ թէրազիսինին պիր կէօզիւնէ Ալ-
լահըն իսթէտիյի պիւթիւն պէչէրիյէթ գո-
նուլուրսա, տիկէր կէօզիւնէ օնա պէտէլ
Ալլահըն իպն ի վահիտի Յիսուս Գրիստոս
գօնմըշ տըր: Յովհ. 3. 14—15:

Պիր կէօզիւնէ ինսանըն իսթէտիյի
աֆվլըզ, խէլաս վէ հայաթ գօնուլմըշ
տըր: Եյէր օլ պիր կէօզիւնէ ինսան իգ-
րար, իման վէ իթաաթ գոյապիլիր իսէ
ալըր: Ա. Յովհ. 1. 7, 9: Յովհ. 3. 16-18, 36:

Ալլահ վէ միւմինլէր իսթէրլէր քի,
միւպարէք, մուգատտէս վէ քեամիլ պիր
էօմր եաչանըլսըն: Պու էօմր խաչտա թէ-
տարիք օլունմըշ վէ միւմքին տիր: Լա-
քին թալէպ օլունըր քի միւմինլէր հիւսն ի
րիզա, վազֆիյէթ վէ իպատէթլէ անը
ալսընլար: Փիւպ. 3. 7, 8:

Թէրազինին պիր կէօզիւնէ Ալլահըն
իսթէտիյի գուրպան վէ խըտմէթ գօնու-

լըր իսէ, տիկէր կէօզիւնէ Ալլահ՝ գուտ-
րէթ, մէվհիպէ վէ պէրէքէթլէր տօլտու-
րըր: Ա. Կորն. 12. 4—11:

Աճաիպ տիր քի Ալլահըն վէրէճէյի պէ-
րէքէթլէր վէ աթիյէլէր՝ թարթը վէ հի-
սապտա փէք գըլմէթլի հէմ պիւմսալ ի-
քէն, իման էտէնէ մէճճանէն տիր: «Է՛յ
ճիւմլէ սուսայանլար, սուլարա կէլինիզ,
վէ սիզ է՛յ ազչէսի օլմայանլար, կէլինիզ,
սաթըն ալընըզ վէ եէյինիզ. կէլինիզ, ազ-
չէսիզ վէ պէհաաղ սիւթ վէ շէրապ սա-
թըն ալընըզ: Եսա. 55. 1:

Խաչ թէրազիսի զէմինտէ օլտուղը կի-
պի սէմատա տախի իշ կէօրէճէք տիր:
Սահիհ տիր քի զէմինտէ իքէն միւմինէ
լազըմ օլան խէլաս, հայաթ, էվլատըզ
սէլահիյէթի վէ միւթէնէվվի պէրէքէթլէր
սալթ իման էթմէքլէ խաչտա ինայէթտէն
վէ մէճճանէն վէրիլիր: Լաքին սէմատա
իւճրէթ, միւքեաֆաթ վէ ճէլալ, պիր
մանատա թարթը իւէ վէ ամէլլէրէ կէօրէ
տիր: «Հէր քէսէ քէնտի ամէլինէ կէօրէ
վէրմէք իշիւն միւքեաֆաթըմ եանըմտա
տըր»: Վահ. 22. 12: Թէրազինին պիր
կէօզիւնէ միւմինին էլէմ, խաչ, վազֆի-
յէթ, խըտմէթ, ամէլլէր վէ ղալէպլէրի
գօնուլըպ, տիկէր կէօզիւնէ օնիօպէթտէ
ճէլալ, թաճ, իւճրէթ վէ միւքեաֆաթ

գօնուլուր: Բժմ. 8.17, 18: Բ Տիմ. 4.7, 8:

Խաչ մաղաղասընտա պու ախզ ու իթա
իչիւն Ալլան էվվէա Բէլամըլէ ինսանա
նուր վէ իման վէրիր, սօնրա կէօրսէ քի
օ իման գալպէ եէրլէչէրէք՝ խաչլանմըչ
Յիսուսա կէթիրիմիչ տիր, օ իման օգ-
գասընա կէօրէ թալէպ օլունան պէրէքէթի
տախի վէրիր: Իմտի հէր միւմին Բապպ-
տան ալտըղը նուր, իման, տալէթ վէ
խըտմէթիյլէ վազթ վազթ պու խաչ թէ-
րադիսինտէ թարթըլըպ հանկը խուսուս-
լարտա նօգսան պուլունըր իօէ, անը Յի-
սուս Բրիստոստա իքմալ էթմէլի տիր:

Էյ օգույան, սէն պու խաչ թէրադի-
սինտէ թարթըլտըն մը, նօգսանլարընը
պիլմըմի սին: Անլէր իչիւն երրորդութիւ-
նըն խաչտա իզհար օլունմըչ մուհապպէթ,
ինայէթ վէ միւշարէքէթինէ իմանլէ միւ-
րաճաաթ էթտի՞ն մի: Էյեր իհթիյաճըն
վար իսէ, շիմտի Բապպա գալպտէն նի-
յազ էյլէ, «վէ Ալլահմ Բէնտի զանիլիյի-
նէ կէօրէ իզգէթլէ Յիսուս Բրիստոստա
սիզին հէր պիր իհթիյաճընըղը իքմալ է-
տէճէք տիր»: Փիլ. 4. 19: Հէմտէ Բրիս-
տոս իչիւն էլէմ չէքիպ, սիթէմ վէ թէ-
ատտի օլտուղընտա, մէսրուր ու շատման
օլ, զիրա անլէր սէմատաքի էճրին թարթը
թաշլարը տըրլար: Մատթ. 5. 11, 12:



3. ԽԱԶ ՊԻՐ ՊԱՅՐԱԳ

Պայրազ՝ պիր մէլէքիւթ ա-
լամէթի տիր: Բէսմտէ աշըւ-
մըչ Բ. Մուգատտէս խապէր
վէրիր քի ճիհանտա իքի մէ-
լէքիւթ վար տըր. պիրի՝ հէր
չէյէ գատիր Բապպ Ալլահըն
Նիւթադիլ վէ էպէտի մէլէ-
քիւթիւ, (Մտթ. 6.10, 13), տիկէրի՝ Շէյ-
թանըն մուխալիֆ վէ մուվազգաթ մէլէ-
քիւթիւ: (Եփես. 2.2):

Իմտի հէր քէս հանկը մէլէքիւթ վէ մէ-
լիյին թէպաասը օլտըղընը վէ հանկը պայ-
րազ ալթընտա օլտըղընը պիլմէլի տիր:
Ատատ 2.2, Յովհ. 8. 44: Ա Յովհ. 3. 10:

Խաչ՝ թէպաալարը ուղրունա էօմրիւ-
նիւ ֆէտա էտէրէք զալէպէ չալան Բապպ
Յիսուս Բրիստոսըն գանըլլէ պօյանմըչ
պայրազը տըր:

Պու խաչ պայրազընտա երրորդութիւ-
նըն աաալէթի, մուհապպէթլէ ինայէթի
վէ միւշարէքէթի իման էտէն ինսանտա
պիրլէչիպ իզհար օլունըր: Շէօյլէքի միւ-
մին պու պայրազըն սափը օլմաղա բազի
օլմասըլլէ երրորդութիւն միւմին իւզէ-
րինէ էնմիչ, վէ միւմին երրորդութիւնը

պաշններն թաճը վէ իֆթիխար պայրաղը տէյիւ եիւքսէյէ գաւորըմը տըր:

Բէսմտէ աշըմը Քիթապ Իւզէրինտէ-
քի իւք եիւրէք խաշըն էօնիւնտէ տիր:
Ատալէթ անը պիր վագթ Շէյթանա թա-
պի կէօրէրէք հիւքմ էյլէմիշ վէ էպէտի
ճէգա վէրմէք իւզրէ իքէն, մուհապպէթ
գուճագլամը, ինայէթ՝ ճանըն իլգամի-
յէթ վէ իմանլէ թէվպէսինի կէօրէրէք,
ղազապ, թէքտիր, ճէգա վէ էօլիւմ հիւք-
միւնիւ քէնտի իւզէրինէ ալարագ անը
թէպրիյէ էյլէմիշ վէ իլահի միւշարէքէթէ
կէշիրմիշ տիր: (Բօմ. 5. 8—10):

Իքինճի եիւրէք՝ Շէյթանտան, կիւ-
նահտան վէ տիւնեատան ալըլարագ,
խաշլանմը Յիսուսա թապի օլմուշ տըր:
Լաքին աշի Շէյթան, կիւնահ վէ տիւն-
եա քէնտինէ գարշը տըր: Շիւպհէսիզ
պունլարա զալիպ կէլմէք իշիւն քէնտին-
տէ գուվվէթ հօգ տըր: Ճան՝ քէնտիսինի
փարշալայան գուրթլար վէ եութմագ ի-
շիւն կիւմիւրտէյէն արսլանլար գարշըսըն-
տա պիր գօյուն կիպի հիսս էտէր: Իմ-
տի խաշլանմը Յիսուսա միւրաճաթլէ
Անըն պայրաղը ալթընա իլթիճա էտէր:
Օլ վագթ զալիպ վէ Փաթիհ օլան Բապպ
Յիսուս Գրիստոս անա սահպլէնիպ, իւ-
ղէրինէ խաշ պայրաղըն աշար քի Բապ-

պա թապի օլան ճան թէպաասը օլտըղը
Մէլիյինին իսմիյլէ թանըլսըն:

Օլ վագթ տիւշմէն վէ մուխալիֆ օլան
Շէյթան, կիւնահ վէ տիւնեա օլ ճանը
Բապպըն պայրաղը ալթընտա կէօրէրէք,
անա եագլաշմաղա ճէսարէթ էտէմէզլէր:

Օլ միւմիշ տէր. «Եհովանիսի», Եհովա
պայրաղըմ տըր: Իմտի Ամաղէկ կիպի
օլան թէն, գան, մէշղուլիյէթ հիւճմ էթ-
տիյինտէ, պու պայրագ ալթընտա էմիշ
տիր: Խուր. 17. 8—16:

Տօսթլար, արգատաշլար քէնտինտէն
վագ կէշիպ եալընըզ պրագըլտըղընտա,
հաթթա պուղզ օլունտըղընտա, միւմիշ
տէր. «Պէն Բապպըն իմ»: (Եսա. 44. 5):
«Իւզէրիմտէ օլան պայրաղը մուհապպէթ
տիր»: Աղն. 2. 4:

Էնճամ էօմր եօլճուլուղընն հէր հան-
կը մէնզիլինտէ եա մէվսիմինտէ, քիւ-
շիւք եա պէօյիւք, ազ եա չօգ հիւճմէրէ
օղրատըղընտա, խաշտան միւմիշէ չու-
սէտա կէլիր. «Տիւշմէն սէյլ կիպի կէլտի-
յինտէ, Բապպըն Րուհը անա գարշը պայ-
րագ գալտըրաճագ տըր: Եսա. 59. 19:

Իմտի էյ օգուլան, Բապպ իլէ մէվ-
գին մուալլէն օլսուն: Հայաթ Քիթապըն-
տա իսմին գայտ օլունըպ նուֆուզ թէգ-
թիրէն եէտինտէ օլսուն: Տաիմա Բապպըն

պայրաղը ալթընտա գալ: Էօմրիւն կիւճ-
լիւք, թէճրիպէ վէ ճէնկէրինտէ գատիր
Մէլիյինէ վէ Բապպընա միւրաճաթլէ իւ-
թիճա էյլէ վէ Անընլէ զալէպէտէ օլուպ,
Բապպըն պայրաղընը տախմա եիւքսէյէ
գալտըր: Մէգ. 20. 5, 60. 4:



4. ԽԱՁ ՊԻՐ ՓՈՒՆԱՐ

Բէսմտէ աչըլմը Ք. Մու-
գատտէս թալիմ էտէր քի՝ ա-
տիլ վէ Գուտտուս Ալլահ ճիւմ-
լէ թէպալարընտան զուտսի-
յէթ թալէպ էտէր: Օ կիւնահա
գարըն օլուպ Սէվկիւլիւ Օղ-
լունտա պիլէ կէօրսէ եիւզիւ-
նիւ սէթր էտէր: Եսա. 59. 2: Մտթ. 27. 46:

Այնի վազթտա Ք. Մուգատտէս թալիմ
էտէր քի, «կիւնահ վէ նափաքլիքտէն
թաթհիր իչիւն աչըլմը պիր փուլնար օ-
լաճագ տըր»: Զաք. 13. 1: «Յիսուս Բրիս-
տոսըն գանը պիզի հէր կիւնահտան փաք-
լէր»: Ա. Յովհ. 1. 7, 9:

Իմտի, խաչ պիր փուլնար օլմուլ,
պիր զօլու երյգայըպ փաքլէմէք իչիւն
Ա. կորն. 6. 11, տիկէր զօլու՝ թագէլէմէք,
տօլտուրմագ վէ ճօշղուն հալէ կէթրիմէք
իչիւն տիր: Ա. Պետ. 1. 1: Յովհ. 7. 38, 39:

Բէսմտէ իւք եիւրէք՝ Բապպ Յիսուսըն
պայրաղը ալթընտա էվվէլնէ Անըն գա-
նըյլէ երյգանըպ խէլաս պուլմըն տըր:
Լաքին ինսանի ճէհալէթտէն, պիլմէյէրէք
եատա իսթէմէյէրէք էօմրիւնիւ լէքէլէմիշ
օլուրսա, (Վահ. 3. 4) օ հալտէ էվլատ իսէ
պիլէ իւահի հուզուրտա, ատալէթ վէ
գուտսիյէթ անը կիւնահլը եա լէքէլի
կէօրմէք իսթէմէզ, Իմտի մուհապպէթ վէ
ինայէթ իմտատա եէթիշիր վէ միւմին
կիւնահլարընը իգրարլէ օլ փուլնարտա
եըյգանըր: «Միլաթլարընը եըյգայըպ Գու-
զուլըն գանընսա պէյազ էթտիլէր»: Վահ.
7. 14: Զաք. 13. 1: Ա. Յովհ. 1. 7, 9:

Պագէնտէ միւմին Շէյթան վէ կիւնահլէ
ճէնկինտէ եարալանմըն օլապիլիր: Լաքին
խաչտա զալէպէ չալան Յիսուս, Բէնտի
գանըյլէ անա շիֆա վէրիպ սաղլամ վէ
րուհանի հայաթանագլ էտէր:

Իքինճի եիւրէք՝ գանտա փաքլէնմիշ
միւմին տիր քի օլ պիր թարաֆա կէչիպ,
թէմիզ վէ պօշ գապ կիպի թէքրար խաչըն
ալթընտա տուրուր: Պուտէֆա օլ խաչտա
«խէլաս փուլնարլարընտան մէսէրրէթլէ
սու չէքիպ իչէր»: Եսա. 12. 3: Յովհ.
7. 38: Բէգա րուհըն թագտիսիյէ իթա-
աթ իչիւն վէ Յիսուս Բրիստոսըն գանը-
նըն սէրփիլմէսի իչիւն ինթիլսապ օլուլ-

աղղընը պիլիպ (Ա Պետ. 1. 1) վազթ վազթ
օլ գանըն սերփիլմէսիյլէ թագէլէնիր:

Քէզա օլ խաչլանմը Յիսուսըն էօ-
նիւնտէ տուրարագ Անըն էլիյլէ Րուհ իւլ
Գուտսլէ վաֆթիզ օլունուպ, աիրի սու-
ըրմագլարընըն ճէրհանընա նաիլ օլուր,
Յովհ. 7. 38, 39: Հիքմէթ վէ Րուհ իւլ
Գուտսլէ մէմու օլուր, Ամալ. 6. 7: Ալ-
լահըն Բէլամընը քէմալը ճէսարէթլէ սէօյ-
լէմէք իշիւն մէմու օլուր: Ամալ. 4. 39,
40: Մէվհիպէ վէ մէյվէլէրլէ մէմու օլուր:
Փիլ. 1. 10, 11: Բապպ իշիւն իսթիմալ
օլունտուգճա, եօգարըտան տահա թագէ
վէ զանի տօլուլուգ կէլիր: «Աղղընը էյիճէ
աչ տա տօլտուրայըմ»: Մէզ. 81. 10:

Իմօի էյ միւմին, տաիմա սալպ օլուն-
մը Յիսուս Բրիստոսա մէրպուլ եաշա:

(ա) Սուըզլըզտա Անտէն աիրի սու իշ:
Յովհ. 4. 14, 7. 37: Խըճ. 15. 15: 17. 2-7:

(բ) Լէքէլէնտիյինտէ Գուզոնըն գանըն-
տա երյգան: Վահ. 7. 14:

(գ) Սըզլէթլերտէ թագէլէնիպ ֆէրրահ-
լանմագ իշիւն պու փունարտան իշ:
Հաք. 15. 18, 19:

(դ) Սէրթ եա կէվրէք օլտուղընտա, Ա-
նըն գանընըն սերփիլմէսիյլէ եոմճագ վէ
լաթիֆ օլ: Ա. Պետ. 1. 1:

(ե) Չաաֆ եա խասթալըղընտա, պու

հափուզտա երյգան, պու ըրմաղա տալ:
Յովհ. 9. 7, 7 Միւլ. 5. 10:

(զ) Գորագլըզտա անըն քէնարընտա տի-
քիւէրէք եէշիլիյինի սագլա: Մէզ. 1. 3:

(է) Պաշգալարա պէրէքէթ օլմագ իսթէր
իսէն, րազի օլ քի Յիսուստան ագան տի-
րի սու ըրմագլարը սէնին պաթընտան
տաիի ճէրէյան էլլէսին: Յովհ. 7. 38, 39:

5. ԽԱՁ ՊԻՐ ՄԷՍԲԷՆ



Րէսմտէ աչըլմը Ք. Մու-
գատտէս թալիմ էտէր քի պէ-
շերիյէթ իքի սընֆա թագսիմ
օլունմը տըր. պիրի՝ էհլ ի
էլաք, Շէյթանըն էվաալարը
(Յովհ. 8. 44), աիկերի՝ էհլ ի
իման, Ա Տիմ. 6. 12: Ալլա-

հըն էհլ ի պէյթի. եփես. 7. 19: Ալլահ էվ-
լաալարը: Ա Յովհ. 3. 10:

Րէսմտէ Ք. Մուգատտէս իւզէրինտէքի
խաչը պինա Բիլիսէյի կէօսթէրիր: Գա-
յաը Իպն Ուլլահ օլան Բրիստոս, Մատթ.
16. 16—19: Թէմէլի՝ Րէսուլլէր. եփես.
2. 19, 20: Պինասը՝ տիրի թալար թէս-
միյէ օլունան միւմինլէր թիրլէր: եփես.
2. 19—22: Ա Պետ. 2. 4—7: Բիլիսէ
Երրորդուլիւն վէ միւմինլէրին պիրլիյին-
տէն մէյտանա կէլէն պիր պէյթ տիր:

Իմտի պուրատա խաչ պիր մեաֆեհ
տիր: Բուհանի էօմը՝ Գրիստոսըն գալպտե
(Եփես. 3. 17) վե միւմինին Միւթաալտա
աաքին օլմասը տըր: «Միւթաալըն հի-
մայէսինտէ սաքին օլան Գատիրին սա-
յէսինտէ իգամէթ էտէճէք տիր»: «Սէն
Ըապպը Միւթաալը քէնտինէ մէսքէն իթ-
թիխազ էյլէտիյինտէն, սանա շէրը իսա-
պէթ էթմէյէճէք»: Մէզ. 91. 1, 9:

Բէսմտէ իւք երկրէք՝ Գիլիսէյէ կէլէն-
ւերի կէօսթերիր: Եփես. 2. 19 տան անլա-
րըզ քի Ալլահըն էվինէ էվվէլա դարիպլեր
կէլիր, պիր սատագա, մէրհամէթ, ճիւղի
պիր ինայէթ կէօնէնմէք իչիւն: Քէզա
միւսաֆիրլեր կէլիր, պիր ազ կէօրիււմէք,
պիր գաչ կիւն սօֆրատա եէյիպ օրատա
կէճէլէմէք իչիւն, անտէն սօնրա կերի
կիտէրլեր: Լաքին պիր տէ Ալլահըն էհլ ի
պէյթինտէն օլանլար կէլիր: Օլ խանէյէ
հէնուզ տօղմըլ բուհանի մասոււմարտան
պաշլայարագ ճիւմլէ խանէ խալզը, քի
քիլիսէ պունլարըն տաիմի մէսքէնի տիր:

Բէսմտէ խաչ՝ պունլարըն ատալէթ, ի-
նայէթ վէ միւշարէքէթլէ թէֆրիզ էտէր:
Չէմինտէ օլանլար իւչէ թագսիմ օլունըր-
լար: Էվվէլա, թաիֆէլեր՝ քի Ալլահը
թանըմազլար իօէ պիլէ, Ալլահ իսալիզ
օլտուզը իչիւն անլերէ բըզզլարընը վէրէ-

րէք պէսլէյիպ եաշատըր: Իքինճի, Եէհու-
տիլեր՝ քի Աբրահամ նէսլի վէ Ալլահըն
գալմը օլտըզլարընտան, շիմտի սափմըլ
խսէլերտէ Ալլահ անլերի հըֆզ էտիլօր:
Իւչիւնճիւ, Գիլիսէ քի թաիֆէ վէ Եէհու-
տիլերտէն խէլաս պուլուպ Գրիստոստա
պիր ճէսէտ, պիր պինա օլմըլ տըրլար:
Ա. Կորն. 10. 32, Եփես. 2. 11-15:

Բէսմտէ իքինճի երկրէք՝ աւըլ Գիլիսէյէ
զամմ օլունանլարը կէօսթէրիր: Խաչ մէօ-
քէնի իչինտէ սաքին օլանլարա,

(ա) Հէնուզ տօղմըլ մասոււմարա խալիս
բուհանի սիւթ վէրիլիր: Ա. Պետ. 2. 2:

(բ) Խասթալարա էճգախանէ վար:
Ղուկ. 10. 30—37: Խաչտա Յիսուսըն գա-
նը հէր եարայա շիֆա տըր: Եսա. 53. 3-5:

(գ) Թէհլիքէտէ օլանլարա մէլճա վար
քի հըֆզ օլունալար: «Բապպ հագգընտա
մէլճալմ վէ գալամ վէ թէվէքքիւլ էթ-
տիլիմ Ալլահըմ տըր տէրիմ»: Մէզ. 91. 2:

(դ) Խաչ մէսքէնինտէ քեամիլլէրէ թաամ
սօֆրասը վար: Իպր. 5. 12—14:

(ե) Բահաթլանմազ իչիւն գարեօլա վար,
Բ. Մուգատտէսին էսասի թալիմաթը,
Գիլիսէ իթիգատաթը, խրիսթիյան մէպ-
տէլերի վէ քիլիսէ թէշքիւլաթընըն գա-
նունլարըլէ սապիթ վէ սաղլամ տըր:
Պունըն իւզէրինտէ մուհապպէթ տէօշէյի

սէրիւմիւն քի միւմին էմինճէ եաթըպ ու-
զանապիւրիւր: Ալլահըն վատարընըն եաս-
տըղը իւզէրինէ պաշընը գոյուպ, ինայէթ
եօրզանըյէ էօրթիւնիւր: Մէզ. 3. 3-5:

(դ) Խաչ մէսքէնինտէ սալօն տախի վար,
քի Ալլահըն էհլի պէյթինտէն օլանլար եէ-
յիպ իշիպ րահաթլանտըգտան սօնրա պիր
արայա կէլիպ գօնուշուգ (Մաղ. 3. 16)
թէզմիր, թէրէննիւմ (Եփս. 5. 18-20) վէ
րուհանի միւշարէքէթ էտէրէր: Ամալ.
2. 41: Ա. Կորն. 14. 23-32:

(է) Խաչ մէսքէնինտէ խազինէլէր վար,
քի միւմինէ լազըմ օլան հէր շէյ օրտա
մէվնուտ տըր: Կէօնէմէք իշիւն հէր նէվ
պէրէքէթ, (Րօմ. 8. 32), զայէպէ իշիւն
Րուհըն ճիւմլէ սիւհալարը. (Եփս. 6. 10-18)
մէշգ իշիւն ճիւմլէ քիթապէթ ալէմինին
մէճմուտը Բ. Մուգատտէս վար: Բ Տիմ.
3. 14-18: Թէլէֆօն վէ րատիօսը վար,
հէր միւմին իսթէտիյի վազթ սէմանըն
Ալլահըն իլէ գօնուշըր: Իպր. 4. 14-16:

Իմտի էյ միւմին, խաչ սէնին մէսքէ-
նին օլուռն: Խաչտա Յիսուս իլէ պիրլէ:
Պաղ. 2. 20: Բէզա քիմլէր իլէ իթթիհատ-
տա օլանաղընը Յիսուսըն խաչը թային
էյլէսին: Եփս. 2. 15-22: Էնճամ խաչ
մէսքէնինտէն թաճ վէ ճէլալ տիյարընա
ինթիզալ էյլէ: Փիւլպ. 1. 20-23:



6. ԽԱԶ ՊԻՐ ՆԷՐՏԻՊԱՆ

Աչըլմըշ Բ. Մուգատտէս
խաչ հազգընտա թալիմ էտէր
Եքէն պիտիւրիւր քի, սուրէթ
Ալլահ իւզրէ խալգ օլուռմըշ
ինսան՝ Շէյթանա թապի օլա-
րագ կիւնահա սափտըղընտա,
ատալթ էօնիւնտէ մահքիւմ
օլուպ իւհի հալընը զաիպ էտէրէք, սէ-
մալի մէվգիտէն տիւշտիւ, վէ Ալլահ իլէ
ինսանըն արասը աշըլըպ՝ պու սյըլըրգ
վէ արալըղը պիրլէշտիրէն պաշգա հիշ
պիր չարէ պուլուռնմատը:

Օլ վազթ ինայէթ արայա կիրիպ,
Բապպ Յիսուս Քրիստոս Իպն Ուլլահ հա-
լինտէ պիր նէրտիպան կիպի սէմատան
զէմինէ նիգուշ էյլէտի: Եփս. 3. 16:
Հէմտէ Իպն իւլ ինսան հալինտէ եիւքսէ-
լէրէք, պիր նէրտիպան հալինտէ զէմին-
տէն սէմայա չըգտը, քի կիւնահքեարլար
իշիւն միյանճը վէ միւմինլէր իշիւն չէ-
ֆաաթճը օլա: Ա Տիմ. 2. 5: Իպր. 4. 14-16:
Պիր վազթ Յակոբ րիւյյատա պէօյլէ պիր
նէրտիպան կէօրտիւ: Թէքվ. 18. 10-22:
Յիսուս տէտի, «Շիմտիտէն սօնրա սէմա-
նըն աշըլտըղընը վէ Իպն իւլ ինսան իւ-

գերինէ Ալլահըն մէլէքերիննէն էնիպ չըզ-
տըղընը կէօրէճէքսինիզ»: Յովհ. 1. 51.

Խաչտա երրորդութիւնէ կէօրէ Իւշ
նիրտիպան կէօրիւրիւզ:

Ա. Սեմատան ԷճԷճ Գեթիպան: Բէսմտէ
իւք երւրէք սէմատան էնէն ներտիպան
էօնիւնտէ տուրույօր: Պու ներտիպան-
տան միւմինէ շու պերէքէթլէր էնէր:

(ա) Իպն Ուլլահ: «Ալլահ տիւնեայը պո-
գատար սէվտի քի Քէնտի Իպն վահիտինի
վէրտի»: Յովհ. 3. 13, 16. Ալան լազըմ:

(բ) Իման էտէնէ կիւնահ աֆվըղըլէ
խէլաս: «Ալլահ տիւնեայը, սուչլաբընը
սալմայըպ Քէնտիսի իւէ Քրիստոստա սուչ
էթմէքտէ օլուպ»: Բ Կօրն. 5. 18—21.

(գ) Էպէտի հայաթ: «Թաքի Անահէր
Իման էտէն հէլաք օլմայըպ, անճազ էպէ-
տի հայաթա մալիք օլա»: Յովհ. 3. 15, 16.

(դ) Օղուլուզ սէլահիյէթի. «Հէր քիմ
Անը գապուլ էթտի իսէ, անլէրէ, Եանի
Իսմինէ Իման էտէնլէրէ էվլատ Ուլլահ օլ-
մազըղա սէլահիյէթ վէրտի»: Յովհ. 1.
12. Բօմ. 8. 16: Տիւշկիւն ինսան թէք-
րար էվլատ Ուլլահ օլուր:

(ե) Ալլահըն Քէլամը: «Ինսան եալընըզ
էքմէքլէ եաչամազ, անճազ Ալլահըն աղ-
ղընտան սատըր օլան հէր պիր քէլամլէ

եաչար»: Մտթ. 4. 4. Բ. Մուգատէս իւէ
վէրիւնէ վէք չօգ պերէքէթլէր վար տըր:

(զ) Էվլատ օլանլարա Փէտէրին վատը
օլան Բուհ իւլ Գուտա վէրիւր: Ամալ.
1. 4, 5. 2. 33: Ղուկ. 11. 13:

(է) Երրորդութիւն պլիւթէնէզզիւլ էտիպ
պու ներտիպանտան էնէրէք միւմինտէ
սաքին օլմազա րազի օլմուշ տըր: «Պէն
Փէտէրտէն տիւրիմ, Օ տախի իւ էլ էպէտ
սիդինլէ թէմէքքիւն էթմէք իւզրէ սիդէ
տիկէր պիր թէսէլլի էտիճի, Եանի հազի-
գաթ Բուհուլը վէրէճէք տիր... Փէտէ-
րիմ տախի անը սէվէճէք տիր վէ անահէ-
լիպ Եանընտա թէմէքքիւն էտէճէլիզ»
Յովհ. 14. 16, 17, 23.

Միւմինէ լազըմ օլան հէր շէյ երրոր-
դութիւնտէ մէվճուտ վէ հազըր օլուպ,
խաչ ներտիպանըլէ սէմատան էտիրիւր,
միւմին հազըր օլուպ ալմալը: Բօմ 8. 32.

Բ. Սեմայա չըգան Գեթիպան: Բէսմտէ
կէօրիւնէն իքինճի երւրէք զէմինտէն սէ-
մայա չըգան ներտիպան էօնիւնտէ տիր:
Էյէր պիր քիմսէ Փէտէրտէն զէմինէ նիզուլ
էտէն Բապպ Յիսուս Քրիստոսը գապուլ
էթմիշ իսէ, հալա քէնտիսի զէմինտէ ի-
քէն սէմայա չըգան իլլէրի օլաճազ տըր:

(ա) Իմանլէ իսմի սէմայա գայտ օլու-

նուր: «Իսմէրինիզին սէմափաթտա գայա
օլունտըղընա սէվինինիզ»: Ղուկ. 10. 20:
Իպր. 12. 23:

(բ) Իւմիտի: «Տէրունլէրինիզտէ ճէլալ
իւմիտի օլան Գրիստոս»: Կող. 1. 27:
Տիտ. 2. 13: Միւմին սէմայա պագար:

(գ) Մուհապպէթի: Միւմին տիւնեայը
վէ տիւնեատա օլան շէյլէրի սէվէմէզ: Ա
Յովհ. 2. 15: Իլլա պիւթիւն գալպտէն Ալ-
լահը օլան Բապպը սէվէր: Ղուկ. 10. 27:

(դ) Տուաւար: «Տուալարըն Ալլահըն հու-
զուրընա չըգտըլար»: Դան. 10. 12: Ամալ.
10. 1—4:

(ե) Թէզքեարը: «Բապպտան գօրգան-
լար վէ Անըն իսմինէ ըիայէթ էտէնլէր Ի-
չիւն Անըն հուզուրընտա Թէզքեար քի-
թապը եազըլտը»: Մաղ. 3. 16:

(զ) Խազինէսի: «Սէմատա խազինէլէր
ճէմ էտինիզ»: Մատթ. 6. 20:

(է) Էնճամ քէնտիսիտէ սէմայա չըգա-
ճագ տըր: «Թէնտէն ղաիպ վէ Բապպըն
եանընտա հազըր պուլունմաղը տահա զի-
յատէ արզու էտէրիզ»: Բ Կորն. 5. 8:

Գ. Խաչատ Խայաթ սերեհեյիւրիլէ Յեռ-
սիպան: Հէր միւմին իմանտա սապիթ
պալըրսա սէմայա եթիլէճէճ տիր, լա-
քին Յիսուս չու թէչպիհլէրլէ միւմինլէրի
սընֆլարա Թագսիմ էյլէմիլ տիր:

(ա) Նէպաթ հայաթըյլէ՝ պիր պաշլան-
ղըճ, հէնուզ տօղմուշ մասուլմ: Մատթ.
13. 3, 38: Յակ. 1. 20: Ա Պետ. 1. 23. 2. 2:

(բ) Գոյուն հայաթըյլէ՝ հարէքէթ էտէն,
չօպանըն սէսինի տինլէյիպ իլլէրինտէ
եիւրիւյէն: Յովհ. 10. 23:

(գ) Շայիրտ հայաթըյլէ՝ Թալիմ օլունան:
Մատթ. 10. 25:

(դ) Գուլ հայաթըյլէ՝ խըտմէթ էտէն:
Մատթ 24. 45—47:

(ե) Տօթ հայաթըյլէ՝ սըրրտալ օլան:
Յովհ. 15. 15:

(զ) Օղուլ հայաթըյլէ վարիս: Բօմ. 8. 16:

(է) Կէլին հայաթըյլէ Գէնտինէ չըպուզ,
ազա, եէքվիճուտ օլմագ, Մատթ. 22. 2:
Յովհ. 15. 5: Ա Կորն. 12. 12-18: Բ Կորն.
11. 2: Եփես. 5. 25—32: Վահ. 19. 7:

Իմտի ըէսմէ կէօրէ ասլ խաչտա կէօ-
րիւնէն նէրտիպանը պու սընֆլար վէ պու
սըրա իլէ մէչգ էտէր իսէք, հէր միւմին
հայաթըն պու տէրէճէլէրիլէ փէյ տէր փէյ
եիւքսէլիպ Բապպընա պէնգէր օլարագ
սէմայա եէթիլէճէք տիր:

Էյ միւմին, չու ճէսէտտէ իքէն սանա
վէրիլէն ֆուրսաթտա տաիմա իլլէրի կի-
տէրէք պու սընֆլարըն ճիւմլէսինիտէ սէ-
նին մալըն վէ Թէրճէմէի հալըն էյլէ:



7. ԽԱՉ ԳԱՆԱՏԼԱՆՄԸ

Գուշար գանատարընը թէ-
մամկերերէր իսէ խաչապէն-
դէրէր: Խաչ տախի հաճայա
գալորըըը իսէ, գանատը
գուշա եա թէյարէյէ պէնդեր:
Աշըմըշ Գ. Մուգաատէտ
պիղէ թալիմ էտէր քի,

1. Յիսուս Գէնտի քէնտինի՝ փիլիճէ-
րինի գանատարը ալթընա թօփւայան
թափուղա թէլպիհ էյէտի, «Թափուղ քէն-
տի փիլիճէրինի գանատարը ալթընա
թօփւատըըը կիպի գա՛ն տէֆա սէնին էվ-
լատընը թօփւամագ իսթէտիմ, վէ սիգ
իսթէմէտինիգ»: Մատթ. 23. 37: Բապպ
Յիսուս Գրիստոս խաչտա գանատարընը
կերիպ՝ «Ե՛յ ճիւմլէ եօրդուն վէ եիւքիւ-
լէր պանա կէլինիգ» տէյիւ չաղըըը: Մտթ.
11. 28: Օ խաչտա եիւքսէյէ գալորըըը-
աղընտա ճիւմլէյի Գէնտինէ չէքտի:
Յովհ. 12. 33: Կէլմէք իսթէմէյէնլէր քէն-
տիլէրինի մահրում էտիյօրլար:

2. Իման էտէն՝ խաչլանմըշ Յիսուս
Քրիստոսըն գանատարը ալթընտա, հա-
յաթա մալիք օլուպ Անըն փիլիճի օլուր:
Յովհ. 3. 14—16: Հէր ատէմ եուսուր-

թայա պէնդէր: Բապպըն գանատարը
ալթընա կէլմէյէն՝ էնճամ իչի պօղուգ
եուսուրթա կիպի գալորըըը պա-
թըըը: Լաքին կիւնահքեար երրօրդու-
թիւնա կէլտիյինտէ Անըն մուհապպէթ, ի-
նայէթ վէ միւշարէքէթինտէ թաշ եիւրէ-
յի եուսուրթանըն գապուղը կիպի գըըը-
ըպ, տէրուինտէքի իմանլէ Յիսուս հա-
յաթը պաչար: Ամալ. 2. 36—39:

«Բապպա թապի օլաճագլար... անլէր
սէրչէ կիպի... վէ կէօյէրճին կիպի անէ-
լէթէն կէլէճէքլէր»: Ովս. 11. 10, 11:
Բէսմտէ կէօրիւնէն իլք եիւրէք պէօլլէճէ
իմանլէ Բապպըն գանատարը ալթընա
կէլէն թէվպէքեարը կէօթէրի:

3. Միւմինլէր Բապպըն գանատարը
ալթընտա հըֆգ ու հիմայէ օլունըրլար:
Փիլիճէր կէճէ զուլմէթինտէ, գըըն օ-
ղուղընտա, ալընը գուշ հա տիւլմէնին
թէհիքէսինտէ անա թափուղըն գանատ-
արը ալթընտա հըֆգ օլունտըըը կիպի,
միւմին տալի էօմիւն թէհիքէլէրինտէ
տուա էտիպ տէր. «Պէնի գանատարըըն
սայէսինտէ սէթր էյլէ»: Մէզ. 17. 8:
Պունա ճէվապէն իլհամ տէր. «Սէնի թիւյ-
լէրիլլէ սէթր էտէճէք վէ գանատարը ալ-
թընա իլթիճա էտէճէքսին: Մէզ. 91. 4:
«Գուշար եափրուլարը իւղէրինէ գանատ

կէրտիքլէրի կիպի Բապպ իւլ ճինուտ Երուսաղէմի հիմայէ էտէճէք տիր»։ Ես. 31. 5 :

4. Միւմին Բապպըն գանատլարը ալթընտա թալլոմ օլունուր։ Թափուգ վազթ վազթ փիլիճէրինի գանատլարը ալթընտ թօփլայարագ անլէրէ թափուգ օլմաղը էօյրէթտիյի կիպի, քէզա «Գարթալ քէնտի եռւվասընը թահրիք էտիպ եափրուլարը իւզէրինտէ թէփրէնտիյի վէ գանատլարընը եայարագ անլէրի ալըպ գանատլարը իւզէրինտէ կէթիւրտիւլի կիպի», (Թէս. 32. 11) Թիսուս տէտի. «Պէնտէն էօյրէնինիզ, չիւնքի հալիմ վէ գալպէն միւլթէվազը իմ»։ «Շայիրտէ մուալլիմի կիպի օլմագ քիֆայէթ էտէր» Մթ. 11. 28 : 10. 25 :

5. Միւմին Բապպըն գանատլարըյլէ թաշընըլըր։ Բապպ իսրայէլէ տէյօր. «Պէն սիզի գարթալ գանատլարը իւզէրինտէ թաշըյարագ եանըմա կէթիրտիմ»։ Խուր. 19. 4 : Թէս. 1. 31 : Իմտի Բապպ միւմինի գանատլարը ալթընտա հըֆզ էտէր վէ գանատլարը իւսթիւնտէ թաշըր։ «Իսթիյարըղընըզա գատար Պէն Օ իմ, փիլիլինինիզէ գատար սիզի Պէն թաշըյաճաղըմ»։ Եսա. 46. 4 : Բէսմտէ իքինճի եիւրէք պու առըմլարը ալարագ օլ պիր թաբաֆա կէչմիշ տիր։ Անտէն սօնրա,

6. Միւմին քէնտիսի տալի գանատլա-

նըպ, ուչան վէ եիւքսէլէն հայաթա նաիլ օլուր։ Բուհանի էօմր սալթ տօղուպտա՝ պէչիքտէ եաթմագ վէ տալմա գուճագտա թաշընըմագ տէյիլ, իլլա Բապպըն իզլէրինտէ եիւրիւմէք տիր։ Ա Պետ. 2. 22 : Սալթ եիւրիւմէք տէյիլ, իլլա սիյիրթմէք տիր։ Ա Կորն. 9. 24 : Փիւլպ. 3. 12-14 : Սալթ սէյիրթմէք տէյիլ. իլլա ուչմագ տըր «Բապպա իթիմա տէնլէրին գուզվէթի թագէլէնիւր, անլէր գարթալար կիպի, գանատլէ եօգարը չըզարլար»։ Եսա. 40. 31 : Տաղ, տէրէ, գարա վէ սէրեայը հիսապա ալմայարագ եիւքսէքտէ ուչան թէյարէ կիպի, բուհանի էօմր չապուգ չապուգ Բապպա տօղրու եիւքսէլիպ մէնզիլինէ եէթիլմէք թալէպ էտէր։

7. Միւմին էնճամ խաշըն գանատլարըյլէ զէմինտէն սէմայա ուչուպ էպէտի մէսքէնինէ գօնար։ Պիր կիւն կէլիյօր քիմասուպ Թիսուս՝ միւնէլլա Մէլիք հալինտէ պիր նիտա ի էմրլէ սէտա վէրիպ «Պուրայա չըգընըզ» տէյէրէք, Բէնտի մուգատտէսլէրինի գանատլանմըլ՝ կէլինլէր կիպի ճէլալ տիյարընա չաղըրաճագ։ Ա Սէլ. 4. 16 : Վահի 4. 1 : Օլ վազթ միւմինին իմանը, իւմիւտ վէ մուհապպէթ գանատլարըյլէ եօգարը եօգարը ուչաճագ տըր։

Բէսմտէ կէօրիւլտիւլիւ իւզրէ, խաչ-
տա կէօյէրճին գանատ կէրիւլ ելւրէյի իւ-
զէրինէ ալարագ եօգարը տօղրու ուչու-
յօր: Օլ կիւն, պիր թարաֆտա Յիսուս
Բէնտիսի միւմինէ թարիգ վէ գանատ օ-
լուլ՝ տիկէր թարաֆտան տախի Բուհ իւլ
Գուտս միւմին իւզէրինէ կէլէրէք (վան.
4. 2) իքինճի գանատ օլուլ, գանատ-
լանմը միւմին ճէլալ տիյարընա ուչա-
րագ Փէտէրին գուճաղընա գօնաճագ տըր:

Իշթէ Յիսուսըն խաչընըն խըտմէթի,
նէ՛ ազիմ, նէ՛ ճէլիլ, նէ՛ միւլարէք տիր:
է՛յ միւմին, Յիսուսըն խաչը սէնտէ պու-
ճիւմէ մագսէտ վէ խըտմէթլէրինի իթմամ
էթսին իշիւն, սէն տախի Պօղոս կիպի
սէօյէ. «Արանըգտա Յիսուս Բրիստոս-
տան, պէլի, սալպ օլունանտան զայրի պիր
շէյ պիւմէմէյէ գարար գըլուճմ»: Ա. Կորն.
2. 2: «Հաշա՛ քի պէն Բապղըմը Յիսուս
Բրիստոսըն խաչընտան զայրի պիր շէյլէ
իֆթիխար էտէյիմ, անըն վասըթասըլլէ
տիւնեա պանա, պէն տախի տիւնեայա
սալպ օլունաըմ»: Գաղ. 6. 14:

Ի Ք Ի Ն Ճ Ի Գ Ը Ս Մ

Գ. ՄՈՒԳԱՏՏԵՍՏԵ ԹԱՃԼԱՐ

«Պիր քիմսէ... գանուն իւզրէ կիւրէյմէ-
յինճէ Թաճա նախ օլմաղա: Բ Տիմ. 2. 5:

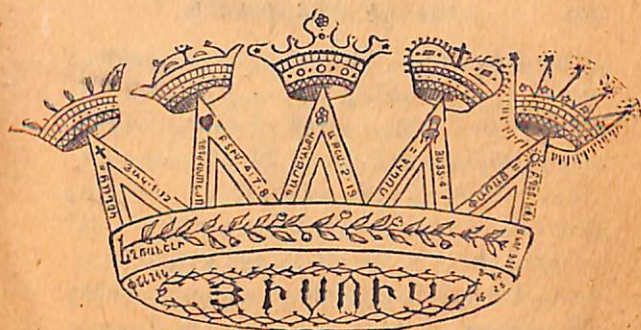
Պունտան էվվէլ խաչ էօմրիւ հագգըն-
տա մէշգ էթտիք, խուսուսա Յիսուսըն
խաչընա տօղրու պիզիմ մէվգիմիւզ վէ օլ
խաչըն պիզէ տօղրու մէվգիսի հէմ խըտ-
մէթինի անլամաղա չալըշտըգ, վէ կէօր-
տիւք քի թա սէմայա եէթիշէնէ գատար,
պիզ Յիսուսըն խաչընա միւնթաճըզ, վէ
խաչտան այրըլամաղըզ: Շիմտի սըրա կէ-
լիր քի խաչտան սօնրա թաճ հագգընտա
տախի Բէլամ Ուլլահըն նուրընը ալալըմ:

Տիւնեատա սայքի հէր տաիրէտէ շու-
իւշ տէրէճէլէրի պուլուրըզ: Էվվէլա թա-
պիի, միւթէտիլ, օրթա հալ, քի անտէն
սօնրա պիրի պիրինէ մուխալիֆ կէօրիւ-
նէն իքի ուճլար մէյտանա կէլիր: Պիրի
թէրս, աքսի վէ նախօլ կէօրիւնէն ուճ,
տիկէրի տօղրու, խօլ կէօրիւնէն վէ ար-
ղու օլունան ուճ: Մէսէլա, գուլմէթ վէ
նուր, սօղուզ վէ սըճագ, քէտէր վէ մէ-

սէրրէթ, խասթալըզ վէ սըհէթ, էօլիւմ վէ հայաթ, միւնազաթ վէ միւքեաֆաթ, քէզա խաչ վէ թաճ:

Իլք պագըշտա պուշլար եէքտիկէրինէ զըտո կէօրիւնիւր իսէտէ, պիրի պիրինին միւթէմմիմի տիրլէր: Զուլմէթ օլմազսա նուրըն նուր իտիյինի, քէզա նուր օլմազսա զուլմէթին զուլմէթ իտիյինի պիլմէյէնէք իտիք: Կէօզ եաշը՝ մէսէրրէթի զըլմէթլէնտիրի: Էօլիւմ հայաթըն էհէմմիյէթինի արթըրըր: Գէզա խաչ տախի թաճա եէթիշտիրի:

Զօզլար թաճա նախ օլմազ իսթէր, լաքին խաչա բազի օլմազ: Վէ էյէր խաչսըզ թաճ օլմազ իտիյինի պիլսէ, իքիսիւնիտէ իսթէմէզ: Հէմտէ զաթէն խաչտան զաչան, թաճտան տախի գաշմըշ օլուր: Փէք աճըլը պիր հալ տըր քի չօզլար անճազ խէլաս իլէ մէշղուլ օլուպի հալաքէնտիրլէրէ թաճ էօմրիւ մատտէ օլմամըշ: Հալպուքի բուհանի էօմր սալթ խէլաս պուլմազ տէյիլ, իլլա անտէն սօնրա ճէհտ, ֆաալիյէթ, մէյվէ վէրմէք, զալէպէ, միւքեաֆաթ վէ թաճ էօմրիւ տիր: Իմտի իլքըհսմ վէ չու աթիտէքի եէնի ըհսմլէ թաճ հազգընտա մէշզ էտէլիմ:



ԹԱՃԸՆ ՄԱՆԱՍԸ

1. Թանըն իլ մանասը մեհերէք սիր: «Մէսէրրէթիմիզ եախստ իֆթիխար թաճըմըզ քիմ տիր»: Ա. Սէլ. 2. 19: «Էյ սէվէլիլիւ վէ բաղպէթլու պիրատէրլէրիմ մէսէրրէթիմ վէ թաճըմ» Փիլ. 4. 1: Էմս. 17. 6: «Մէլիք Սողոմոնը տիւյիւնիւ կիւնիւնտէ, վէ գալպինին մէսէրրէթի կիւնիւնտէ վալիտէսինին անը թաճլանտըրտըղը թաճը իլէ կէօրիւնիւզ»: Ազն. 5. 11:

Նաօըլ քի խաչ տէյինճէ քէտէր, էլէմֆիքրէ կէլիւր, քէզա թաճ տէյինճէ տախի մէսէրրէթ, իֆթիխար ֆիքրէ կէլիւր, վէ պու մանատա մէսէրրէթ թաճընը հէքքէս ալմազ իսթէր, հէմտէ տօղրու եօլտա լազըմ տըր:

2. Թանըն իֆիցնի մանասը ղանիլիֆ սիր: «Սէնէյի Սէնին ֆէյզինլէ թաճլանտըրըր-

սըն» Մէզ. 65. 11: «Անըն իւզերիւնտէ
թաճը չիչէքէնէնէնէն տիր»: Մէզ. 132. 18:
«Հիքմէթ սահիպէրինին թաճը անլէրին
սէրվէթի տիր»: Էմա. 14. 24. 28: Նիյմէթ,
Ֆէյյզ ու պերէքէթ, սէրվէթ վէ դանիւիթ
թաճընը արզու էտէնլէր չօզ օլուր: Վէ
տօղրու եօլտա Բապպ վէրմէք իսթէր:

3. Թանըն իւլիւննիւ մանասը սըհնէր
վէ սաղլըզ վէ հիւսն սիր: «Հէփ մարազ-
լարընա չիֆա վէրէն 0 տըր, էօմրիւնիւ
քապրտան գուրթարան, սէնի ինայէթ վէ
մէրհամէթլէրլէ թաճլանտըրան 0 տըր»:
Մէզ. 103. 3, 4: (Յոր 19. 9): «0 սէնի
ճէմալ թաճըլլէ թաճլանտըրաճազ տըր»:
Էմա. 4. 9: Հէր քէս ճէսէտճէ բահաթ,
աըհէթճէ սաղլամ օլմագ վէ ճէմալ թա-
ճըլլէ թաճլանմագ արզու էտէր: Բապպըն
իզգէթի իչիւն օլուրսա, Բապպ վէրէր:

4. Թանըն skorsիւննիւ մանասը՝ սերհէֆ
իզգէթ վէ միւքիպէր մկվզի սիր: «Փազի-
լէթի գարը զէվճինէ թաճ տըր»: Էմա. 12.
4: «Սաչ ազլըղը սալահ թարիզինտէ պու-
լունտուղընտա իզգէթ թաճը տըր»: Էմա.
16. 31: «Մէլիյին իքրամ էթմէք իսթէտիյի
աւտմ իչիւն, մէլիյին կիյտիյի էլպիսէի
միւլիւքեանէ իւէ... թաճը միւլիւքեա-
նէյի կէթիւրսինլէր»: Եսթ. 6. 7-11: Սայթի
հէր քէս չէրէֆ, իզգէթ վէ մէվզի թաճընը

էլտէ էթմէք իսթէր: Բապպ իւէ հէր քէս
իչիւն միւլիւքին տիր:

5. Թանըն պիւննի մանասը մէլիքիւր
սիր: «Թաճը միւլիւքեանէյի անըն (եսթե-
րին) պաշընա վազ էտիպ»: Եսթ. 2. 17:
«Վէ մէլիքզատէյի տըշարը չըգարտը, վէ
թաճը անա կիյտիւրէրէք... մէլիք էտիպ
մէսհ էթտիւէր, վէ էլ չարփըպ՝ եաշաօըն
մէլիք՝ տէտիւէր»: Դ Միւլ. 11. 12: «Աւ-
լահըլըն ավուճընտա միւլիւքեանէ պիր
թաճ օլաճագսըն»: Եսա. 62. 3: Չօզլար
մէլիք օլմագ արզու էտէր, լաքին հէր
քէսէ նասիպ օլմագ:

6. Թանըն ալթընը մանասը նիւան-
կեան սրը: «Անլէր պիր ֆանի թաճ ալմագ
իչիւն, պիզ իսէ ֆանի օլմայան պիր թաճ
իչիւն էտէրիզ»: Ա. Կոր. 9. 25: «Աւլահըն
Յիսուս Գրիստոստա օլան ալի աւվէթի-
նին միւսապագաթ նիշանը իչիւն մէնզիլէ
տօղրու սէյիրտիրիմ»: Փիլ. 3. 14: «Էօ-
լիւմէ տէյին սատըզ օլ, պէն տախի սանա
հայաթ թաճընը վէրիրիմ»: Վահ. 2. 10:
Հէր աւտմ իչիւն պիր նիշանկեան վար վէ
վասլ օլմագ կէրէք տիր:

7. Թանըն եհսիւննի մանասը դալիպէ վէ
լիյագաթ իչիւն միւլեաճաթ սրը: «Նէ՝ միւլ-
պարէք տիր թէճրիպէյէ թէհամմիւլ էտէն
աւտմ, գիրա թէճրիպէտէ մագպուլ պու-

լուսնադղը հալտէ ... հայաթ թաճընը աւաճազ տըր»։ Թակ. 1. 12։ «Ելի ճիհատը պիթիրտիմ, սէֆէրի թէմամ էտիպ» իմանը հըֆը էթտիմ, արթըզ պէնիմ իշիւն սալան թաճը հազըր տըր»։ Բ Տիմ. 4. 7, 8։ Զէմինտէ օլտըղընտան զիյատէ սէմատա զալէպէ վէ լիյաֆաթա կէօրէ միւլքեաֆաթ վէ թաճլար վէրիւնէնք տիր։

ԹԱՃԼԱՐ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՆՈՒՐԼԱՐ

1. Թաճլար միւթէնէվվի տիրէր։ Ֆարգըլը շէքլէրտէ թաճլար օլտըղը կիպի, ֆարգըլը մագսէտլէր իշիւն ֆարգըլը իսմլէր իլէ թաճլար վար, շէօյլէնէ րէսմէ պագ։

(ա) Տիքէն թաճ, Թովհ. 19. 2։

(բ) Ֆանի թաճ, Ա. Կորն. 9. 25։

(գ) Հայաթ թաճը, Թակ. 1. 12. վան. 2. 10։

(դ) Սալան թաճը, Բ Տիմ. 2. 7, 8։

(ե) Իֆթիխար, մէսէրըէթ թաճը, Փիլ. 4. 1։

(զ) Միւլիւլքեանէ, ալթուն թաճ։ վհ. 4. 4։

(է) Ճէլալ թաճը, Ա. Պետ. 5. 4։

Պունլար հագգընտա մէշգ էտէնէյիլ։

2. Ֆանի թաճ վէ ֆանի օլմայան թաճ վար։ «Անլէր պիր ֆանի թաճ ալմագ իշիւն, պիլ իսէ ֆանի օլմայան պիր թաճ իշիւն էտէրիլ»։ Ա. Կորն. 9. 25։ Պունլար այրը այրը պիրէր թաճլար իսմի տէյիլ տիր, իլա պիւթիւն թաճլար իքիյէ

թագսիմ էտիլիր, եանի ֆանի թաճ տէյէրէք օթ, չիչէք, զէյթուն եա սաիր աղան տալլարընտան եափըլան թաճլար քի պիր գաչ սաաթ իշիւն օլուպ պատէհու սօլար, գուրուր, Բէզա պու տիւնեայա մախսուս մէսէրըէթ թաճը։ տիւլիւն թաճը միւլքին տիր քի աղ սօնրա եաս ու մաթէմէ թէպտիլ օլապիլիր, Ղանիլիք ֆանի օլուպ ֆագիրլիյէ թանվիլ օլապիլիր, սըհնէթ պօզուլըր, շէրէֆի էլինտէն ալընապիլիր, իմտի ֆանի վէ կէչիճի տիր, ֆանի օլմայան իսէ Ալլահըն վէրտիլի տիր քի զէմինտէ իսէ պիւթիւն էօմր իշիւն տիր, սէմատա իսէ հայաթ թաճը, սալան թաճը, ճէլալ թաճը կիպի զաթէն տէվամի տիր։ Իմտի,

3. Զէմինի թաճլար վէ սէմավի թաճլար վար։ Զէմինի թաճլարըն էն սապիթի եինէ մուվագգաթ օլուպ վէֆաթ էտէնէ գատար տըր։ «Թաճ տէվը պէ տէվը գալմագ»։ Էմս. 27. 24. էն շէրէֆիլիսի եինէ էլէմի տիր։ էն փարլաղը չիչէքտէն օլուպ սօլար, ալթունտան օլսա, աղըր տըր։ Զէմինտէ թաճլար եանըլը վէրիլէպիլիր լայըգ օլանը մէն վէ մահրուս էտիպ լիյաֆաթսըզ վէ հագգօըզ օլանա թաճ վէրիլէպիլիր, ինսան իշի տիր, Զէմինտէ Բապպըն վէրտիլի թաճ տախի վար քի

տողրու հէմ լիյազաթըլէ տէ օլսա, պաշ-
գալարըն հասէտ, խոռոսումէթ վէ զահմէ-
թինէ կիրիֆթար օլուր:

Լաքին սէմավի թաճար քի զէմինտէ
իքէն քազանըլըր վէ սէմատա վէրիլիր.
սապիթ, տաիմի, ֆանի օլմայան, հէմ տէ
թամմ լիյազաթա կէօրէ ասլ սահիպինէ
վէրիլիր վէ օրատա հասէտ, խոռոսումէթ
եա պուզզ եօգ տըր:

4. Թաճ՝ խէլաս կիպի անճագ ինայէթ-
տէն տէյիլ տիր, իլլա ճէհտ ու ճիհատ,
ղայրէթ վէ զալէպէ իլէ լիյազաթ թալէպ
էտէր: «Պիր քիմսէ ... քանուն իւզրէ
կիւրէշմէյինճէ թաճա նաիլ օլմագ»: Բ
Տիմ. 2. 5: Իմաթի թաճ ճապա վէրիլմէզ:

5. Այնի վազթտա հէր քէս իչիւն թաճ
վար: Սէմայա կիտէն միւմին պաշգա
թաճար ալամագսա պիլէ, հիչ տէյիլ հա-
յաթ թաճընը ալմալը տըր: «Սէնտէ պու-
լունանը զավի թուլթ, օլմայա քի թաճընը
պիր զայրիսի ալա»: Վահ. 3. 11: Տէմէք
քի հէր քէսին թաճը վար:

6. Թաճը զայպ էթմէք տախի միւմքին
տիր: «Սէնտէ պուլունանը զավի թուլթ,
օլմայա քի թաճընը պիր զայրիսի ալա»: Վահ. 3. 11: Տէմէքքի առէմ քէնտի թա-
ճընը զայպ էտէպիլիր:

7. Հէր քէսէ հէր թաճ վէրիլմէզ, իլլա

հէր քիմ հէր հանկը թաճ իչիւն իգթիտար
վէ լիյազաթ կէսսթէրէպիլմիլ իսէ, օնա-
օ թաճ վէրիլիր: Թէճրիպէտէ թէհամալը
էտէնէ հայաթ թաճը: Յակ. 1. 12: Ճիհա-
տը ճէհտ էտէնէ սալան թաճը վէրիլիր:
Բ Տիմ. 4. 7, 8, վէ զայրի: Հէր քէսէ ա-
մէլլէրինէ կէօրէ միւքեաֆաթ վէրիլմէճ
տիր: Վահ. 22. 12:

8. Պիրինին թաճը տիկէրինէ վէրիլէպի-
լիր: «Օլմայա քի թաճընը պիր զայրիսի
ալա»: Վահ. 3. 10: Նասըլ քի վաշթինին
թաճը եսթերէ կէչտի, եսթ. 1. 11, 19: 2.
17: Յուզանըն մանսըպընը պիր զայրիսի
ալտը: Ամալ. 1. 20:

9. Պիր քիմսէ պիրտէն գիյատէ եախա
ճիւմէ թաճարը ալապիլիր: Պօղոս Բէ-
սուլ՝ հայաթ թաճընը, սալան թաճընը,
ճէլալ թաճընը վէ զայրի թաճարը ալա-
ճաղը մալիւմ տիր: Վահ. 2. 10: Բ. Տիմ.
4. 7, 10: Ա Պեա. 5. 4:

Պիրիսի տէյէպիլիր քի պիր պաշա պիր
թաճ քեաֆիլ տէյիլմի, տիկէրլէրի նէ եա-
փաճագ: Իլք պագըլտա էօյլէ տիւշիւնիւ-
լիւր, լաքին սէմատա մէտհիյէ խըզմէթ-
լէրի վէ հաւնդիսիւր օլաճագ, «Յ զէման
հէր քէսին մէտհի Ալլահտան օլաճագ տըր»
Ա Կորն. 4. 5: Հէր հանկը սընֆա մախ-
սուս մէտհիյէ օլուր իսէ, օ սընֆա մախ-

սուս եռունիֆորմա վէ թաճ իլէ հուզուրա կէլիլիլէր: Պիր միւմին պիր գաչ սընֆլար իչինտէ օլապիլիր: Չէմինտէ պիլէ էն ֆազիր քիմսէ կիրակիլիք եա վիզիթա իչիւն տահա էյի էլպիսէ վէ պալլըզ սագլալոր: եա սէմա նէ՝ ճէլիլ հալ վէ մահալ տըր:

10. Թաճլարըն վէրիլէճէյի զէման վար: Չէմինի թաճլար թապիլի զէմինտէ իքէն վէրիլիր: Ահաբոնա քէհանէթ թաճը, (Նուր. 28. 36. 29. 6), Դաւիթէ միւլիւքեանէ թաճ (Մէզ. 21. 3: Ա. Թէվ. 20. 2), զէմինտէ իքէն վէրիլտի: Սէմափի թաճլար իսէ Յիսուսըն իքիւնի կէլիլինտէ վէրիլէճէ տիր: «Պէնիմ իչիւն սալահ թաճը հազըր տըր, անը օլ աթիլ Հաքիմ Բապպ օլ կիւնէ... վէրէճէ տիր»: Բ Տիմ. 4. 7, 8: «Սանա սալիհլէրին գըյամէթինտէ միւքեաֆաթ էտիլէճէ տիր»: Ղուկ. 14. 14: Օլ կիւնէ գատար վէֆաթ էտէնլէր ճէննէթէ կիտիպ սաատէթ կէօնէնիլորլար, լաքին միւքեաֆաթ վէ թաճլարա նաիլ օլմալորլար: Անճագ Գրիստոսըն կէլիլինտէ սալիհլէրին գըյամընտա նաիլ օլուրլար:

11. Թաճլարըն շարթլարը վար: Հէր հանկը թաճա նաիլ օլմագ իչիւն օ թաճըն շարթ վէ մաթլուպաթընը իթմամ էթմէք կէրէք տիր: Շէօյլէքի հէր քէս հանկը թաճը ալաճաղընը պուրատա իքէն անլալապիլիր

հէմտէ մէչգ էտէրէք անլամագ լազըմ տըր: Պու խուսուստա իլէրիտէ մէչգ էտէճէյիլ:

12. Թաճլար իլէ տիկէր միւքեաֆաթլար տախի վար տըր: «Իչթէ թէզ կէլիրիմ, վէ հէր քէսէ քէնտի ամէլինէ կէօրէ վէրմէք իչիւն միւքեաֆաթըմ եանըմտա տըր»: Վահ. 22. 12:

Եիսուս պու խուսուստա մուալլէն նուրլար վէրմիլ տիր: Շօլ տազտաքի իլք վազընտա շու նուրլարը ալըրըզ.—

(ա) «Սէմափաթտա էճրինիլ չօգ տըր»: Մտթ. 5. 11, 12: Սէմափաթ էճր եէրի տիր, լաքին հէր քէսէ հէր չէյալնի տէյիլ, պազըլար ազ պտզըլարտա չօգ էճր ալըրլար: Պու վատ՝ Եիսուսըն սէպէպինէ սիթէմ չէքիլք թէատտի էտիլէն, եալան եէրէ ալէյհինտէ ֆէնա սէօզ ռէօյլէնիլէն քիմսէլէրէ տիր:

(բ) «Սատագան կիզլիտէ օլա, վէ կիլիտէ կէօրէն Փէտէրին սանա ալանէն միւքեաֆաթ էտէճէ տիր»: Մտթ. 6. 1-4: Պու կիպի միւքեաֆաթլար հէմ զէմինտէ հէմտէ սէմատա ալանէն վէրիլէճէյի անլալըլը: Ա. Կորն. 4. 5:

(գ) «Գէնտինիլ իչիւն սէմատա խազիւնէլէր ճէմ էտինիլ»: Մտթ. 6. 20: Միւմին զէմինտէ իքէն սէմատա խազիւնէ,

հաթթա խաղինէլէր ճէմ էտէպիւր իմիշ: Նիշէլէր վար քի անճազ խէլաս պուլուպ կիւճհալ սէմայա եէթիշիրլէր: Լաքին նիւ չէլէրտէ սէմայա եէթիշտիքլէրինտէ, քէնտիւլէր իշիւն ճէմ էտիւմիշ հազըր խաղիւնէլէր պուլուրլար: Վահ. 14. 13:

(դ) Թէքար Յիսուս տէմիշ տիր. «Հէք քիմ պու քիւշիւքլէրտէն պիրինէ շայիրտ սրֆէթիյլէ եալընըզ պիր քեասէ սօղուզ սու իշիրիրսէ հազիգաթէն սիզէ տէրիմ քի օլ քիմսէ էնրինտէն ասլա մտրոււմ օլմաւ յաճազ տըր»: Մատթ. 10. 42:

(ե) Քէզա, «Պիզ հէր շէյի թէրք էտիպ քանա թապի օլտըզ, իմտի նէյէ՞ մալիք օլուրըզ տէյէն Պետրոսա ճէվապէն Յիսուս տէտի. «Հազիգաթէն սիզէ տէրիմ քի սիզ պանա թապի օլանլար թէքվին ի ճէտիտտէ, իպն իւլ ինսան քէնտի ճէլալի թախթընտա օթուրտըրըզ զէման սիզ տախի օն իքի թախթլար իւզէրինտէ օթուրուպ՝ իսրայէլին օն իքի սըպթընա հիւքմ էտէճէքսինիզ: Վէ հէր քիմ խանէլէր եա պիրատէրլէր եա հէմշիրէլէր եա փէտէր եա վալիտէ եա զէվճէ եա էվլատ եա թարլալար պէնիմ իմիմ իշիւն թէրք էթմիշ օլուր իսէ, եիւզ գաթընը ալաճազ հէմ էպէտի հայաթա վարիս օլաճազ տըր»: Մատթ. 19. 27—30:

(զ) Պօղոս բէտուլ տէյօր. «Սէմա վաթտա ալա վէ պագի պիր մալինիզ մէվճուտ օլտուղընը պիւլէրէք էմվալինիզին եաղմա օլուճմասընա մէսէրրէթլէ բազի օլտուշըզ: Իմտի ազիմ միւքեաֆաթը օլան պու իթիմառընըզ թէրք էթմէյինիզ»: Իպր. 10. 34, 35:

(է) Էնճամ Յիսուս տէյօր. «Իշթէ թէզ կէլիրիմ վէ հէր քէսէ քէնտի ամէլինէ կէօրէ վէրմէք իշիւն միւքեաֆաթըմ եաւըմտա տըր»: Վահ. 22. 12:

Իմտի խէլաս ինայէթտէն տիր, անճազ իմանլէ էլտէ էտիլիր: Եփս. 2. 5, 8: Իւճրէթ իշէ կէօրէ տիր: Ա. Կորն. 3. 14: Միւքեաֆաթ վէ թաճլար իսէ ղալէպէյէ կէօրէ տիր: Վահ. 2. 10:

Պու նուր վէ հազիգաթլարը անլայըզ ինանանլար կէրէք տիր քի զէմինտէ իքէն սէմա իշիւն եաղալըզ իշիւլէրէք, շուզըսսա էօմրտէն էօթէտէ էպէտիլիքտէ կէօնէնմէք իշիւն իւճրէթ, խազնէ, ալա վէ պագի մալ վէ միւքեաֆաթ հազըրլայալար:



ԻՆՃՐԷԹ ՎԷ ՄԻՒԲԵԱՅԱԹ

«Իթք թեզ կելիքիմ վե հեր քեւե քեւեի ամկիցն
կեօրե վեւմեք իչիւն միւքեաւարքմ եանքմա սրբ»
Վահ. 22. 12:

Թաճլար հազգընտա օլան մէշգի էյի
անլամազ իչիւն ինսանն ինթիյաճընը,
ամէլէրինի վե ղալէպէսինի, հէմ տէ Ալ-
լահնն ինսան, իւճրէթ վե միւքեաւարքմ
նը պէրապէր մէշգ էթմէք լազըմ տըր:

1. Ինսան խալգ օլունմասըլլէ պէրա-
պէր տաիմա ինթիյաճտա տըր: Բուհու,
ճանը վե ճէսէտի Ալլահնն նուր, սըհհէթ
վե նիմէթլէրինէ միւհթաճ տըր, հէմ տէ
ատէմ պիլսէ եա պիլմէսէ, հէր ան պուն-
լարը ճապա կէօնէնիյօր:

Ալլահ Խալիգ վե Բերիմ օլտըզը իչիւն
պիլա ֆարգ սալիհ վե կիւնահքեարա,
ինսան վե հայվանաթա, ճիւմլէ մախու-
գաթա եաշամալարը իչիւն լազըմ օլան
հէր նէվ նիմէթ վե պէրէքէթլէրի ինսան
էտէր: Մէզ. 104. 27: 145. 15, 16: Մտթ.
5. 45: Պունտա իգթիտար, հազգ վե լի-
յազաթ արանըլմազ, իլլա Ալլահ՝ Ալլահ
օլտըզը իչիւն Բէնտի մախուգաթընն
ինթիյաճընը աօլտուրըր:

2. Կիւնահքեար վե հէլաքա մահքիւմ
օլան պէշէրիյէթէ՝ ինայէթ, կիւնահլար

աֆվը, խէլաօ վե էպէտի հայաթ տախի
ճապա օլարազ Ալլահնն ինսանը տըր:
Պունտա տախի իգթիտար, հազգ վե լի-
յազաթ արանըլմազ, զիրա հիչ պիր քիմ-
սէտէ պու պէօլիւք ինայէթէ իգթիտար,
հազգ վե լիյազաթ եօգ տըր: Իմտի խէ-
լաօ վե էպէտի հայաթ սալթ ինայէթտէն
տիր, անճազ քի ինսանտան իմանլէ գա-
պուլ էթմէսի թալէպ օլունըր: Յօվհ. 3. 16:

3. Ինսան՝ էմէլինէ կէօրէ իւճրէթ
հազգ տըր: «Իճի լէշտի իւճրէթինէ
միւսթահազգ տըր»: Ղուկ. 10. 7: «Խար-
ման տէօյէն էօքիւղիւն աղղընը պաղլա-
մայասըն»: Ա կորն. 9. 9: Իմտի հէր ա-
տէմ շու գէմինի էօմրտէ՝ չէքտիյի էմէք,
իշէտիյի իշ վե ամէլլէրինէ կէօրէ կէրէք
գէմինտէ կէրէք ախրէթտէ իւճրէթ ալմալը
տըր: Լաքին պիր քիմսէ քիմ իչիւն իշ-
լէմիշ իսէ, իւճրէթի անտէն ալաճազ
տըր, քի պունլար իքիյէ թագսիմ օլու-
նըրլար: «Բէնտի թէնի իչիւն էքէն՝
թէնտէն հէլաք պիչէճէք վե Բուհ ի-
չիւն էքէն՝ Բուհտան էպէտի հայաթ պի-
չէճէք տիր»: Գաղ. 6. 8: Տիւնտտա էք-
սէրիյէթ Շէյթանա խըտմէթ էտիպ անըն
իչիլլէ մէշղուլ տըրլար: Իմտի իւճրէթ
եա միւճազաթլարը տախի օնա կէօրէ օլ-
մալը տըր: Օ հալտէ կիւնահ իշլէյէն կիւ-

նաւորն իւճրէթինի ալմալը: «Կիւնահըն վէրտիյի իւճրէթ էօլիւմ տիր»: Բօմ. 6. 23: Ալլահըն հէյքէլինի պօզանըն իւճրէթի պօզուլմագ տըր Բ. Կորն. 3. 17: Եօլ-ճուլըգ էտէն շիւպհէսիգ պիր եէրէ եէթի-շէճէք: Աճըլը տըր քի նիշէլէր Շէյթանա թապի օլարագ ճէհէնէմ եօլունտա եիւ-րիւյօրլար: Էյէր տէօնիւպ տօղրուլմագ-լար իսէ, էնճամ օլ եօլուն նէթիճէսի օլան ճէհէնէմէ եէթիշէճէքլէր տիր: Էօմբիւն ճիւմէն էմէք վէ զանէթլէրինտէն սօնրա իւճրէթ վէ նասիպլէրի անճագ զազապ, ազապ վէ էպէտի հէլաք օլաճագ տըր:

Բապպա թապի օլուպ՝ Անըն իշիւն է-մէք շէքէնլէրէ տախի իւճրէթ վաթ օ-լունմըլ տըր: Վագաա խիլգաթ հագգըլլէ, հէմ տէ ֆիտիյէ իլէ օլան խէլաա գանու-նըլլէ ինսան քէնտի Խալիգ վէ Խէլաս-քեարը իշիւն եաշայըպ իշլէմէյէ պօրճ-լու տըր, լաքին Ալլահ իւճրէթլէմէյի վաա էյլէմիշ տիր: «Էյէր պիր քիմսէնին պինա էթտիյի իշ գալըր իսէ, էճրինի ա-լաճագ»: Ա. Կորն. 3. 14:

Իւճրէթլէրին տախի նէվլէրի վար տըր: (ա) Զէմիւնաէ իքէն վէրիլէն իւճրէթ վար: Ատատ 18. 31: Դան. 5. 17: Նիշէլէր միւ-մին տէյի տիր, սէմայա կիթմէյէճէք, լաքին էյի առէմ տիրլէր վէ Բապպընքի-

լէրէ էյիլիք էթմիշլէր. պիր գառէն սու եա սաիր իքրամլար էթմիշ տիրլէր: Բապպ անլէրէ գէմիւնտէ իքէն իւճրէթ վէրիլ: Մատթ. 10. 41. 42: Ֆուգարայա պապան գէմիւնտէ սաառէթլի օլաճագ: Մէգ. 41. 1—3: Մատէմ քի Ալլահ իշիւն վէթմիշ, Ալլահ գէմիւնտէ իւճրէթ վէրիլ: (բ) Սէ-մատա վէրիլէն իւճրէթ տախի վար, Նիշէ տէֆա միւմիւնին էմէքլէրի կէօրիւնէկ վէ իշլէրի իւճրէթլէնէճէք եէրտէ, օիթէմ վէ թէատտիյէ տիւշար օլուր: Ալլէր իշիւն Բապպ տէյօր. «Սէմա վաթտա էճրինիգ չօգ տըր»: Մտթ 5. 12: Պիր սօղուգ սու իշի-րէն պիլէ էճրինտէն աօլա մահրում օլմա-յաճագ տըր: Մտթ 10. 42: «0 գէման հէր քէսին մէտհի Ալլահտան օլաճագ»: Ա. Կորն. 4. 5: (գ) իւճրէթ իշէ կէօրէ օլա-ճագ: Բապպ՝ օն մընա գազանանա օն շէհր, պէշ գազանանա պէշ շէհր իւզէրիւնէ հիւքիւմէթ վաա էտիյօր: Ղուկ. 19. 16-19: (ե) իւճրէթ՝ վէրէնին ըրիզաօրնա կէօրէ էմէքտէն զիյառէ օլապիլիլ: Պիր սաաթ իշլէյէնէ պիր կիւն իշլէյէն գատար վէրիլ-սէ քիմսէ իթիրազ էտէմէզ, Մատթ. 20. 10-16: Իմտի ազ վէրիլմէզ, ամմա ֆազ-լա վէրիլմէսի մէմուլ: (ե) իւճրէթտէն մահրում գալմագ միւմքին: «Էյէր պիր քիմսէնին պինա էթտիյի իշ գալըր իսէ,

էճրինի աւանագ. էյէր պիր քիմօնին իշի
եանար իսէ, զարար կէօրէճէք»: Ա. Կորն.
3. 14, 15: Էմէք չէքիպ պինա էթմիշ,
լաքին պօշա կիթմիշ:

Ինսանըն կէօնէնէճէլի շէլէր. (ա) Ին-
սան, (բ) իշինէ կէօրէ իւճրէթ, (գ) Ղա-
լէպէյէ կէօրէ միւքեաֆաթ տըր:

ՂԱԼԷՊԷԼԷՐ ՎԷ ՄԻԻԲԵԱՖԱԹԼԱՐԸ

Տրւնեա պիր ճիհատ մէյտանը տըր:
Մատտի ալէմտէ հէր քէս ճէհտ էտիօր:
Պազըլար եէվմի թէլալիւշէրինի էլտէ էթ-
մէք իշիւն. պազըլար միւսթագպէլլէրինի
թէէմին էթմէք իշիւն, պազըլար տահա
չօգ սէրվէթ եըղմագ իշիւն, Նիչէլէր տէ
պաշղալարա խըտմէթ վէ եարտըմ էթմէք
իշիւն ճէհտ ու զայրէթ էտիօրլար: Պէօլլէ
տախի բուհանի ալէմտէ ճէհտ լազըմ տըր:
«Մէլէթիւթ իւս սէմափաթ ճէպր օլունըր,
վէ ճէպպարլար անը զապթ էտէրլէր»:
Մատթ. 11. 12. Պազըլար վար քի թէն-
պէլ, պիգայտ օլուպ իանէ իլէ եաշամագ
իսթէրլէր: Պազըլար անճագ իւճրէթ ի-
շիւն, պազըլար իսէ իւճրէթտէն ֆազլա
միւքեաֆաթա նախ օլմագ իշիւն ճէհտ
էտէրլէր: Բուհանի էօմրտէ տախի պէօլլէ
տիր: Նիչէլէր տիւնեա վէ կիւնա հագըն-
թըսընա տօղրու կիտէր իքէն, իսթէրլէր

քի իանէ կիպի Ալլահ քէնտիլէրի զօր իլէ
մէճպուրէն խէլաս էթսին: Պազըլար տա
անճագ խէլաս պուլմաղլէ գանաթ է-
տիպ սալթ ճէննէթէ եէթիշէպիլմէյի քեա-
ֆի սայարլար, լաքին Նիչէլէր տէ ինա-
յէթտէն սօնրա իւճրէթէ, իւճրէթտէն
սօնրա միւքեաֆաթ վէ թաճա, ճէլալտան
ճէլալա եիւքսէլմէք իշիւն ճէհտ էտիպ
ղալէպէ էօմրիւ եաշարլար:

Պազըլար տէրքի պէն իւճրէթ եա
միւքեաֆաթ իշիւն տէյիլ, իլա ֆարզըմ
օլտըղը իշիւն Ալլահը սէվիպ խըտմէթ է-
տէճէլիմ: Պունտա հագիգաթ վար, լա-
քին Նօգսան տըր վէ պազըլարը իշիւն տէ
անճագ սէօզ տիր: Զիրա լազըմ օլան էն
քիւշիւք խըտմէթի պիլէ եափմազլար:
Տրիկէր թարաֆտան հէր պիր խըտմէթլէ-
րինէ տէ լայըզընտան զիյատէ իւճրէթ
մէմուլ էտէրլէր:

Շու սահիհ տիր քի անճագ իւճրէթ
վէ միւքեաֆաթ իշիւն բուհանի էօմրիւ
եաշամագ վէ բուհանի իշ իշլէմէք միւմ-
քինսիգ տիր, լաքին սապիթ վէ սաղլամ
հայաթ եաշայան տախի մութլագա զալիպ
օլուպ միւքեաֆաթլանըր: Բապպ Յիսուս
խէլաս պուլմըշլարա զալէպէ վէ միւքեա-
ֆաթ հագզընտա սէօլլէլիպ թէլվիգաթ
վէրմիշ տիր: Յօվհ. 16. 33: Բէսուլար

ղալիպ էօմր հագգընտա նէ՝ գատար եա-
ղարլար: Էնճամ վահի քիթապընտա դա-
լէպէլէրի վէ անլէրին միւքեաֆաթլարը-
նը իճմալէն պուլուրըզ:

Շու պիր նօգթայը տախի անլայալըմ
քի հէր զալէպէ ախի տէյիլ տիր. վէ հէր
ղալէպէնին միւքեաֆաթը ախի տէյիլ
տիր: Գողիաթը մաղլուպ էտէնի մէլիք
զէնկին էտիպ գըզընը վէրէճէք տէյու-
վատ օլունըյօր: Ա. Միւլ. 17. 25: Յերու-
սիլէրի վուրան, բէիս վէ սէրտար օլաճադ
տէյու վատ օլունըյօր: Ա. Թէվ. 11. 6:
Իմտի պու նուր իլէ զալէպէլէրի վէ միւ-
քեաֆաթլարընը մէշգ էտէլիմ: Վահի
2 վէ 3 պապլարտա շէօյլէ պուլուրըզ:

Պիրիճնի՝ Մուհապպէր զալէպէսի, Բի-
լիսէ եախօտ պիր միւմին էյի շէյլէրի օլա-
րադ եինէ տէ էվվէլքի մուհապպէթի թէրք
էթմիշ, տիւշմիւշ, շէմտանը եէրինտէն
գալտորըլաճադ հալէ կէլմիշ իքէն, պիր
տէ Բուհըն իխթարլարըլէ քէնտի հալընը
անլայըպ, նէրէտէն տիւշտիւլիւնիւ խաթ-
րա կէթիրէրէք, թէվպէ էտիպ էվվէլքի
մուհապպէթ ամէլլէրինի իլլէյէրէք զալէ-
պէ չալարսա, պուհա միւքեաֆաթէն Ալլա-
հըն ճէննէթի օրթատընտա օլան հայաք
աղանընտան եէմէք իհսան օլունաճադ
տըր: Վահի 2. 1—7:

Իփիճնի՝ Սասազաք զալէպէսի: Բիլիսէ
եախօտ պիր միւմին Բապպ իշիւն չօք
շէյլէր շէքէրէք թէճրիպէ, հապս վէ մու-
գայադատա էօլիւմէ տէյին սատադաթլէ
ղալիպ օլուրսա, միւքեաֆաթէն հայաք
քանը վէրիլէճէք վէ իփիճնի էօլիւմսէն զի-
յան չիքմիլէնէ սիր: Վահի 2. 8—11:

Իւշիւճնի՝ Շէհիսլիփ զալէպէսի: Բիլիսէ
եա պիր միւմին Շէյթանըն թախթը պու-
լունտան եէրտէ օլսա պիլէ, Յիսուսըն իս-
մինի գավի թուլթարսա, Շէյթանըն սա-
քին օլտըզը եէրտէ պիլէ սատըգ զալա-
րադ, շէհիտիլէ րազի օլուպ իմանը ին-
քեար էթմէգսէ, Բաղատմին թալիմինէ,
Նիկողայոսլար թալիմինէ զալիպ օլուր-
սա, միւքեաֆաթը մանճուզ մեհնէն եէմէ
վէ պիր պիլադ քաւ ալմադ տըր քի իւզէ-
րինտէ քիմէնին պիլմէտիլի պիր եէնի
իսմ եազըլը տըր: Վահի 2. 12—17:

Տեօրիճնի՝ քալիմաք զալէպէսի վէ
միւքեաֆաթը Միլիփիւք վէ սապան երլ-
սըզը սըր: Բիլիսէ եա պիր միւմին զէլա-
լէթ թալիմլէրինէ, Շէյթանըն տէրին ու-
մուրընա զալիպ օլուպ, մալիք օլտըզընը
Յիսուս կէլինճէյէ տէյին գավի թուլթարադ
Յիսուսըն ամէլլէրինի նիհայէթէ տէք հըֆզ
էտէրսէ, միւքեաֆաթէն միլլէթլէր իւզէ-

ընէ հիւփիւմէք վէ սապան երթողը վէ-
րիւնէք: Վահր 2. 18—29:

Պեօիցնի՝ Դուստիէք դալեպեսի: Քիլիսէ
եա միւմին իսմինի տիրի սազլայապիլի
իսէ, ույանըգ օլուպ գուզվէթլէնի, ա-
մէլլերինի Ալլահըն հուզուրընտա միւքեմ-
մէլ կէսթէրէպիլի վէ էլպիսէօնի քիր-
լէթմէյերէք զալիպ օլուր իսէ, միւֆեա-
Ֆաքին պիլազ էլպիսէ կիյերէք Յիսուս
իլի պէրապէր կէզէնէք, իսմի հայաթ քի-
թապընտա օլուպ, Փէտէրին վէ մէլէքլէ-
րինին հուզուրընտա իսմի իգրար օլունա-
նագ տըր: Վահր 3. 1—6:

Ալթըցնի՝ Քիլամ դալեպեսի: Քիլիսէ եա
պիր միւմին Յիսուսըն վէ սապընըն քէ-
լամընը հըֆզ էտիպ իսմինի ինքեար էթ-
մէյերէք, քէնտինտէ պուլուռնաըն գալի
թութարագ զալիպ օլուր իսէ, միւֆեա-
Ֆաքին Բապպ անըն էօնիւնտէ պիր աչըգ
գափու գօյաճագ, Շէյթանըն ճէմաթը-
նը անըն ալազլարըն էօնիւնտէ սէճտէ
գըլտըրաճագ, անը սէվտիլինի պիլտիրէ-
նէք, պիւթիւն տիւնեա իւզէրինէ կէլ-
մէքտէ օլան թէճրիպէ սաթթընտան գուր-
թարաճագ, (հաՎայա ըէֆ էտէնէք), Ալ-
լահըն հէյքէլինտէ տիրէք եափաճագ,
անըն իւզէրինէ Ալլահըն իսմինի, Եննի

Երուսաղէմին իսմինի վէ Քէնտի Եննի
իսմինի եազաճագ տըր: Վահր 3. 7—13:

Եփեցնի՝ Բապպ իլի միւլագաք դալե-
պեսի: Քիլիսէ եա պիր միւմին սըճագ
օլուպ գալ օլունմը ալթուն վէ պէյազ
էլպիսէ սաթըն ալըրսա, կէօզլէրի կէօրիւր
օլուպ՝ գափուօընը չալան Բապպըն սէսի-
նի իլիտէրէք գափուլը աչարսա, Անըն իլէ
միւլագաթա կիրիպ Անընլէ, Օ տա քէն-
տիսիլլէ ախլամ թաամըն էտէն ըէֆագաթ-
տա օլարագ զալիպ օլուրսա, միւֆեաՖա-
քին Յիսուս անը Քէնտիսիլլէ պէրապէր
թալսթտա օթուրտաճագ: Վահր 3. 14—22:

Իշպու զալէպէլէրի վէ միւքեաֆաթ-
լարընը Բապպ էվլէնէ եազալըմը վէ
Րուհըլլէ քիլիսէլէրէ հէմ գուլազը օլան
հէր քիմսէյէ տէօյլէյօր, թաքի հէր քէս
չիմտիտէն հալա պուրատա իքէն հաղրը-
լանըպ, Բապպ Յիսուսըն ճէլիլ կէլիլինտէ
գարլըլայա:

ԹԱՃԼԱՐ ՎԷ ՇԱՐԹԼԱՐԸ

«Պիր քիմսէ ... գանունն իւզրէ կիւրէյմէյին»
էն, թանա նախ օլմադն: Բ Տիմ. 2. 5:

Հէր քէս թանա նախ օլմազ իսթէր,
լաքին եա թան էօմրիւ հազգընտա նուրը
օլմատըղընտան, եա թանլարըն շարթ վէ
գանունլարընը պիլմէտիյինտէն, եատա
շարթլարընա րազի օլմատըղընտան նախ
օլմազ, եախօտ զայպ էտէր:

Ք. Մուգատտէս խաչ հազգընտա սէօյ-
լէտիյի կիպի, թան հազգընտա տախի փէք
մուլայէն եազմը տըր. քի պիլէլիմ, սայ
էտէլիմ վէ շարթլարընը իթմամ էտէրէք
նախ օլալմ: Ք. Մուգատտէս եէտի թան-
լար հազգընտա խապէր վէրի: (ա) Տիքէն
թան, (բ) Ֆանի թան, (գ) Հայաթ թանը,
Սալահ թանը, (է) Իֆթիխար, մէսէր-
րէթ թանը, (զ) Ալթուն, միւլիւքեանէ
թան, (է) Ճէլալ թանը:

Պունլար տախի իքիյէ թագսիմ օլու-
նըր, ֆանի օլան վէ ֆանի օլմայան, զե-
մինէ աիտ վէ սէմատա վէրիլէնէք թան-
լար: Պունլարտան տիքէն թան վէ ֆանի
թան մուլագգաթ օլանլար տըր: Պագիլէ-
րի սէմայա աիտ վէ ֆանի օլմայան թան-
լար տըրլար: Իմտի հէր պիր թանը ալըը-
նա վէ շարթլարըլէ մէշգ էտէլիմ:



Ա. Տիքէն քան. Յովհ. 19. 2-5:

Տիքէն քան, խաչլար վէ քան-
լար աւասընսա ֆօփրիւ սիր:
Տիքէն թանը Յիսուսըն պա-
շընտա կէօրիւյօրըզ:

Պիր պագար իսէն տիքէնտէն տիր,
իմտի խաչ տըր, ճիւմլէ էլէմ էզիյէթ վէ
խաչլարըն մէճմուլա տըր: Տիկէր թա-
րաֆտան պագար իսէն թան տըր, զիրա
թան շէքիւնտէ վէ պաշա զօնուլմը: Օ
հալտէ ճիւմլէ թանլարըն իլքի վէ քէօքիւ
տիր: Իմտի տիքէն թան, խաչլար վէ
թանլար օրթասընտա պիր քէօփրիւ եա-
փար վէ խաչտան թանա կէլմէք իսթէ-
յէն հէր միւմին պու քէօփրիւտէն կէլմէ-
լի տիր: Յիսուս քի ճիւմլէ թանլարըն
սահիպի վէ միւմինլէրինի թանլայանագ
օլան տըր: Ճիւմլէ իզգէթ ու ճէլալա լա-
յըզ իքէն ազիզ պաշընը տիքէն թան ալ-
թընա էյտի: Էնճամ ճէլալ իլէ կէլիլինտէ
պաշը իւզէրինտէ չօզ թանլար իլէ կէօ-
րիւնէնէք (Վահ. 19. 11—13) Լաքին զէ-
մինտէ իքէն օլ իլահի պաշտա իլք կէօրիւ-
նէն թան տիքէն թան իտի:

Տիքէն քանըն մանասը՝ Ալլահտան եիւք-
սէք տավէթ, մէվզի վէ նիչանկեհանը օ-
լանլար, հազիզի հիւլմէթ, իզգէթ վէ թա-

ճալարը իրեն, ատեններին հասնող էտիպ
տե թանձրամարագ թահգիր վե իսթիհգա
իլե թաստըգ էթմէլերի տիր, Պու մէշգ-
տե պազը քիմէլերի նիմուհնե տէյիւ զիքը
էտէլիմ քի անլեր պու նէվ հասնող, իս-
թիհգա վե հագարէթե օղրայարագ, էն-
ճամ թանձանմը տըրլար:

Յովսէփ սէմավի բիւյա իլե մէլիք օլա-
ճաղընը Ալլահան անլամը, պիրատերէ-
րի իսէ հասնող էտէրէք, տիքէն թան էօր-
մէյէ պաշլամըլար: «Իշթե բիւյա օսահիպի
կէլիօր» տէյերէք անը իսթիհգա էտիպ
եիւքսէք թախթ եէրինէ չուգուր գույու-
յա աթուրար: Մէլիք օլմագ եէրինէ էսա-
րէթ եա քէօլէլիէ սաթուրար: Լաքին
էնճամ Յովսէփ մէլիք օլտու:

Մովսէս՝ Ալլահն քէշֆիյաթըյլէ քէն-
տի տալէթինի վէ միւքեաֆաթընը ան-
լամը, հէմտէ վագֆիյէթլէ, օլ կէօրիւն-
մէյէն Ձաթը կէօրիւր կիպի սէպաթ էթ-
միլ: Իպր. 11. 24—27:

Տիկեր թարաֆտան տէրհալ «Բիմ սէնի
իւզերիմիզէ բէիս վէ գատը նասպ էյլէտի»
տէյերէք, իսթիհգա իլե տիքէն թան էօ-
րիւմէյէ պաշլատը: Խուր. 2. 11—14: Անա-
իպ տիր քի Մովսէս՝ պէն բէիս վէ գատը
իմ տէմէմիլ, Լաքին թանձրամարագ թահգիր
էտէն, իսթիհգա իլե տէ օլսա օլ իմի վէ-

բիյօր, վէ տիքէնի տէ օլսա, թանձն սա-
հիպի իտիյինի վէ օլ մէվգինին ատէմի
իտիյինի թաստըգ էտիյօր:

Դաւիթ՝ Ալլահն ինթիսապըյլէ վէ փէյ-
զամպերին մէսիյլէ տալէթինի, մէլիք
օլաճաղընը անլամը: Լաքին տէրհալ պի-
րատերէրի անը թահգիրլէ «Սէնին ֆիք-
րինի վէ գալպիյին ֆէօաթընը պիլիբիմ
սէն մութլագա ճէնկի սէյր էթմէք իչիւն
էնմիլչօին» տէյերէք տիքէն թան էօրմէյէ
պաշլատըլար: Գողիաթ անը իսթիհգա վէ
թահգիր էտէրէք պէն քէօփէք մի իմ, քի
սէն պանա տէյնէքլէ կէլիբսին տէտի: Ա
Միւլք. 17. 26—28, 40—44: Լաքին Դաւիթ
իսթիհգա վէ հագարէթի էհէմիլէթէ ալմա-
յարագ զալէպէյէ եէթիլտի: Մէլիք Սա-
ւուղ չօգ տէֆա Դաւիթի իսթիհգա, թահ-
գիր վէ թագիպ էյլէմիլ, եինէտէ իսթէմէ-
յերէք մէլիք օլաճաղընը թաստըգ էյլէմիլ
օլտու: Դաւիթ տէ էնճամ մէլիք օլտու:

Մուրթի. էսարէթ գէմանընտա փուլ-
իէրէսթ տիյարտա անճագ Ալլահա սէճտէ
ու իպատէթին շահիտի օլմագ իւզըն սա-
պիթ տուրուր իքէն, Համան անը թահգիր
լէ ասմաղա թէշէպպիւս էյլէտի: Լաքին
էնճամ մուրթ քէ Համանըն մէվգիսինէ
կէշտի: Եսթ. 3—9 պապլար:

Յիսուս՝ Ճէլալին Րապպը, հագիգաթէն

Րապպ իւլ էրպապ վէ մէլիք իւլ միւլուք
նէրէտէն կէտիյինի վէ նէրէյէ կէտիյօր ի-
տիյինի պիւլէն Զաթ, «Գէնտինին քինէ կէ-
տի վէ Գէնտինին քիւլէր Անը զապուլ էթ-
մէտիւլէր»: Յովհ. 1. 10: Էնճամ, միւլէթ,
մէզնէպ, հիւքիւմէթ պիրլէշիպ անը բէտտ
էթտիւլէր: Վէ Անը մէլիք իսմիյլէ իսթիհ-
զա էտիպ, Անա գըրմըզը խիւլաթ կիյտի-
տիւլէր, պաշընա ճիֆէնիւրսէն պիր քան
գօթըլար: Սաղ էլինէ գամըշտան պիր ա-
սա վէրտիւլէր, վէ ասկէր պէօլիւլիւ Անըն
էօնիւնէ տիզ չէօքիւպ սէլամ սանա, էյ
նէհուտիւլէրին մէլիյի տէյէրէք Անը իսթիհ-
զա էթտիւլէր, վէ իւզէրինէ թիւքիւրտիւք-
տէն սօնրա, գամըշ ալըպ պաշընա վուր-
տուլար: Վէ Անը իսթիհզա էթտիւլէր տէն
սօնրա... խաչա կէրմէք իչիւն կէօթիւր-
տիւլէր: Մաթ. 27. 27—31:

Տիքէն թաճլէ հագիգի մէլիյի իսթիհ-
զա էթտիւլէր: Լաքին թաստըզ էթմիշ օլ-
տուլար քի 0 մէլիք տիր: Պիր կիւն Անը
չօք թաճլարըյլէ կէօրէճէքլէր:

Յիսուսա իմանլէ թապի օլանլարա իս-
թիհզա իլէ խրիսթիան իսմինի վերտիւլէր,
լաքին հագիգի վէ շէրէֆի իսմ օլտու:
Ամալ. 11. 26: Շիմտ տախի նիչէ միւ-
միւլէրի իսթիհզա իչիւն սուրբ, փափազ,
պատուելի, առաքեալ տէրլէր: Եսայ

«սէնտէմի փրօթէօթանթ օլտուն, բուհնու
օլտուն, պիրատէր օլտուլսըն» տէրլէր:
Վազաա պուլը իսթիհզա իչիւն սէօյլէր-
լէր վէ տիքէն թաճ կիպի կիյտիւրլէր,
լաքին պուլընլէ թաստըզ վէ իւն էթմիշ
օլուրլար քի օլ քէմաէ, օ սընֆտան տըր
վէ էնճամ էօյլէ բուհանի օլաճազ տըր:

Տիֆէն քանըն շարք վէ գանուցլար:

1. Ալլահսան օսվէքիքի պիլմիլի: Զիքը
էթտիյիմիզ քիմաէլէր պու նէվ տիրլէր:
Ալլահտան խուսուսի տավէթլէրի վար:
Պօլոս բէսուլ պուլը փէք մուալլէն պի-
լիպ տէյօր. «Ալլահն Յիսուս Գրիստոս-
տա օլան ալի օսվէքիքին միւսապազաթ
նիտանը իչիւն մէնզիլէ տօղրու սէյիրտի-
րիմ»: Փիւպ. 3. 14: Նիչէլէր Ալլահտան
տավէթ անլամալարազ սիւրիւքլէնիպ կէլ-
տիքլէրի իչիւն տիր քի տէվամ էտէմէ-
յիպ կէրի տէօնէրլէր: Լաքին Րապպոսան
չաղըլմըշ օլանլար միւսապազաթ նիշանը-
նը տախի անլալարազ սապիթ գալըրլար:

2. Տիֆէն քան օսվէքիլ պերապիր միմուլ
էսվիլմիլի Տիր: «Յիսուս Գրիստոստա թազվա
իւզըն էօմր կէչիրմէք իսթէյնլէրին ճիւմ-
լէսի տախի թէատտի կէօրէճէք տիր»: Բ
Տիմ. 3. 12: «Զիւնքի նալընըզ Գրիս-
տոսա իման էթմէք տէյիլ, անճազ Անըն

իշխան էլէմ չէքմէք տախի սիգէ Իհսան
օլունտու»: Փիւլպ. 1. 29:

Էն պէօյիւք վէ խօշ մէմուլլար սըրա-
սընտա իխթիյար Սիմոն Յիսուսը գուճագ-
լայըպ «Թաիֆէլէրի թէնվիր իշխան նուր,
վէ գազմըն Իսրայէլէ շան օլմագ իւզրէ
հազըրլատըղըն խէլասընը կէօլէրիմ կէօր-
տիւ» անտիքտէն սօնրա, «Իշթէ պու մա-
սոււմ... ալէյհինտէ սէօյլէնիլէճէք պիր ա-
լամէթ օլմագ իւզրէ գօնուլմըշ տըր: Վէ
սէնին քէնտի ճանընա տախի պիր գըլըճ
կէլէճէք տիր» տէտի: Ղուկ. 2. 28—35:

Էն զիյաւտէ մուհապպէթ վէ խըտմէթ
զէմանընտա տիքէն թաճ մէմուլ օլունըր:
Յովսէփ պիրատէրլէրինի սէվիպ չէօյլէր-
տէ արար իքէն, տիքէն թաճ պուլտը:

Մովսէս՝ քէնտի գազմընա խըտմէթ
էթմէյէ պաշլատըղը կիւն տէրհալ սէնի
քի՞մ թալին էթտի տէյէրէք գաչըրտըլար:
Փարաւոնըն հուզուրընա կիրիպ չըգար ի-
քէն, «Րապպ սիգէ նազար էտիպ հիւքմ
էյլէսին» անտիլէր: Խուր. 2. 14: 5. 20, 21:
Պիրատէրի Ահարոն վէ հէմլիրէսի Մարիամ
քէնտի վասըթասըլլէ մէվգի պուլմըշ ի-
քէն, պիրլէչիպ Մովսէս ալէյհինտէ սէօյ-
լէնտիլէր: Ատատ 12. 1—8: Մուհապպէթ
վէ խըտմէթէ պէտէլ տիքէն թաճ:

Դաւիթ՝ Դողիաթը գաթլ իլէ պէօյիւք

խըտմէթ էթմիշ իքէն, Սաւուղ հասէտլէ
վէֆաթը կիւնիւնէտէք թազիպ էթտի:

Յիսուս՝ քէնտինին քիլէրի նիհայէթէ-
տէք սէվմիշ վէ սօն տէֆա այագլարընը
օլ միւպարէք էլլէրի իլէ Եըյգար իքէն,
պիրինին էլէ վէրէճէյինի, տիկէրինին ին-
քեար էտէճէյինի վէ սաիրլէրին քէնտինի
պրագըպ գաչաճագլարընը մէմուլլէ խա-
պէր վէրիյօր: Իշթէ տիքէն թաճ:

Էն պէօյիւք ղալէպէ վագթընտա տի-
քէն թաճ մէմուլ տըր: Յովնաթան Փի-
լիսթիլէրի վուրուպ ղալէպէ չալմըշ իքէն,
Սաւուղ քէնտինին կիւնահընը տէրխաթր
էթմէյիպ, այնի կիւնտէ Յովնաթանը պիր
ազ պալ Եէտիյի իշխան էօլիւմէ մահքիւմ-
լէ, ղալէպէ թաճը Եէրինէ տիքէն թաճ
Եափըյօր իտի: Ա Միւլ. 14. 31—44:

3. Տիֆէն քանա սիւփիւրի րազի օլմագ
լազըմ: Պագէն միւմին տիքէն թաճա րասթ
կէլինճէ, հագըընը տալա էթմէյէ թէճ-
րիպէ օլունըր, լաքին ասըլ գանուճ Եա
հագգ ղաիպ օլսա պիլէ, թաճըն ղաիպ օլ-
մամասը տըր: Մովսէս պիրատէրի վէ
հէմլիրէսին սիւքիւթ էթտիյինտէ, Ալլահ
սէօյլէտի: Դաւիթ սիւքիւթլէ Սաւուղըն
տիքէն թաճընա րազի օլտու: Յիսուս
տիքէն թաճ, Եոււմուրուգ, թիւքըրիւքէր
ալթընտա սիւքիւթ էյլէտի: Պօղոս տի-

քէնի գամչըլարա տաժա աչմաղա հագ-
գը օլտուղընը զիքը էյլէտի, լաքին սիւ-
քիւթլէ րազի օլտու:

4. Տիֆէն քան սեպաք քալիպ հեհր:
Չօզլար իշիւն Ալլահըն խուսուսի տաժէթի
վար: Լաքին պաղըլար հիչ պաշլամայա-
րագ: պաղըլարտա պաշլամը իքէն, տի-
քէն թանա րասթ կէտիքլերի կիպի սէ-
պաթ էթմէյիպ զաիպ էտէրլէր:

Շօլ էպէտի հայաթ արայան կէնն րէլսէ
Թիսուս տէտի քի նէն վար իսէ սաթըպ
տաղըտարագ կէլ պանա թապի օլ: Լաքին
պու թէքլիֆ քէնտինէ տիքէն թան կիպի
կէտի վէ րազի օլամատը: Պաղըլարտա
շայիրտ օլմըշլար իքէն, պու սեզ աղլը
տըր տէյիպ կէրի չէքլիտիլէր, լաքին
նէլէր զաիպ էթտիլէր:

Տիկէր Թարաֆտան Յովսէփ տիքէն
թանա տայանամայըպ պիրատէրլէրինէ
թապի օլսա իտի, եախօտ չօլ գարըյա տ-
մին տէսէ իտի, Մուրթքէ պարի միլլէթ
խաթըր իշիւն Համանա սէնտէ գըլմաղա
րազի օլսա իտի, պէլքի օ վաղթա կէօրէ
տիքէն վէ էզիյէթտէն գուրթուղուր իտի-
լէր, ամա նէլէր զաիպ օլանագ իտի:
Լաքին սէպաթ իլէ Ալլահա սաաըգ գալ-
տըլար վէ Ալլահ անլէր իշիւն իլէյիպ,
թանա եէթիշտիրտի:

Թիսուս տիքէն թան իլէ իսթիհզա օ-
լուներ իքէն, սէն մէլլիքմիսին սիւալլէնա
սապիթ պիր բուհլէ «էվվէթ» տէտի:

Պու կիւն տախի Բապպտան խուսուսի
տաժէթ վէ խըտմէթի օլանլար րասթ կէլ-
տիքլէրի տիքէնի մուխալէֆէթ, հագա-
րէթ վէ իսթիհզալարտա, հագիգաթա,
մէպտէ վէ իւահի փրօղրամա սէպաթ է-
տէրէք մուվաֆֆազ օլանագ տըրլար:

5. Տիֆէն քան քեհամմիլ քալիպ հեհր:
Չօզլար հագիգաթ տէյիւ պիտիքլերի չէյ-
լէրտէ սէպաթ էտէրլէր, լաքին թէհամ-
միւլ էտէմէտիքլէրի իշիւն թանը տա հա-
գիգաթը տա զաիպ էտէրլէր: Շօլ իւչ
կէննլէր իմանտա սապիթ իտիլէր, լաքին
աթէլէ թէհամմիւլ էտէմէյիպ տէ պարի
պիր տէֆա օլ սուրէթէ սէնտէ էթսէլէր
իտի, պէլքի սօնրա երինէ Ալլահ աֆվ է-
տէր վէ իմանտա տէվամ էտէրլէր իտի,
լաքին աթէլ իշինտէ իպն Ուլլահ իլէ րէ-
ֆազաթըն չէհատէթի վէ օլ ճէմաթա
Ալլահը պիտիրմէք օլամայանագ իտի:

6. Տիֆէն քան սօնաքի սեվմէք քալիպ
հեհր: Պաղըլար տիքէնլէրէ սիւքիւթ է-
տէր, մէպտէսինտէ սէպաթ վէ թէհամմիւլ
էտէր, լաքին զահմէթ վէրէնլէրի սէվէ-
մէզ, պուղղըրուհը ուլանըր, քի երինէ թան
վէ միւքեաֆաթը զաիպ էտէր:

Յովսէփ նահապետէն սէվտի, հաթ-
թա պիրատէրլէրի քէնտի քէնտիլէրինէ
ափվ էտէմէմիլ իքէն, քէնտիսի անլէրէ
ափվ էլլէյիպ աղլամըլ: Դաւիթ հէր ճի-
հէթլէ Սաւուդա մուհապպէթ վէ հիւրմէթ
տէ տէվամ էտիպ էսիրկէմիլ վէ վէֆա-
թընտա մուհապպէթ մէրսիյէսի եազմըլ:
Բապպ Յիսուս քէնտինի էլէ վէրէճէք,
ինքեար էտէճէք վէ պրագըպ գաչաճագ
օլան շայիրալէրինի նահապետէն սէվտի:
Յիսուս Պետրոսս սիւալ էտիյօր. «Սէն
պէնի սէվէրմիսին», լաքին Պետրոս Յի-
սուսս՝ սէնտէ պէնի սէվէրմիսին տէյիւ
սիւալ էթմէյօր, չիւնքի Անտէ թէպալիաթ
եօգ: Յիսուս՝ տիքէն թաճ էօրէն վէ քէն-
տինի խաչլայան ասքէրլէր իչիւն «Էյ Փէ-
տէր, անլէրէ ափվ էլլէ, զիրա նէ եափ-
աղգլարընը պիլմէզլէր» տէյիւ տուա էյ-
լէտի: Ստեփաննոս՝ պիլէ պիլէ քէնտինի
թաչլայանլար իչիւն «Եա Բապպ, պու կիւ-
նահը անլէրէ սայմա» տէյիւ Ֆէրեատ էթ-
տի: Հագիգի մուհապպէթ՝ տիքէն վէ
թաչլարտան թաճ ալթընտա եինէ սէվէր:

7. Տիֆէն քան սեվամիք քալիպ Էսէր:
Պազըլար պիր միւտտէթ պու շարթլարա
կէօրէ տիքէն թաճը թաչըլար, լաքին
արգասընտան աղըր խաչը կէօրտիւքլէ-
րինտէ օմուզլարընը սիլքիպ թաճը տա

եուվարլարլար: Հալպուքի Բապպ տէյօր.
«Էօլիւմէ տէյին սաթըգ օլ, պէն տախիսա-
նա հայաթ թաճընը վէրիլիմ»: Վահ. 2. 10:

Տիքէն թաճ՝ տիկէր ճիւմլէ թաճլարըն
քէօքիւ վէ քէօփրիւսիւ տիր: Անտէ օա-
աղըգ օլան տիկէր թաճլարա գօլայճա կէ-
չէպիլիլ: Տիքէն գան չըգարըր, գանտա
հայաթ վար, իմտի հայաթ թաճընը ալըր:
Հայաթտա սալան վար, իմտի սալան թա-
ճընը ալըր: Սալահտա մէսէրրէթ վար,
իմտի մէսէրրէթ թաճընը տա ալըր: Պէօյ-
լէճէ մէլէքիւթ վէ ճէլալ թաճընա գատար
եէթիլիլ:

Բ.— ՖԱՆԻ ԹԱՃ ԱԿՈՐՆ. 9. 25:



Պունտան էվվէլ տի-
քէն թաճ հագընտա
մէչգ էթտիք: Շիմտի
ֆանի թաճ հագընտա
մէչգ էտէճէյիլ:

ԻՍՄԻ ՎԵ ԶԻՆՍԼԷՐԻ

Ֆանի քան տէնիլիլ, չիւնքի սօլար,
պօզուլուր, էսկիլ, ալընըր, զաիպ օլուր.
էնճամ տաիմի օլմայըպ՝ զէմինի, մու-
ղագաթ վէ կէչիճի տիր: ԱԿՈՐՆ. 9. 25:
Ֆանի թաճ տէյերէք անճագ պիր թաճ ան-
լաշըլմագ, իլլա միւթէնէվվի թաճլար վար
քի ճիւմլէսիտէ ֆանի տիրլէր: Մէսէլա,

(ա) Զիշեփիքեան քան Ֆանի տիր: Պողոս վէ Բառնաբարն պաշընա չիշեքտէն եւ-
 փրճը թանար կէթիրտիլէր, լաքին նէ
 թէզ պողուլտը: Թանլամազ իսթէտիքէ-
 րի քիմէյի թաշլայը պիւրիւքլէտիլէր:
 Ամալ. 14. 13—20.

(բ) Փեհլիվան քանք Ֆանի տիր. «Հէր
 փէշիվան հէր խոսոստա նէֆսինի զապթ
 էտէր, անլէր պիր Ֆանի թան ալմազ ի-
 չիւն...» Ա. Կորն. 9. 25:

(գ) Զիյնէք դուրուր քանք Ֆանի տիր:
 «Վա՛յ Եփրեմ սէրխալարընընդուրուր թա-
 ճընա, անըն իֆթիսար էթտիյի զիյնէթ
 սօլմուշ տրք» Եմա. 28. 1: «Գալպիմիզին
 մէսէրրէթի քէտիլտի, բազարմըզ մաթէմէ
 տէօնտիւ... պաշըմըզըն թանք տիւշտիւ»
 Մէրս. 5. 15, 16:

(դ) Ճեմալ քանք՝ կիւզէլիք, Ֆանի տիր:
 Օսէնի ճէմալ թանշլլէ թանլանտըրաճազ:
 Էմա. 4. 9: «Հիւան եալան տըր վէ կիւ-
 զէլիք Ֆանի տիր»: Էմա. 31. 30:

(ե) Սեռվէք քանք Ֆանի տիր. «Հիքմէթ
 սանիպլէրինին թանք անլէրին սէրվէթի
 տիր» Էմա. 14. 24: «Սէրվէթ տաիմի տէ-
 յիւ տիր, վէ թան տէվր պէ տէվր գալ-
 մազ»: Էմա. 27, 24: Մէզ. 49. 6—19:

(զ) Իզգէք քանք Ֆանի տիր. «Վէ պա-
 շընա իզգէթ թանք գօտու՛մ Եզեկ. 16:

12. 23. 40: «Մէլիյէ վէ մէլիքէյէ օէօյլէ.
 Թէվազու էտիպ եէրտէ օթուրուներզ, զի-
 րա պաշընըզտան իզգէթ թանքընզ տիւշ-
 տիւ»: «Երեմ. 13. 18: Յոր 19. 9:

(է) Թեգեվլիւն, Տիլիւն քանք, Ֆանի
 տիր. «Տիւյիւնիւ կիւնիւնտէ վէզալպիինին
 մէսէրրէթի կիւնիւնտէ վալիտէսինին անը
 թանլանտըրտըզը թանք իւէ կէօրիւնիւզ»
 Աղն. 3. 11: «Ֆազիլէթիլ գարը գէվճինէ
 թան տըր...» Էմա. 12. 4: «Օղուլարըն
 օղուլարը իիթիյարլարըն թանք տըր» Էմա
 17. 6: Լաքին էվլատ վէֆաթ էտէպիլիւր
 վէ մէսէրրէթ քէտէրէ թանգիլ օլուր. Յոր
 1. 18—21: Զէվճ եա գէվճէնին վէֆաթըյլէ
 եախօս սատագաթըզըզը իւէ թան ալը-
 նըր վէ պաշ պօղուլուր: Եզեկ. 24. 15—17:
 Գ Միւլը. 4. 1—7, Եսթ. 1. 11, 19, 2. 17:

(ը) Միլիւեհանէ քան գէմինտէ Ֆանի
 տիր, Սաուդտան ալընըպ Դաւիթէ վէ-
 րիլտի: Ա Միւլ. 13. 13, 14: 15. 26—28:
 Դօթողիատան ալընըպ չօճուզ Յովասս
 գօնուլտը, Գ Միւլը. 11. 1—12: Համան-
 տան Մուրթէյէ կէչտի, Եսթ. 8. 2, 15:
 Վաշթիտէն եսթէրէ կէչտի. Վաշթիւնին
 ճէմալընը կէօսթէրմէք իչիւն անը թանքը
 միլիւքեանէ իւէ հուզուրը շահանիյէ կէ-
 թիւմէլէրինին էմր էյլէտի: Եսթ. 1. 11:
 «Վէ անըն բիւթպէի մէլիքեանէօինի ան-

տէն էյի օլան ղայրիսինէ վերմէսի իչիւն մէլիք թարափընտան ֆերման սատըք օլուպ» Եսթ, 1. 19: Եսթէր... անըն հուզուրընտա լուծֆ ու իթիֆաթ պուլարադ մէլիք թանը միւլիւքեանէյի անըն պաշընա վազ էտիպ անը վալթիինին ետրինէ մէլիքէ նասպ էյլէտի» Եսթ. 2. 17:

(Թ) Գեհանէք քանը ֆանի տիր, զիրա գանունլարընա սատըք օլմագսա ալընրըր վէ քէհանէթտէն թարա օլունուր: Ղու 8. 9. 21. 12: «Վէ Սողոմոն... Արիաթարը Բապպըն քեահինի օլմագտան թարա էյլէտի»: Գ Միւլ. 2. 27:

(Ժ) Իլմ քանը ֆանի տիր, «Ագիլէր իւմէ թանլանըր»: Էմս. 14. 18: «Լիսանլար իսէ նիհայէթ պուլաճագ, իւմ իսէ իպթալ օլունաճագ տըր»: Ա Կորն. 13. 8:

ԹԱՃԼԱՐԸ ՔԻՐՄ ՎԷՐԻՐ ՎԷ ՔԻՄԼԷՐԷ

(ա) Ալլահ Բէնտինէ սէճտէ գըլան միւլթէվազը, միւմին վէ միւթի քիմէլէրէ իչպու զէմինի թանլարտան պազըլարընը վերիւր: «Սէնի ինայէթ վէ մէրհամէթլէրէ թանլանտըրան Օ տըր»: Մէդ. 103. 4: «Ձիւնքի Ալլահ՝ Բէնտի նազարընտա մագպուլ օլան ատէմէ հիքմէթ վէ իւմ վէ մէսէրէթ վերիւր: Վաիդ 2. 26: Գ Միւլ. 3. 3, 5—12: Մէդ. 21. 3: 65. 11:

(բ) Շէյթան՝ քէնտինէ սէճտէ էտէնլէրէ

պազը թանլար վերիւր եա վառ էտէր: Յիսուսա պիլէ տէյօր. «Էյէր տիւլիւպ պանա սէճտէ գըլար իսէն, պունլարըն ճիւմլէսինի (տիւնեանըն ճիւմլէ մէմալիքի իլէ անլէրին շանընը) սանա վերիւրմա: Մաթ. 4. 8, 9: Շէյթան պազըլարա մէլագգաթլը սէրվէթ, քիւրի մէսէրէթ, հիլէլի մէվգի վէ մէտհիյէ վերիւր, լաքին ճիւմլէսի տէ ֆանի, մուվագգաթ օլուպ՝ էնճամ էլտէն ալընըր վէ սէֆիլ ճան հէփսինտէն սօյունըպ՝ չըպլագ, միւֆիս օլարադ Շէյթանըն ախօրընտա մահպուս օլմագա վէ ճէհէնէմտէ էպէտի ալէվ վէ ազապլէ ճէզալանմագա տիւլար օլուր: Շօլ տնպարլար եափան թամաքեար, չօլ զէնկին վէ Յուդա պէօյլէ օլտուլար: Ղու 4. 12. 15—21. 16. 19—28: Մաթ. 27. 3—5:

(գ) Շու հալտէ զէմինի եա ֆանի թանլարտան պազըլարընը Ալլահ վերիւր, հէմտէ Ալլահըն միւսաատէսիյլէ Շէյթան տախի վերէպիլիւր, լաքին պիրի պիրինտէն ֆարզը վար տըր: «Սէրվէթ վերէն՝ անճագ Բապպըն պէրէքէթի տիր վէ անա մէլագգաթ գաթմագ»: Էմս. 10. 22: Շէյթանըն վերտիյի սէրվիթ իսէ մէլագգաթ, ֆազա մէլգուլիյէթ, պաթըլլըզ վէ ճան սըզընթըսըյլէ տիր: Վաիդ 2. 26:

Ալլահ հիքմէթ վերիւրսէ, «Եօզարըտան

օլուպ՝ փաք, միւսլին, լաթիֆ, հալիմ, մէրհամէթ վէ էյի մէյվէլէրէ մէմու, դարազարզ վէ քիյասըզ տըրո: Յակ. 3. 17: Շէյթանընքի պուսնարըն աքսիսի օլուպ՝ աշաղըտան ինսան րիվայէթինէ կէօրէ վէ տիւնեանընէրքեանընա կէօրէ ֆէյլէսօֆլըզ (Կոդ. 2. 8), պաթըլ վէ քիզպէն իւմ թէսմիյէ օլուսըպ՝ իմանտան սափտըրըր: Ա. Տիմ. 6. 20, 21:

(դ) Իշպու գէմինի օլան սէրվէթ, մուվաֆֆադիյէթ, մէսէրրէթ վէ դայրի թաճաւարը Ալլան հէր միւմինէ վէրմէյօր, պազըլարընա միւսպատէ օլուսնույօր: Նիչէ միւմինլէր իսէ ֆազիր, խասթա վէ ինսանլարտան մէրտուտ հալտէ տիրլէր:

Շէյթան տախի հէր կիւնանքեարա վէրէմէզ, նիչէ կիւնանքեարլար տախի ֆագիր, փէրուչան, խասթա օլուպ խուսուսա կիւնան էսարէթինտէ մէնֆուր վէ նիչէլէրիտէ մահպէսլէրտէ միւնաղաթլէ էօմր կէլէրիլէր, լաքին Ալլահընֆագիր, խասթա միւմինլէրի հիչ տէյիլ սէմատա միւքեաֆաթլանըրլար: Շէյթանընքիլէր իսէ գէմինտէ վէ ախրէթտէ մահրում տըրլար:

Պազը միւմինլէր՝ Ալլան վէրմէզ իքէն, քէնտիլէր ճէնտու չապա իլէ գէմինի վէ ֆանի թաճ արգասընա տիւլմէթլէ սէմաւիտէն վազ կէլէրլէր վէ եա պիրինի եա

տա իքիսինիտէ զաիպ էտէրլէր: Վահի 3. 11: Յուդա պէօյլէ օլտու:

(ե) Ալլան պազըլարա գէմինտէ թաճ վէրիւր վէ Յոբա օլտըզը կիպի կէրի ալըր. պազըլար տա պիւթիւն էօմրտէ կէօնէնիլ, վէ էյի գուլլանարազ սէմատա խազինէյէ մալիք օլուր: Շէյթան տախի պազըլարը պիր միւտտէթ թաճլանտըրլըր կիպի կէօրիւնիւր, լաքին եա թէզիյէ, եօզ իսէ էնճամ էօլիւմտէ կէրի ալընըր:

Շու հալտէ գէմինի թաճլարըն ճիւմլէսիտէ ֆանի տիր վէ զաիլ օլուր:

ԹԱՃԼԱՐԸՆ ՇԱՐԹ ՎԷ ԳԱՆՈՒՆԼԱՐԸ

Հէր հանկը թաճա նաիլ օլմագ իչիւն էսասի օլան շարթլար պուսնար տըր. —

1. Միւսապազաք ճիւսնը լազըմ: Ա. Կըն. 9. 24: Նիշանկեհազըզ եաշալպ իլլէյէն, հաթթա գօշուպ եօրուլան քիմօէ մուայէն պիր մէնգիլէ եէթիլլէմէզ: Ատէմ հէր նէ օլմագ իսթէյօր իսէ, էվվէլա գարար էտիպ օնա կէօրէ եօլա չըզմալը: Տիւնեալը գազանմագ իօթէյէն տիւնեանըն արգաօընա գօշմալը: սէմայը գազանմագ իօթէյէն սէմա իչիւն եօլա չըզմալը:

2. Թաճա նաիլ օլմագ իչիւն ճիւսն վէ սէյիլքմէք լազըմ: Ա. Կորն. 9. 24: Չօզլար չօզ կիւզէլ նիշանկեհալար սէլէրլէր:

կիւղէլ փրօղրամար եւափարար, լաքին
օլտուզլարը եէրտէ գալլըրար. անլէրի
իթմամ իչիւն ճէհա ու զայրէթ էթմէք օլ-
մատըղը իչիւն նաիլ օլմազլար: «Պիւմէ՞ղ
միօխնիզ քի մէյտանտա սէյրտէնլէրին
ճիւմլէսի սէյրտիւր իսէ տէ, միւսապա-
գաթ նիշանընը պիր քիմսէ ալլըր. պէօյլէ
սէյրտիւնիզ քի նաիլ օլտընըզ»: «Ալլա-
հըն Յիսուս Գրիստոստա օլան ալի տա՛վէ-
թինին միւսապագաթ նիշանը իչիւն մէն-
զիլէ տօղրու սէյրտիւրիմ»: Փիլ. 3. 14:
«էյի ճիհատը պիթիւրտիմ. . . պէսիմ իչիւն
թաճ հազրը տըր»: Բ Տիմ. 4. 7:

(գ) Թաճա նաիլ օլմազ իչիւն զապք ք
նէճս լազըմ ար: Իճապընտա գուրպան-
լար, եուսուզլանմագ, ճէսէտէ ճէֆա
վէրիպ գուլուղա չէթմէք կէրէք տիր:
«Հէր փէհիվան հէր խուսուստա նէֆսինի
զապթ էտէր. անլէր պիր Ֆանի քան ալ-
մագ իչիւն, պիզ իսէ ֆանի օլմայան պիր
թաճ իչիւն էտէրիզ»: Ա Կորն. 9. 25 26:

(դ) Թաճա նաիլ օլմազ իչիւն խըմիք
լազըմ ար: Թոճօտփ զընտանտան մէլիք
մէվգիսինէ կէչտի իսէ, միլլէթ վէ մէմ-
լէթէթէ պէօյիւք խրտմէթի օլմագտա ի-
տի: Թէք. 41. 38—45, Մուրթքէնին
պաշընա թաճ գոնուլըպ իքրամ վէ մէտ-
հիյէ օլտու իսէ, էվվէլճէ մէլիյին հայա-

թընը գուրթարաճագ խըտմէթտէ պուլըն-
մըչ իտի: Եօթ. 6. 1—10:

(ե) Թաճա նաիլ օլմազ իչիւն սասագաք
լազըմ ար: «էօլիւմէ տէյին սատրգ օլ,
պէն տախի սանա հայաթ թաճընը վէրի-
րիմ»: Վահ. 2. 10: «էն ճիւզի չէյտէ սա-
տրգ օլան չօգտա տախի սատրգ օլուր. . .
Ախէրին նէսնէսինտէ սատրգ օլմատըղը-
նըզ հալոէ, սիզին քիսի սիզէ քի՞մ վէ-
րիր»: Ղուկ. 16. 10—12:

(զ) Թաճա նաիլ օլմազ իչիւն լիյագաք
լազըմ ար: «Մէյտանտա սէյրտէնլէրին
ճիւմլէսի սէյրտիւր իսէ տէ, միւսապագաթ
նիշանընը պիր քիմսէ ալլըր. պէօյլէ սէ-
յիրտինիզ քի նաիլ օլտընըզ: Ա Կորն.
9. 24: Եօթեր միւլիւքեանէ թաճ ալտը
իսէ, վաշթիտէն վէ սաիրլէրտէն զիյատէ
լիյագաթ կէօսթէրտիյի իչիւն իտի: Եօթ.
1. 19. 2. 17:

(է) Թաճա նաիլ օլմազ իչիւն զանուն
իւզրէ կիւրեմէք վէ տէվամէթ լազըմ:
«էյեր պիր քիմսէ կիւրէչիր իսէ, զանուն
իւզրէ կիւրէչմէյինճէ թաճա նաիլ օլմագ:
Բ Տիմ. 2. 5: «Սէնտէ պուլունանը գա՛վի
թութ, օլմայա քի պիրի թաճընը ալա»: Վահի 3. 11:
«էյի ճիհատը պիթիւրտիմ, սէֆէրի
թէմամ էտիպ իմանը հըֆը էթ-
տիմ, արթըզ պէնիմ իչիւն սալաէ թաճը
հազըր տըր»: Բ Տիմ. 4. 7, 8:



Գ.— ՀԱՅԱԹ ԹԱՃԸ.

Շիրմոյեյ գատար տի-
բէն թաճ վէ ֆանի թաճ-
լար հազգընտա մէջդ էթ-
տիք: Պոռնլար զէմինտէ մուվազգաթ վէ
ֆանի թաճլար տըրլար: Տիկէր թարաֆ-
տան սէմավի վէ սապիթ թաճլար տախի
վար տըր քի ճիւմլէսինէ տէ ֆանի օլ-
մայան տէնիլիր քի անլէրտէն իլքի հա-
յաթ թաճը տըր:

Պու թաճըն իսմի՝

Հայաթ քանը տէնիլիր. (Թազ. 1. 12),
չիւնքի հայաթ իլէ ալագասը վար: Հա-
յաթ պիւթիւն ճիւնտան սըրը տըր: Ալիմ-
լէր հալա անը քէշֆ էտէմէմիչլէր: Ատէմ-
լէր հայաթը էօլտիւրմէյի պիլիյօրլար,
լաքին պիր օթ եա պիր պէօճէք հայաթ
պիլէ իճատ էտէմէլլէր, զիրա հայաթ ան-
ճագ Խալիզ օլան Ալլահա մախսուս տըր:
Բ. Մուգատտէստէ հայաթտան հայաթ
թաճընա շու սրրայը պուլուրըզ.—

1. Հայաթ մէնպար՝ Ալլահ տըր: «Զի-
րա հայաթ մէնպար Սէնտէ տիր»: Մէզ.
36. 9: Ծիւմլէ հայաթ Ալլահտան պաշլար:

2. Հայաթ ճէմիսի՝ Ալլահտան ինսանա
կէշտի: «Րապպ Ալլահ եէրին թօփրազըն-
տան տտէմի թէշքիլ էտիպ, պուրուռնա

հայաթ նէֆէսինի նէֆիս էլլէմէքլէ տտէմ
զիրուս օլտուս», Թէք. 2. 7:

3. Հայաթ ինայէթի վէ վաթը՝ կիւնա-
տան սօնրա վէրիլտի: «Հայաթ ինայէթի-
նէ միրաս շէրիքէլէրի պուլուռնադլարը
միւնասիպէթլէ»: Ա. Պետ. 3. 7: Եւա վէ
Ադամ կիւնա իշլէտիքլէրինտէ տէրհալ
էօլմէլի իքէն, թէքար եաշամալարը ի-
նայէթտէն օլտուս: Թէք. 3. 8—21: Հա-
յաթ վաթը իսէ էվվէլա Ռիսուս Բրիստոստա
վէ թագվայա աիտ տիր: «Յիսուս Բրիս-
տոստա օլան հայաթըն վատընա կէօրէ»: Բ
Տիմ. 1. 1: «Թագվա իսէ հէր շէյէ ֆաի-
տէլի տիր, չիւնքի անտէ չիմտիքի վէ կէ-
լէճէք հայաթըն վատը վար»: Ա Տիմ. 4. 8:

4. Հայաթ Րուհը՝ եէնի տօղուշտա վէ-
րիլըր: «Յիսուս Բրիստոստա օլան հայաթ
Րուհը», Րօմ. 8. 2: Կիւնաքեար ինսան
ինայէթլէ ճէտէտտէ եաշայօր իսէ տէ, ան-
ճագ Յիսուս Բրիստոստա իման էթմէքլէ
էպէտի հայաթա վէ հայաթ Րուհընա,
եէնի տօղուշա մալիք օլուր:

5. Հայաթ Բիլալը, հայաթ Բիքապը:
Հայաթա վէ հայաթ Րուհընա մալիք օլան
հայաթ Բիթապընա գայտ օլուռնըր: «Իսմ-
լէրի հայաթ Բիթապընա գայտ օլուռն-
մըլ»: Փիլ. 4. 3: Վահ. 21. 27: Վէ հա-
յաթ Բիթապընա գայտ օլուռնալար՝ հա-

յաթ քէլամընը գալի թութարար: Փիւ.
2. 15. Ա Յովհ. 1. 1:

6. Հայաք գանուներ: Հայաթա վէ հա-
յաթ Բուհընա մալիք օլուպ՝ հայաթ Գի-
թապընա գայտ օլուհանլար, հայաթ գա-
նուհընա տախի մալիք օլմալը քի օլ հա-
յաթը թէքրար զաիպ էթմէյէ: «Յիսուս
Քրիստոստա օլան հայաթ Բուհուհըն գա-
նուհըն պէնի կիւնահ վէ էօլիւմ գանու-
հընտան ազատ էյլէտի»: Բոմ: 8. 2: «Հա-
յաթ գանուհընարընտա եիւրիւրսէ, մութ-
լագա եաշայաճագ տըր, էօլմէյէճէք տիր»:
Եզեկ. 33. 15:

7. Հայաք քարիզի: Հայաթ գանուհընա-
րըյլէ եաշայան հայաթ թարիգինտէ եիւ-
րիւր քի հայաք քանընա գատար եէթիչէ-
պիլսին: «Փւթանէթլիյէ հայաթ թարիզի
եօգարըյա տօյրու տըր, թաքի աշաղը-
տաքի հալիյէտէն իճթինապ էտէ»: Էմս.
15. 24: Օգու՝ Մէզ. 16. 11: Էմս. 2. 19:
5. 6: 6. 23: Երեմ. 21. 8:

8. Հայաք եփնէյի: Հայաթ թարիգինտէ
եիւրիւրէյէն հայաթ էքմէյի իլէ՝ պէսլէնմէլի:
Յիսուս տէտի. «Հայաթ էքմէյի պէն իմ»:
Յովհ. 6. 48: Եսա. 55. 1—3:

9. Հայաք սուլը: Հայաթ էքմէյի հա-
յաթ սուլը իլէ պէրապէր կիտէր: Յիսուս
տէտի. «Իսթէյէն հայաթ սուլընտան մէճ-

ճանէն ալսըն»: Վահ. 22. 17: Օգու՝ Յվհ.
7. 37—39: Վահ. 22. 1:

10. Հայաք աղանը: Ալլահ Եգեմ պաղ-
չէսինէ ինսան իլէ պէրապէր հայաթ ա-
ղաճը տախի գօյտու քի իլահի հայաթը
եաշայան հայաթ աղաճընտան տախի եէ-
սին: Թէք. 2. 9. 3. 22: Էպէտի հայաթա
նաիլ օլուպ՝ պու սըրա իլէ աճտէ ատրմ-
լար ալարագ պէօյիւյէնլէր՝ էնճամ եէնի
երուսաղէմէ եէթիչէճէքլէր, վէ օլ հա-
յաթ աղաճընը օրտա պուլուպ եէյէճէք-
լէր: Վահ. 2. 7: 22. 2, 14: Պուրտա
տախի պազը շէյլէրէ հայաթ աղաճը տէ-
նիլիւր քի միւմինլէրտէ գահիր օլուր:
Էմս. 3. 18: 11. 30: 13. 12: 15. 4:

11. Հայաք բաինասը: Միւմին պու հա-
յաթա մալիք օլուպ՝ անը եէր, իչէր, եա-
շար, եիւրիւր վէ կէօնէնլիր իսէ, քէնտի-
սի տախի էթրաֆընտա օլանլարա Քրիս-
տոսըն խօշ ըաինասը, հայաթ ըաինասը օ-
լուր: «Ալլահըն ինտինտէ Քրիստոսըն խօշ
ըաինասը իզ, Պուլարա էօլիւմ իչիւն էօ-
լիւմ ըաինասը, վէ անլէրէ հայաթ իչիւն
հայաթ ըաինասը իզ»: Բ Կորն. 2. 15, 16:

12. Հայաք քանը: Իչպու հայաթ պու
խաթթտան պու սըրա իլէ իլէրի կիտէրսէ:
էնճամ հայաթ թաճընա եէթիչտիրէճէք

տիր: «Էօլիւմէ տէյին սատրգ օլ, պէն տախի սանա հայաթ թանընը վերիբիմ»:

Հայաթ քանընը քիմ վերիբ

Հայաթ թանընը անճագ Բապպ վերիբ հէմտէ Բէնտիսի վատ էթմիշ տիր: «Բապպըն Բէնտիսի սէվէնէրէ վատ էյլէտիյի հայաթ թանը»: Յակ. 1. 12:

Հանգէսէր եա ըգգապէթլէրտէ ատէմլէր թարաֆընտան միւքեաֆաթ թանլարը վերիբլէր: Մէլիքլէրին պաշնա միլլէթ եա մէմլէքէթ թարաֆընտան թանլար գօնուլըր: Շէյթան տախի նիշէլէրէ ֆանի թան վատ էտէր. լաքին հայաթ թանընը անճագ հայաթ մէնպար օլան Ալլահ վէրիր: «Էօլիւմէ տէյին սատրգ օլ, Պէն տախի սանա հայաթ թանընը վերիբիմ»: Վահ. 2. 10:

Հայաթ քանընը տարլարը

Հայաթ թանը քիմլէրէ վերիլիր վէ նէ շարթլար իլէ միւմքին խիլիլինի անլամագ փէք մուհիմ տիր, թաքի անա գանուռ իւզրէ մալիք օլալըմ:

1. Հայաթ քանը՝ հայաթա մալիք օլանլարա վերիլիր: Իսմի հայաթ թանը տըր: Օ անճագ հայաթա, հաթթա էպէտի հայաթա նաիլ օլանլարա վերիլիր: Հէր հայաթա նաիլ իմ տէյն՝ նաիլ օլմըշ օլմագ, իլլա Ալլահըն իպնի վահիտինէ իման էթ-

մէքլէ (Յովհ. 3. 16, 36), Բուհտան տողմագլէ, (Յովհ. 3. 3, 5), Գուզուրն հայաթ քիթապընա գայտ օլունմագլէ (Վահ. 21. 7) հայաթ պուլուր վէ հայաթ թանընա հազըրլանմագա պաշլար: Իմտի հայաթ թանընը ալմագ իսթէյէն՝ էվվէլա էպէտի հայաթա նաիլ օլմալը:

2. Հայաթ քանը՝ Բապպը սեվէնլիրէ վերիլիր: «Բապպըն Բէնտիսի սեվէնլիրէ վատ էյլէտիյի հայաթ թանընը ալանագ տըր: Յակ. 1. 12: Պազըլար Բապպը սէվմէք իշիւն տէյիլ, իլլա քէնտր մէնֆաաթլարը իշիւն, եախօտ սալթ ճէհէննէմտէն գուրթուլմագ իշիւն թէվպէ էտիպ խէլաս վէ հայաթ պուլմագ իսթէրլէր: Լաքին հագիգի թէվպէ Բապպը սէվմէք վէ Անը խօշնուտ էթմէք տիր: Խրիթիան հայաթը Ալլահըն օլան Բապպը պիւթիւն գալպոէն, պիւթիւն ճանտան, պիւթիւն գուվգէթտէն, պիւթիւն ազլտան սէվմէք տիր: Ղուկ. 10. 25—27: Իմտի հայաթ թանընը ալմագ իսթէյէն պիւթիւնլիւլիլ իլէ Բապպը սէվմէլի: Հէմտէ օլ հայաթա նաիլ օլան սէվէր:

3. Հայաթ քանը՝ քհերիպէյէ քհամմիլլէսէնլիրէ վերիլիր: «Նէ՛ միւպարէք տիր թէնրիպէյէ թէհամմիլլէ էտէն ատէմ, գիրա... հայաթ թանընը ալանագ տըր»:

Յակ. 1. 12: Հէր իման վէ հայաթ թէճ-
րիպէտէն կէչէր: Նիչէլէր թէճրիպէտէ
մաղուպ օլուպ իմանը վէ հայաթը դայպ
էտէրլէր: Մաթ. 13. 20: Նիչէլէր թէճմա
մաղուպ օլմաղլար իսէ տէ, թէճրիպէյէ
թէհամմիւլ էտէմէյիպ զարարլանըրլար:
Լաքին հագիգի իման վէ հայաթ թէճրի-
պէյէ թէհամմիւլ իլէ մալիւմ օլուր: «Զի-
րա պիլիլիգ քի մէշագգաթտան սապր վէ
սապրտան թէճրիպէ վէ թէճրիպէտէն տա-
խի իւմիտ հասըլ օլուր: Իւմիտ իսէ ու-
թանաըրմազ»: Բոմ. 5. 3-5: Հէր միւսին
թէճրիպէյի մէմուլ էթմէլի վէ թէճրիպէյէ
թէհամմիւլ էթմէլի քի նիհայէթ հայաթ
թաճընը ալապիսին:

4. Հայաթ քանը՝ քեհրիպէսէ մագպուլ
պուլունանլարա վէրիլիւ: «Թէճրիպէտէ
մագպուլ պուլունաըղը հալտէ... հայաթ
թաճընը ալաճագ տըր»: Յակ. 1. 12: Սալթ
թէճրիպէյէ թէհամմիւլ տէյիլ, իլա թէճ-
րիպէտէ մագպուլ պուլունմագ տախի լա-
զըմ տըր: Պազըլար թէճրիպէյէ մէճպու-
րէն թէհամմիւլ էտէրլէր: Լաքին մագպուլ
պուլունմաղլար: Եզեկիա տիւշմէնին թազ-
եիգինտէ Ալլահա թէվէքթիւլ էյլէտի, չօգ
էյի իտի, Լաքին խաթալըղընտան սօնրա
տիւշմէն էլչիլէրիյլէ օլան թէճրիպէտէ
մագպուլ պուլունմատը: Բ թէվ. 32.

24-31: Ալլահ Սըրահամը թէճրիպէ էյլէ-
տի վէ օ մագպուլ պուլունտը, Թէք. 22.
1-19: Քէզա Յովսէփ վէ Յոր թէճրիպէ-
տէ մագպուլ պուլունաըլար: Իմտի թէճ-
րիպէտէ թէճմաըլլէ մագպուլ պուլունմագ
լազըմ տըր քի նէթիճէ, ինտէ հայաթ թա-
ճընը ալմագ միւմքին օլուրն:

5. Հայաթ քանը՝ գալի սուրանլարա
վէրիլիւ: «Սէնտէ պուլունանը գազի թուլթ
օլմայա քի պիլի թաճընը ալա»: Վահ. 3.
11: Իմանըն էյի ճիհատընտա ճահիտ օլ,
չօգ շահիտլէր էօնիւնտէ էյի իգրարը իգ-
լար էթմիշ օլարագ, տավէթ օլունտըղըն
էպէտի հայաթը թուլթ»: Ա Տիմ. 6. 12:
Հէր քէս թաճ ալմագ իսթէր, Լաքին թաճ
գօլայ վէրիւմէզ, Նիչէլէր էպէտի հայաթը
էյի, տօղրու պաշլայըպ իմանըն ճիհատըն-
տա ճահիտ օլարագ դայրէթլի վէ սապիթ
իքէն, պիլ միւտտէթ սօնրա գազի տուր-
մայըպ կէվէմէյէ պաշլար: Լաքին հայաթ
թաճընը ալաճագ օլանլար իլքինտէ օլ-
տուղը գատար սօնատէք ճահիտ վէ սա-
պիթ օլուպ էպէտի հայաթը գազի թու-
թարլար: «Քէնտի էպէտի իգզէթինէ տա-
վէթ էտէն... Քէնտիսի սիգի քեամիլ վէ
սապիթ վէ գազի վէ միւլէսսէս գըլա»: Ա Պետ. 5. 9-10:

6. Հայաթ քանը չեհեհէյի շէյլեհեհէ

գորգմայանլարա վերլիբ: «Չէքէճէին չէյ-
լէրին պիրինտէն գորգմա . . . սանա հա-
յաթ թաճընը վերիրիմ»: Վահ. 2. 10:
Գորգազլարըն հիսսէսի աթէչ վէ քիւ-
քիւրթլէ եանան կէօլիւն իչինտէ օլա-
ճագ տըր: Վահ. 21. 8: Յիսուս քէնտի-
նին արտընճա կէլէճէք օլանլարա՝ խաչ,
գուրպան, թէատտի վէ հէր նէվ էլէմլէր
վուգու պուլաճաղընը խապէր վէրտի: Նի-
չէլէր անլամայարագ երնէ արտընճա կիթ-
տիլէր, լաքին վագթ վագթ, էթրաֆտան
գորգարագ հայաթըն շարթլարընը աղըր
սայըպ կէրի չէքիւտիլէր: Յովհ. 6. 60, 66:

Էպէտի հայաթ իչիւն եօլա չըգանլար,
պիրիլէր քի պու հայաթըն տիւլմէնլէրի
չօգ տըր: Շէյթան հէր եօլ իլէ պու հա-
յաթա գարշը տըր, տիւնեա տիւլմէն
տիր, ինսանլար մուխալիֆ տիր: Հէր նէվ
կիւճիւք վէ թէճրիւպէ մէմուլ տըր: Լա-
քին թաճ վէրէճէք օլան Բապպ տէյօր.
«Չէքէճէին շէյթան պիրինտէն գորգմա-
իլթէ քեհրիպէ օլունմանը իչիւն Շէյ-
թան սիզտէն պագրլարընը հապսա աթա-
ճագ . . . մուգայագանը օլաճագ . . . պէն
տախի սանա հայաթ թաճընը վէրիրիմ»:
Վահ. 2. 10: Իմտի միւմին հէր չէյի մէ-
մուլ էտէրէք, այնի վագթտա հիչ պիր
չէյտէն գորգմայարագ տէվամ էթմէլի քի
հայաթ թաճընը ալա:

7. Հայաթ քանը Կօլիւմի շէյին սասըգ
օլանա վերիլիբ: «Էօլիւմէ տէյին սատըգ
օլ, պէն տախի սանա հայաթ թաճընը
վէրիրիմ»: Վահ. 2. 10: Բուհանի հա-
յաթտա սատագաթ թալէպ օլունուր:
Հէմտէ անճագ պիր զէման իչիւն տէյիլ,
իլա էօլիւմէ տէյին սատագաթ լաղըմ:
Տահա տօղրուսը էօլիւմիւն իչինէ կիր-
մէյէ եախօտ էօլտիւրիւմէյէ րագի օլա-
րագ սատըգ օլանա հայաթ թաճը վէրի-
լէճէք տիր: Պէյլէլէր զալիպ վէ միւպա-
րիք օլուպ, իքինճի էօլիւմտէն գիլան չէք-
մէյէճէքլէր: Վահ. 2. 10: Հէր միւմին հիչ
տէյիլ հայաթ թաճընը ալմալը, լաքին էյէր
շարթլար պօղուլըր իսէ, հայաթտա զայպ
օլուր, հայաթ թաճըտա զայպ օլուր:
Պուր. 32. 32: Վահ. 3. 5, 11:

Հայաթ թաճը չէհիտիլք թաճը տըր:
Միւմին քէնտի քէնտինի կիւնահա էօլիւ
ատտ էտէր: Բօմ. 6. 11: Քէնտինէ քեար
օլան չէյլէրիմ Գրիստոս իչիւն զարար
ատտ էտէր: Փիլ. 3. 7, 8: Միւմին տէր.
«Սէնին իչիւն հէր կիւն գաթլ օլունըրըգ.
պօղագլանճագ զօյունլար հիսապընտա
իգ»: Բօմ. 8. 36: «Քէնտի նէֆսիմիդտէ
էօլիւմ իլամընը ալտըգ»: Բ Կորն. 1. 9:
«Բապպ Յիսուսըն իսմի իչիւն էօլմէյէ
տախի հաղըր իմ»: Ամալ. 21. 13: Պու

մանատա Բապպա վագֆ ու թախսիս օլունան միւմին գաթլ օլունսա եա օլունմագսա, չէհիտլէր սըրասընտա սայըլըր: Զիրա «Եաշար իսէք տէ էօլիւր իսէք տէ պիզ Բապպըն իզ» (Բօմ. 14. 7, 8) տէյէրէք հէր վագֆ Բապպըն իշիւն գաթլ օլունմադա, խաշլանըպ գուրպան օլմադա հազըր տըր, քի օլ վագֆ չէհատէթինի չէհիտլիք գանըլէ միւնրլէյիպ հայաթ թանընը ալմագ իւզըր Բապպըն հուզուրընա չըգար:



Դ. — ՄԱԼԱՀ ԹԱՃԸ

«Եյի հիհատը պիթիւրտիմ, սէֆէրի թէմամէտիպ իմանը հըֆը էթտիմ, Արթըզ պէնիմ իշիւն սալան թանը հազըր տըր», Բ 8Իմ. 4. 7, 8:

Սալան եա սալիհլէր

Սալան թանընտան էվվէլ սալան հագ, գընտա մէշգ էթմէք լազըմ տըր, զիրա միւթէնէվվի սալահլար վար: (ա) Զահիրի սալան վար. «Սիզ տախի ատէմլէրէ գահիրէն սալի հէօրիւնիւրսիւնիւզ, ամմա պաթընէն միւրաիլիք վէ ֆըսգլէ տօլուսընըզ»: Մատթ. 23. 28: (բ) Իւլէմա վէ

Ֆէրիսիլէրին սալահը. «Սալիհլիզ տէյիւ քէնտիլէրինէ կիւվէնիպ ղայրիլէրի թահզիր էտէնլէր» քի Ալլահըն ինտիստէ թէպըրիյէ օլունմամազլար, Դուկ. 18. 9-14: Պուշէվ սալահլար տէյիլ սալան թանընը ալմագ, հաթթա մէլէքի թիւս սէմալաթա կիրմէյէ պիլէ քեսֆի տէյիլ տիր: «Էյէր սալահընըզ իւլէմա վէ ֆէրիսիլէրին սալահընտան զիյատէ օլմագ իսէ, մէլէքիւթ իւս սէմալաթա ասլա կիրմէյէճէ քսիլիզ»: Մատթ. 5. 20: (գ) Ալլահ թարաֆընտան սալան. «Խէլտսընըն Ալլահը թարաֆընտան սալահա օնաիլ օլանագ տըր»: Մէզ. 24. 4, 5: Ասըլ սալիհ Յիսուս Բրիստոս տըր: «Փէտէրին նէգտինտէ չէֆաաթըմըզ սալիհ Յիսուս Բրիստոս վար տըր»: Ա Յովհ. 2. 1: Իմտի հագիզի սալան Անըն վասըթասըյլէ միւմքին տիր: «Օ պիզիմ իշիւն Ալլահ թարաֆընտան հիքմէթ վէ սալան վէ ֆիտիյէ օլտու: Ա Կորն. 1. 30: Պէօյլէճէ, պիզի տէ քէնտի քէֆարէթի, միյանըլըզը վէ չէֆաաթըյլէ սալիհլէր էտէր: «Պիզ Անտէ Ալլահըն սալիհլէրի օլալըմ տէյիւ կիւնահ պիլմէյէնի պիզիմ իշիւն կիւնահքեար ատտ էյլէտի»: Բ Կոր. 5. 21: Բ. Մուգատտէստէ շու կիպիլէրէ սալիհլէր տէնիլմիշ տիր:

1. Սալիհ իմանլէ իպատէթ էտէր: «Խ-

մանլէ Արէլ Ալլահա... էֆզալ պիր գուր-
պան թագտիմ էյլետի, վէ անըն վասը-
թասըյլէ սալին իտիյինէ շէհատէթ օլուն-
տը»: Իպր. 11. 4: Մատթ. 23. 35:

2. Սալին՝ իմանլէ եաշար: «Աբրահամ
Ալլահա ինանտը վէ անա սալան ատտ օ-
լունտը»: Յակ. 2. 23: Բօմ. 4. 21-24: «Սա-
լին իմանլէ եաշայտադադըր»: Իպր. 10. 38:

3. Սալին Ալլանըն հուզուրընտա եիւ-
րիւր: «Նոյ քէնտի ասընտա սալին վէ
քեամիլ պիր ատէմ օլուպ Ալլան իլէ եիւ-
րիւտիւ»: Թէքվ. 6. 9: 7. 1:

4. Սալին՝ կիւնան, քէօթիւլիւք վէ
շէրրտէն իճթինապ էտիպ տէրտմէնտ օ-
լուր: «Սալին օլան Ղովտը ֆաճիրլէրին
քէօթիւ հարէքէթլէրինտէն տէրտմէնտ օլ-
տըղը հալտէ խէլաս էյլետի»: Բ Պետ. 2.
7-8: Յովսէփ տէտի. «Պէն նա՛սըլ պու
պէօյիւք քէօթիւլիւյիւ իշլէմէքլէ Ալլահա
գարըր կիւնան էտէյիմ»: Թէք. 39. 9:

5. Սալին՝ քէմլիյէ պէտէլ էյիլիք էտէ-
րէք տիւշմէնի թարաֆընտան պիլէ սալին
թէսմիյէ օլունըր: «Սաւուղ Դաւիթէ՝ Սէն
պէնտէն սալին սին, զիրա պանա էյիլիք
էյլետին, հալ պուքի պէն սանա քէմլիք
էյլետիմ՝ տէտի»: Ա Միւլ. 24. 18, 19:

6. Սալին՝ ախէրլէրի ըիւսվայ էթմէք

իսթէմէզ, «Յովսէփ սալին օլտըղընտան
վէ անը ըիւսվայ էթմէք իսթէմէտիյին-
տէն»: Մատթ. 1. 19:

7. Սալին՝ Յիսուս ալէյինտէ ըէյ ու
րիզա վէրմէզ: «Շուրա ազասընտան,
ֆագաթ մէշվէրէթ վէ ֆիքրլէրինէ ըիզա
վէրմէմիշ օլան Յովսէփ իսմիլտէ սալին
վէ ատիլ վէ մէլէքիւթ Ուլլահա միւն-
թազըր պիր ատէմ»: Ղուկ. 23. 50, 51:

Ասըլ սալին՝ շէրիւթտան օլան քէն-
տի սալանընա տէյիլ, անճագ Գրիստոսա
օլան իման վասըթասըյլէ, եանի իման
թարիգիյլէ Ալլան թարաֆընտան օլան
սալահա մալիք օլան տըր: Փիւպ. 3. 9:

Պէօյլէլէր Ալլանըն սալինլէրի օլուպ՝
(ա) Սալինլէր կիւնան քեարլարտան թէֆ-
րիգ օլունըրլար: Մէզ. 1. 1-6:

(բ) Սալինլէր՝ Ալլանըն տէֆթէրինտէ
այրըճա գայտ օլունըրլար: Մէզ. 69. 29:

(գ) Վապպըն կէօլլէրի սալինլէր իւզէ-
րինէ վէ գոււպլարը անլէրին նիյազընա
տըր»: Ա Պետ. 3. 12:

(դ) «Սալինին զիքրի էպէտի օլաճագ
տըր»: Մէզ. 112. 6:

(ե) «Սալինին վէֆաթընտա իթիմատը
վար տըր»: Էմս. 14. 32: «Պէն սալինլէրին
էօլիւմիլլէ էօլէյիմ»: Ատատ 23. 10:

(զ) Սալինլէրին գըյամը այրը օլաճագ:
Ղուկ. 14. 14:

(է) Սալահէնէ մը քեանքաթ, էնը, սա-
լահ թանը վերիւնէնք տիր: Ղուկ. 14. 14.
Մէշ. 58. 11: Բ Տիմ. 4. 7, 8:

Սալահ քանը

Էվվէլա Բ Տիմ. 4. 8 այեթէ պագալըմ:

1. Սալահ թանը նէ՞ տիր: Միւթէնէվվի
թանըլար վար: Հայաթ թանը պէլքի հէր
միւթինէ տիր. Էսքին սալահ թանըտա վար

2. Սալահ թանը նէ՞ զէման հազըրլա-
նըր: «Սալահ թանը հազըր տըր»:

3. Սալահ թանընը քիմ վէրիր: Սալահ
թանընը պիզգաթ Բապպ վէրիր:

4. Սալահ թանը ինայէթտէն տէյիլ մի:
Աֆվլըգ, Խէլաս, հայաթ իման էտէնէ
ինայէթտէն վէրիր, Էսքին սալահ թա-
նընը «օլ առիլ Հաքիմ Բապպ» տօղրու-
հիւքմ վէրէրէք, առալէթինէ կէօրէ Էսլըգ
օլանլարա վէրիր:

5. Սալահ թանը նէ՞ զէման վէրիր:
«Օլ կիւնտէ» եանի Բապպլն ճէլիլ զու-
հուրընտա, եախօթ Գրիստոսըն մահքէմէ-
սինտէ: Բ Կորն. 5. 10: Ա Կորն. 3. 15:

6. Սալահ թանը քիմէրէ՞ վէրիր:
«Պանա (Պօղոսա) վէ եալընըգ պանա տէ-
յիլ, աննագ զուհուրընը սէվէնլէրին ճիւմ-
լէսինէ տախի վէրէնէք տիր»:

7. Սալահ թանընը ալանաղընը պիւմէք
միւթքիմ մի: «Արթըգ պէնիմ իշիւն սալահ

թանը հազըր տըր... Պանա վէրէնէք տիր»:
Իմտի հէր միւթին պու տիւնեատա իքէն
պիւմէլի տիր քի հանկը թանը ալանագ:

Սալահ քանընը Եարլար

Շիւփիէօիկ թան էօմրիւնիւ մէշգ էտէն
միւթին թանա նաիլ օլմագ իսթէր: Իմտի
սալահ թանընա նաիլ օլմագ իշիւն անըն
շարթլարընը շու այէթլէրտէ մէշգ էտէրէք
իթմամ էտէլիմ: Բ Տիմ. 3. 17: 4. 1-8:

1. Սալահ քանը իշիւն հազըրլըգ լազըմ:
«Թաքի Սլլահ առէմի քեամիլ վէ հէր էյի
իշ իշիւն հազըրլանմը պուլունա»: 3. 17:
(ա) Ալլահ առէմի օլմագ, (բ) Գեամիլ օլ-
մագ, (գ) Հէր էյի իշ իշիւն հազըր օլմագ
լազըմ. Սալթ Խէլաս վէ բուհանի հայաթ
եաշամագ տէյիլ իլլա իօ, հէր էյի իօ ի-
շիւն հազըրլըգ լազըմ:

2. Սալահ քանը իշիւն օու իխարլարա
սաւըգ օլմագ լազըմ:

(ա) «Գէլամը վագ էյլէն»: Գէլամը ան-
լամագ, ինանմագ, եաշամագ էյի, Էս-
քին վագ էթմէք լազըմ:

(բ) «Վագթլը վագթսըգ իգտամ էյլէն»:
Հէր զէման զայրէթլի, Էալըզգան վէ Բապ-
պլն իշիլլէ մէշղուլ օլմագ լազըմ:

(գ) «Գէմալը թէէնի վէ թալիմէ թա-
ղիր վէ թէքտիր վէ նախհաթ էյլէն»: Գի-
լիսէտէ տախիմ թալիմ լազըմ. տիզգաթ-

սըզլարը թաղիր, իթաաթսըզլարը թէք-
տիր, ճահիլէրէ նասիհաթ լազըմ, պու-
նու տա քէմալը թէէննի իլէ էթմէք լա-
զըմ: Զիրա վագթ վագթ եանլը թալիմ-
էր զուհուր էտէր վէ պազըլար (ա) Սա-
հիս թալիմէ թէհամմիւլ էթմէյիպ սափար-
լար: (բ) Գուլագլարը կիճիլը, կէոյա եէ-
նի հագիգաթլար իշիտիյոր կիպի Բէլամ-
տան խարիճ թասազվուրլար տինլէրէր-
(գ) Բէնտի չէհվէթլէրինէ կէօրէ քէնտիլէ-
րի իշիւն մուալլիմէր ճէմ էտէրլէր: խօշ-
արընա կէլէն թալիմ վէ մուալլիմէր
թօփարլար: (դ) Գուլագլարընը հագի-
գաթտան չէվիրիպ մասալլարա տէօնէր-
լէր: Իլհամը պրագըպ պաթըլ իլմէ սա-
փարլար, Հագիգաթ պէն իմ տէյէն Գրիս-
տոստան սափըպ տիւնեա Փէլսէֆէսինէ
տէօնէրլէր: Պէօյլէլէր տէյիլ թաճ ալմագ,
իլա հայաթլարընը տա զաիպ էտէրլէր:
Պէօյլէլէր թաղիր, թէքտիր օլունմալը:

(դ) «Ամմա սէն հէր չէյտէ ույանըգ
տուր»: Ալլահ ատէմի՝ քիլիսէյէ կիրէն
եանլը թալիմ վէ մուալլիմի թագիր վէ
թարտ էտէպիլմէի, զէլալէթի եա իզլալ
օլունանլարը սէլիպ փաքլէյէպիլմէի:

(ե) «Մէհագգաթա թէհամմիւլ էթ»: Պէօյլէ
վագ, իգտամ վէ իճրաաթտա պու-
լունան իլճի քիլիսէտէն վէ խարիճտէն

մութլագա մէհագգաթլարա օղրայաճագ,
լաքին մէմուլ վէ թէհամմիւլ իլէ մէհագ-
գաթլար համմալը օլապիլմէի:

(զ) «Միւպէշիւր իշինի իճրա էյլէ»: Խա-
րիճի կիւճիլաքլէր, զէլալէթ թալիմէրի վէ
մուալլիմէրի իլէ օղրալըր իքէն պէշա-
րէթի իհմալ էթմէ: Միւպէշիւր խամնի
տէյիլ, մասալընը տէյիլ, իլա միւպէշիւր
իշինի իճրա էյլէ:

(է) «Խըտմէթինի իթմամ էյլէ»: Սալթ
պիր վագիֆէ եա մէմուրիյէթ իմի ալմագ
տէյիլ, թային թախսիս օլունմագ տէյիլ,
իլա կոչուլմ, մէվհիպէ վէ խըտմէթինի
(պաշտօնը) իթմամ վէ իքմալ էյլէ:

Պօղոս Րէսուլ պու մուհիմ իխթար-
լարը Ալլահն հուզուրընտա, վէ Բէնտի
զուհուրընտա վէ մէլէքիւթիւնտէ տիրի-
լէրի վէ էօլիլէրի հիւքմ էտէճէք օլան
Րապպ Յիսուս Բրիստոսըն հուզուրընտա
թէնպին էտիյոր: Իմտի նէ՝ զատար տա-
գիգ վէ սատըգ օլմագ լազըմ, զիրա սա-
լահ թաճը օլ հուզուրտա վէրիլէճէք տիր:

3. Սալահ քանը իշիւն գուրպան հօմիւ
լազըմ տըր: Պու թէնպին եա իխթարլարը
էթտիքտէն սօնրա տէյոր. «Զիրա պէն ա-
թըգ գուրպան կիպի թագտիմ օլունմագ
իւզրէ օլուպ՝ ինթիգալմըն վագթը կէ-
միլ տիր»: Եանի պէն պու գանուլարա

կէօրէ եաշայըպ իւլէտիմ վէ շիմտի պու-
էօմր. պու խըտմէթ, պու թալիմ վէ ան-
լէրին Բապպը ուղրունա գուրպան օլու-
յորմ, պաշըմ քէսիւնէնք, լաքին գան-
չարա պօյանմըշ պաշըմա սալան թանը
հազըր տըր: Իմտի էյ Ալլահատէմի,
պէն ինթիգալ էտիյօրմ, պէնիմ ետրիմէ
սէն կէն, պու իշի պու գանունլար իլէ
տէվամ էյլէ քի պէնիմէ պէրապէր սա-
լան թանընը ալասըն:

4. Սալան քանը իյիւն էյի ճիհասը պի-
քիւմէ լազըմ: «էյի ճիհասը պիթիրտիմ»: Ե
Կիւնանա գարը ճիհաս, քի գան-
տէօքմէք տէրէնէսինտէ մուգավէմէթ թա-
լէպ էտէր, (Իպր. 12. 4) պիթիրտիմ. Կիւ-
նանա սալա մէյտան վէրմէտիմ: Գալպիմ-
տէ, ազամտա ճէնկլէշիպ մաղուպ էթտիմ:
Բօմ. 7. 15-8. 2: (Բ) Իմանըն էյի ճիհա-
տը, քի սալան, թագվա, իման, մու-
հապպէթ, սապր վէ կիլմէ սայ էտէրէք,
էյի իգրարը իգրար վէ էպէտի հայաթը
թութմագ թալէպ էտէր, (Ա Տիմ. 6. 11-
13) պիթիրտիմ: Յիսուս Գրիստոսը միլ-
լէթլէր վէ մէլիքլէր հուգուրընտա իգրար
(գաւանել) էթտիմ, հայաթ գանունլարը-
նա կէօրէ եաշատըմ: (Գ) էյի ճիհաս, քի
Քէլամըն թէնպիւն վէ թավսիյէրիյլէ իգ-
տամ էտիպ, իմանը վէ խալիս գամիրի

հըֆգ էթմէք թալէպ էտէր, (Ա Տիմ. 1.
18, 19) պիթիրտիմ, Ալլահըն հուգուրըն-
տա քիւլլիէն խալիս գամիրլէ հարէքէթ
էթտիմ: Ամալ. 23. 1: (Գ) Իշնիլիք ճիհա-
տը, քի հազիգաթ քէլամընը տօղրու
թաֆսիլ էտէրէք, Ալլահա մագպուլ, խէ-
ճիլ օլմազ պիր իշնի տէյու իհզար էթմէք
թալէպ էտէր: (Բ Տիմ. 2. 15) պիթիրտիմ,
Բապպ պէնի նէ իշիւն թութտու իսէ անը
թութմաղա սայ էթտիմ: Փիլ. 3. 12:
Բապպ Յիսուստան ալտըղըմ խըտմէթի
մէսէրրէթլէ իթմամ էյլէտիմ: Ամալ. 20.
24: Իմտի էյ Ալլահատէմի, սէն տէ պէօյ-
լէ եափ. զիրա պազըլար էյի ճիհասը
պաշլայօրլար, լաքին պիթիրմէյօրլար:

5. Սալան քանը իյիւն սեֆեհի քեմամ
եքիւմէ լազըմ քր: «Սէֆէրի թէմամ էթ-
տիմ»: Բապպըն պէնիմ իշիւն չըզտըղը
խարիթա վէ փօզըրամ թէմամ օլտու:
Կէօնտէրտիյի հէր եէրէ կիթտիմ: Ալտըղը
իզլէրտէ եիւրիւյէրէք եօլու տիւքէթտիմ:
Պէնտլէր վէ մուգայագալար պէնի պէքլէր
իքէն, հիշ պիրինի սայմայարագ, ճանըմը
տախի քէնտիմէ գըյմէթլի թութմայա-
րագ, սէֆէրիմի վէ Ալլահըն ինայէթինին
պէշարէթինէ շէհատէթ էթմէք իշիւն
Բապպ Յիսուստան ալտըղըմ խըտմէթի
մէսէրրէթլէ իթմամ էթտիմ: Ամալ. 20.

23, 24: Չօգլար վար քի Բապպըն չըզտը-
ղը խարիթա, եօլ վէ փրօզըամը ետըը
գօյօրլար: Է՛յ Ալլահ առէմի, սէնին էքսի-
յին գալմասըն քի սալահ թաճընը ալասըն:

6. Սալահ քանը իշիւն իմանը հըֆզ էթտիմ»: (ա) Սէլաս իմանը, քի ինայէթլէ պիրլէ-
շիր, (Եփես. 2. 8) հըֆզ էթտիմ: (բ) Եա-
ճամագ, եախօտ զիյատէ հայաթ իմանը,
քի Բրիստոսըն գալպտէ սաքին օլմասը
տըր, (Եփես. 3. 17: Գաղ. 2. 20) հըֆզ
էթտիմ: (գ) Մէվհիպէ իմանը, քի Բուհ
իւլ Գուստտան տըր, (Ա Կորն. 12. 9: Բ
Կորն. 12. 12) հըֆզ էթտիմ: (դ) Սէօյլէ-
մէք իմանը, քի Բուհլէ օլմալը, (Բ Կորն.
4. 13: Մատթ. 10. 20) հըֆզ էթտիմ:
(ե) Աճիպ իշլէր իշլէմէք իմանը, քի Բրիս-
տոս իլէ միւմքին տիր, (Յովհ. 14. 12:
Բօմ. 15. 17, 18) հըֆզ էթտիմ: Չօգլար
վար քի, չօգ խուսուսլարտա իման էտէր-
լէր, լաքին սօնա գատար հըֆզ էտէմէ-
յիպ վազ կէչէրլէր: Է՛յ Ալլահ առէմի,
սէն տախի իմանը պաշլայան վէ թէքմիլ
էտէն Յիսուսա նազար էտէրէք, (Իպր.
12. 1) իմանը հըֆզ էյլէ քի սալահ թա-
ճընը ալասըն:

7. Սալահ քանը իշիւն Բրիստոսըն զու-
հուրընը սեվմեք լազըմ սր: «Պէնիմ իշիւն

սալահ թաճը հազըր տըր... պանա վէ
զուհուրընը սէվէնլէրին ճիւմլէսինէ տա-
խի վէրէճէք տիր»: Յիսուսը սէվմէք,
(Մատթ. 10. 37) Յիսուսըն քիլէրի սէվմէք,
(Յովհ. 13. 35) Գէլամընը, իշիւն վէ զայ-
րի սէվմէք լազըմ տըր. լաքին սալահ
թաճընը ալմագ իշիւն Անըն զուհուրընը
սէվմէք խուսուսի զիքը օլունմըշ տըր:
Չօգլար վար քի «Պէն խէլաս պուլայըմ,
եաշայըպ իշլէյէյիմ տէ Յիսուսըն զուհու-
րը նա'սըլ օլուրսա օլուն» տէրլէր:

Պու մէշգլէրտէն անլաշըլըր քի սալահ
թաճը՝ (ա) Հայաթա նախ օլուպ սալահ
մէյվէլէրիլէ եաշայան տիրի շահիտին
թաճը, (բ) Բեամիլէ պէշարէթին, եանի
Բրիստոսըն պիրինճի կէլիլինի վազ վէ
Բիլիսէյի տօղըու թալիմտէ սազլայան
իշինին թաճը, (գ) Բրիստոսըն իքինճի
զուհուրընա հազըր, միւնթազըր, հաս-
րէթլի օլան կէլինին թաճը տըր:

Իմտի է՛յ Ալլահ առէմի, Բրիստոսըն
Գէնտի Բիլիսէսինի ալմագ իշիւն ճէլալ
իլէ կէլիլինի էյի մէշգ էյլէ, Անըն զու-
հուրընը սէվ վէ հազըրլան, քի օլ կիւնտէ
սալահ թաճընը ալասըն:

ՄԷՍԷՐՐԷԹ ԵԱ ԻՖԹԻՍԱՐ ԹԱՃԸ



«Եյ սեվկիւիւ վէրադ-
պէթլու պիրատէրէրիմ,
մէսէրրէթիմ վէթաճըմ,
պու վէճն իւզրէ Բապպ-
տա սապիթ գալընըդ,
էյ սեվկիւիւլէրն»։ Փիլ. 4. 1:

Շիմտիյէ գատար սէմատա ալընաճագ
թաճլարտան իքիսինի, եանի հայաթ թա-
ճը վէ սալահ թաճընը մէշգ էթտիք։ Շիմ-
տի մէսէրրէթ եա իֆթիսար թաճը հագ-
գընտա մէշգ էտէճէյիդ։

Իֆթիսար թաճը տէնիլիը իսէ գուլա-
ղա պիր ազ զարիպ կէլիյօր, պազէնտէ
իֆթիսարը թէքէպպիւր իլէ գարըշտըրըպ
տէնիլիը քի միւմինլէր իֆթիսար եա թէ-
քէպպիւր էտէրլէճրմի։ Միւմինլէր՝ «Պա-
թըլ իֆթիսարա մաիլ օլմամալը»։ Գաղ.
5. 26: «Սիւահընը գուլանան ատէմ, անը
չէօզէն կիպի իֆթիսար էթմէսին»։ Գ Միւլ.
20. 11: «Ղայրիլէրին էմէքլէրի հագգըն-
տա էօլլիւտէն խարիճ շէյլէրլէ իֆթիսար
էթմէքտէ օլմայըպ» (Բ Կորն. 10. 15) իլլա
«Գանուլըն էօլլիւսիւնէ կէօրէ իֆթիսար
էտէճէյիդ»։ Բ Կորն. 10. 13: «Բապպըմըզ
Յիսուս Բրիստոսըն խաչըլլէ իֆթիսար է-
տէճէյիդ»։ Գաղ. 6. 14: «Իֆթիսար էտէն

Բապպլէ իֆթիսար էթսին»։ Բ Կորն. 10.
17, 18: Բէսուլ տէյօր. «Պիր քիմսէ իֆ-
թիսարըմը իպթալ էթմէքտէն իսէ, էօլ-
մէք պէնիմ իչիւն էվլա տըր»։ Ա Կորն.
9. 15: Իմտի միւմինլէր գէմինտէ մուհագ-
գար վէ նամալիւմ իսէլէր տէ, սէմտտա
մէսէրրէթ վէ իֆթիսար թաճըլլէ թաճլա-
նաճագ տըրլար։ Իմտի պու թաճ հագ-
գընտա մէշգ էտէլիմ։

Ա. Իսմի։ Իւմիտ, մէսէրրէթ, իֆթիսար
թաճը։ «Զիրա իւմիտիմիզ, եախօտ մէ-
սէրրէթիմիզ, եախօտ իֆթիսար թաճըմըզ
քի՞մ տիր»։ Ա Սէլ. 2. 19:

Բ. Տիկիր քաճլարսան Ֆարգը։ Հայաթ
թաճը վէ սալահ թաճը՝ միւմինին շախսի
հայաթ եախօտ թէճըիպէ ի շախսիյէսինտէ
կէօսթէրտիյի լիյազաթ իչիւն վէրիլիը։
Իֆթիսար թաճը իսէ՝ իչ, մէյվէ վէ մահ-
սուլ իչիւն վէրիլիը։ Միւմին հայաթ գա-
նուլարընա կէօրէ եաչայըպ հայաթ թա-
ճընը ալմըշ, քէզա օլ հայաթ իզհար օլու-
նարազ քէնտի շախսընտա սալահ մէպտէ-
լէրի, սիյրէթ ու թապիաթ, ամէլ ու հա-
րէքէթլէր, սատագաթ ու սէպաթ հասըլ
էթմիլ վէ սալահ թաճընը ալմըշ տըր։
Շիմտի իսէ իլլէտիյի իչ, մէյվէ, մահսուլ
վէ գազանտըղը ճանլար իչիւն մէսէրրէթ
եա իֆթիսար թաճը վէրիլիը։

Գ. Մեհերեք եա իմքիսար քանը Գե՞
սիր: Պու խոսուստաքի այեթլերի իճմալ
էտերէք անլարըզ քի, խէլասս պուլան
միւմինլէր՝ քէնտիլէրին խէլասընա վէ
պէսլէնմէլերինէ վասըթա օլան իշհիլէրէ
մէսէրըթ վէ իֆթիսար թաճը օլաճագ-
լար: Իմտի միւմին ճանլարտան իպարէթ
թաճլար տըրլար, եանի միւպէշիլլէր՝
քէնտի վասըթալարըլլէ խէլասս պուլան
միւմինլէր իշիւն,

1. Իւմիտ էտերլէր քի անլէր իլէ սէմա-
տա կէօրիւշիւպ գաՎուշաճագլար. «Սիզ
իւմիտիմիզ սինիզ»:

2. Սէմատա գաՎուշտըզլարընտա, ան-
լէր իլէ վէ անլէրտէն տօլալը մէսրուր օ-
լաճագլար. «Մէսէրըթիմիզ»:

3. Անլէրին խէլասընա վէ սէմայա եէ-
թիշմէլերինէ վասըթա օլտըզլարը իշիւն
իֆթիսար էտէճէքլէր. «Իֆթիսարըմըզ»:

4. Միւքեաֆաթ վագթը անլէր սէպէ-
պինտէն իզզէթ, միւքեաֆաթ վէ թաճ
ալաճագլար. «Իզզէթիմիզ սիզ սինիզ»:
Փիլ. 4. 1: Ա Սէլ. 2. 19, 20:

Դ. Մեհերեք եա իմքիսար քանը Գե՞
գեման վերիլի: Սալահ թաճը կիպի,
«Րապպըմըզ Յիսուս Դրիստոս զուհուր
էթտիլինտէ» վէրիլէճէք: Ա Սէլ. 2. 19:
Դրիստոսըն ճէլալ իլէ կէլիշինտէ, «Հէր

քէսին մէտհի Ալլահտան օլաճագ»: Ա
Կորն. 4. 5: Դիլիսէսինի հուզուրընա ալ-
տըղընտա, իւճրէթ, միւքեաֆաթ վէ
թաճլար վէրիլմէսի կիւնիւ օլաճագ: Ա
Սէլ. 4. 16: Ա Կորն. 3. 15: «Սալիհլէրին
գըյամընտա միւքեաֆաթ վէրիլէճէք»:
Ղուկ. 14. 14:

Ե. Մեհերեք վէ իմքիսար քանը Գե՞րե-
սի վերիլիճէք: «Անըն հուզուրընտա»: Ա
Սէլ. 2. 19: Օլ կիւնտէ իշհի վէ անըն ի-
շի հուզուրա չըգաճագ: Հէր քէսին իշի
իմթիհան էտիլէճէք: Օթ, գամըլ, աղաճ
կիպի շէյլէր օլ հուզուրտա հիշէ չըգըպ
եանաճագ: Լաքին աթէշտէն կէշիպ տէ
ալթուն, կիւմիւշ վէ զիգըլմէթ թաշլար
կիպի պագի գալան իշլէրէ օլ հուզուրտա
իւճրէթ, միւքեաֆաթ վէ թաճլար վէրի-
լէճէք տիր: Ա Կորն. 3. 5—15:

Զ. Մեհերեք վէ իմքիսար քանը Գիմ-
լիհե՞ վերիլիճէք: Իշպու մէշգլէրտէն ան-
լաշըլըր քի, մէսէրըթ վէ իֆթիսար թա-
ճը հէր միւմինէ վէրիլմէզ, սալթ սէմա-
յա եիթիշէպիլէճէք գատար թէվպէ էտիպ
խէլասս պուլանա վէրիլմէզ, իլլա Րապպ
իշիւն իշլէյէն վէ պաշգա ճանլարըն խէ-
լասընա վէ պէսլէնմէսինէ վասըթա օլան-
լարա վէրիլլէր: Փիլ. 4. 1: Ա Սէլ. 2. 19. 20:

Է. Մեհերեք վէ իմքիսար քանը Գըն

168 ԽԱԶ ՎԷ ԹԱՃ ԷՕՄՐԻԻ

սարքլարը ցեղե՞ր քիր, եախօտ օլ թաճը
ալմագ իշիւն նէլե՞ր լազըմ:

1. Մէսէրէթ վէ իֆթիխար թաճընըն
իլ քարք պեարեք քիր: Պու թաճ միւ-
պէշիւրէր թաճը աըր: Բապպ թարաֆըն-
տան պէշարէթէ ինթիխապլէ չաղըլմըշ,
թային թախսիսէ իրսալ օլունմըշ օլմագ
լազըմ աըր: «Պէն սիզի ինթիխապ էթ-
տիմ, վէ կիտիպ մէյվէ հուսուլէ կէթիր-
մէնիզ ... իշիւն սիզի թային էթտիմ»: Զվհ. 15. 16: «Քէնտիսի մուգատտէսլէրին
իքմալը մագսէտիյէ խըտմէթին իֆասը
վէ Գրիստոսըն ճէսէտի մամուրիյէթի ի
շիւն պազըսընը ... միւպեօօիր ... թային
էյլէտի»: Եփես. 4. 11, 12: Մարկ. 16. 15:

Պազըլար վար քի Բապպ թային էթ-
մէմիշ իքէն, քէնտիլիքլէրինտէն եա տա
ինսան թարաֆընտան փէյդամպէր, իշի
եա միւպէշիւր օլուրլար: Պէօյլէլէր տէյիլ
թաճ ալմագ, իլլա թէքտիր օլունաճագ-
լար: «Շէրիրէ Ալլահ տէր քի ահքեամըմը
հիքեայէ էթմէք վէ ահալմը աղըրնա ալ-
մագ նէ՞ վազիֆէն տիր»: Մէք. 50. 16:
«Պէն անլէրի իրսալ էթմէտիմ վէ անլէրէ
էմը էթմէտիմ, վէ անլէր պու գալմա
աօլա ֆաիտէ էթմէզլէր տէյիւ Բապպ
պուլուրըր»: Երեմ. 23. 32:

2. Իֆիննի քարք՝ պեարեք գանուըրլի

իւրիմէք քիր: Պու գանուըլարտան պիր
գաշը Ա Սէլ. 1. 5 տէ եազըլմըշ աըր:

(ա) Կեօցեթիլէն եերէ կիքմէք: «Պէ-
շարէթիմիզ սիզէ կէլտի»: Ա Սէլ. 1. 4:
«Քրիստոսըն պէշարէթինտէ սիզէ գատար
պիլէ վասլ օլտուգ»: Բ Կորն. 10. 14:
Մարկ. 16. 15: Ամալ. 1. 8:

(բ) Քիլամլի պեարեք: «Քէլամը վազ
էյլէ»: Բ Տիմ. 4. 2: «Պէշարէթիմիզ սիզէ
... քէլամլէ կէլտի»: Ա Սէլ. 1. 5: 2. 13:
Նիշէլէր խարիճի իլմ, թալիմ, հաթթա
քէնտի քէնտիլէրինի վազ ու թէպլիր է-
տէրլէր, լաքին հագիգի միւպէշիւր տէյօր.
«Քէնտիմիզի տէյիլ, անճագ Բապպ Յի-
սուս Գրիստոսը վազ էտէրիզ»: Բ Կորն.
4. 5: «Անճագ պէշարէթի թէպլիր ... օալպ
օլունմըշ Գրիստոսը վազ էտէրիզ»: Ա
Կորն. 1. 17—23:

(գ) Գուվկէրլի պեարեք: «Պէշարէթի-
միզ սիզէ եալընըք քէլամլէ տէյիլ, ան-
ճագ գուվկէրլի կիլսի»: Ա Սէլ. 1. 5: Քէ-
լամտա գուվկէթ լազըմ աըր: «Ճէնկիմի-
զին սիլահլարը ճիսմանի օլմայըպ՝ հիսար-
լար երգմագ իշիւն Ալլահըն ավնըյլէ
գուվկէրլի տիր»: Բ Կորն. 10. 4: «Քրիս-
տոսըն պէնտէ սէօյլէմէսինին պիր պիւր-
հանընը արայօրսընըք, օ տախի սիզին
իշիւն գաիֆ օլմայըպ, անճագ արանըգ-

տա գովովեթի տիր»։ Բ Կոր. 13. 3: «Քէլամբ վէ վազըմ ինսան հիքմէթինին իգնա էտիճի սէօզլէրիլէ տէյիլ, անճագ Բուհըն վէ գուսհեթին պիւրհանըյլէ իտի, թաքի իմանընըզ ինսան հիքմէթիլէ տէյիլ, անճագ Ալլահըն գուսհեթիլի օլա»։ Ա Կորն. 2. 4, 5:

(դ) Բուն իլ Գուսսի պեհարէք: «Պէշարէթիմիզ սիզէ... Բուն իլ Գուսսի կէլտի»։ Ա Սէլ. 1. 5: Պէշարէթ քէլամ վէ գուվվէթլէ օլտուղը կիպի, Բուհ իւլ Գուսսիլ օլմալը: Նիչէլէր ինսանի կէրմիյէթ վէ պէլաղաթ վէ գուվվէթլէ սէօյլէրէր: Լաքին Բուհլէ օլմատըղը իչիւն ֆաիտէ էթմէզ: Տօղրու պէշարէթ, «Բուհըն քէնտիլէրինի նութգ էթտիրտիյինէ կէօրէ» օլուր: Ամալ. 2. 4: «Իւզէրինիզէ Բուհ իւլ Գուսս կէլտիյինտէ... պանա շահիւ օլաճագսընըզ»։ Ամալ. 1. 8, Յովհ. 15. 26, 27:

(ե) Քեամիլ իթիգասլի պեհարէք: Պէշարէթիմիզ սիզէ... քեամիլ իթիգասլի կէլտի»։ Ա Սէլ. 1. 5: Նիչէլէր սէօյլէր իքէն քէնտիլէր ինանմազ քի իչիտէնլէր թէպտիլ օլաճագ: Սէօյլէյն՝ քէլամա իթիգատլէ միւթէսսիր օլմատըզճա, տինլէյն թէսիւրլէնիպ իթիգատ էտմէզ: «Պուհըն իչիւն պէն տախի տէրուհիմտէ

գուվվէթլէ իլէյն անըն թէսիւրլինէ կէօրէ ճէհտ էտէրէք չալըշըրըմ»։ Կոր. 1. 28, 29: Պուհլարը Եղիանըն թէճրիպէ ի շախսիյէսիլլէ բուպար էտէր իսէթ, Քեյլամ՝ ռիւզկեար կիպի գայալարը գըրար, Գուվվէթ՝ գէլզէլէ կիպի սարսար, Բուհ իլ Գուսս աթէշ կիպի եագար, իթիգաս իսէ տինլէյնի Ալլահա գափուշտըրըպ Անըն լաթիֆ սէտասընը իչիթտիրի: Գ Միւլ. 19. 11—13:

3. Իչիւննիւ շարք, ճանլար գազանմազ սր: «Չօզլարը սալահա իրշատ էտէնլէր Եըլտըզլար կիպի էպէտ իւլ ապատ զիյատար օլաճագլար տըր»։ Դան. 12. 4: Մէմուրիյէթ, խըտմէթ, ճէհտ ու զայրէթ գէմինէ աիտ տիր, Լաքին պուհլարըն նէթիճէ եա մահուլը տըր քի սէմայա Եէթիչէրէք մէսէրրէթ վէ իֆթիսար թաճը օլուրլար: Ա Սէլ. 2. 19: Ճանլար գազանմազ՝ սալթ չօզ ճէմաթա վազ էթմէք տէյիլ, սալթ ռէսմի քիլիսէլէրէ ազա էտէպիլմէք տէյիլ, իլա ճանլարը սէմայա հազըրլայըպ Եէթիչտիրմէք տիր: Պուհըն իչիւն կէրէք տիր քի ճանլարա,

(ա) «Ալլահըն հայլ վէ իլէլէպէտ պագի օլան քէլամը վասըթասըյլէ Եէնիտէն տօղտուհըզ» տէնիլէպիլսին: Ա Պետ. 1. 23: Ա Կորն. 4. 15:

(բ) Բապպըմըզ Յիսուս Քրիստոս զուհուր էթտիքտէ անըն հուզուընտա (Մէսէրրէթիմիզ եախօտ իֆթիխար թաճըմըզ) հէման սիզ տէյի՞միսինիզ, Ա Սէլ. 2. 19: Բէսուլ օլ ճանլարը սէմատա կէօրէճէյինի պիլիյօր, Իշթէ սահիհ պէշարէթ վէ ճանլար գազանմազ պու տըր:

4. Տէօրսիւննիւ Եարք՝ ճանլարը պիսլիւմէֆ սիր: «Իմտի հէնուզ տօղմըլ մասուլմար կիպի խալիս բուհանի սիւտէ արզուլքէլ օլունըզ, թաքի... պէօյիւյէսինիզ»: Ա Պեա. 2. 2, 3: Բէսուլ՝ Ա Սէլ. 1. 4-10 տա անլէրին խէլաս վէ ինթիխարըն պէյան էտիպ 2. 11-13 տէ անլէրի պէսլէմէքտէ նէ տէրէճէ զայրէթ չէքտիյինի զիքր էտիյօր. «Փէտէր քէնտի էվլատընա էթտիյի միսիլիւ, նասիհաթ վէ թէսէլլի վէրիպ թէնպիհ էթտիյիմիզի պիլիսինիզ», Զօգ ճանլար տօղույօր, լաքին պէսլէնմէտիյինտէն զայպ օլույօր քի օլ վազթ իշճիյէ մէսէրրէթտէն զիյատէ քէտէրէ մուճիպ օլուր: Իպր. 13. 17:

5. Պեօիւննի Եարք՝ ճանլարը սապիթլիւսիրմէֆ սիր, Բէսուլ՝ Ա Սէլ. 3. 1-5 տէ այնի միւմինլէրի սապիթլէշտիրմէյէ ճէհտ էտիյօր, «Քրիստոսըն պէշարէթինտէ էմէքտաշըմըզ օլան պիրատէրիմիզ Տիմոթէոսը կէօնտէրտիք, թաքի սիզի սապիթ

էթմէսիյլէ... քիմսէ սարսըլմասըն... պուսէպէպտէն պէն տախի ալթըզ թէհամմիւլէտէմէյէրէք իղվա էտիճի սիզի իղվա էթմէսիյլէ էմէյիմիզ պիհուտէ չլգմասըն տէյիւ իմանընըզ խուսուսընտա խապէր ալմազ իշիւն կէօնտէրտիմ: Բէսուլ՝ Քրիստոսըն զուհուրընտա քէնտիէ մէսէրրէթ թաճը օլաճաք օլանլար իշիւն տօղուլ աղընը չէքիպ, լազըմ օլան հէր վաթթա իլէ պէսլէտիքտէն սօնրա, սապիթ գալմալարը իշիւն տէ զայրէթ էտիյօր քի էմէյի պիհուտէյէ չըգմասըն: Շէօյիէլի պէնիմ տախի պօշնա սայ էթմէտիյիմէ վէ պիհուտէ եէրէ էմէք չէքմէտիյիմէ Քրիստոսըն կիւնիւնտէ իֆթիխարըմ օլա: Փիլ. 2. 16: Պունըն իշիւն տըշարրտան կիրիզ սիւրիւյիւ էսիրկէմէյէն ազըն գուրթլարտան վէ իշէրիտէն զուհուր էտիպ չայիրտէրի չաշըրան միւֆօիտլէրտէն սազընտըրըր: Ամալ. 20. 29-32 Զօգլար բուհանի էօմէ տօղուլ պաշլամըլ վէ էյի սէյիքտիք իքէն, պիրտէ եանլըլ թալիմ վէ մուալլիմլէրին զէլալէթիյլէ չաշըրալ խարապ օլուրլար վէ էմէքլէր պօշա տիւշէր: Բ կորն. 11. 2-4: Գաղ. 5. 7-12:

6. Ալթընը Եարք, միյվիւննի պագի գալմասը սըր, «Կիտիպ մէյվէ հուսուլէ կէթիւրմէնիզ վէ մէյվիւնիզ պագի գալմասը

իշխան սրգի թային էթտիմ»։ Յովհ. 15. 16 :
 էյէր խելաս պուլան ճանլար, պէսլէնիպ
 սապիթ գալարագ հազըրլանըպ Բապպըն
 հուզուրընտա տուրապիլիըրլէր իսէ, մէ-
 տէրրէթ վէ իֆթիխար թաճը օլուրլար :
 Ա. Սէլ. 2. 19-20 : Լաքին էյէր անլէր կէրի
 կիւնահա սափմըլլար իսէ, օլ իշնինին
 մէսէրրէթի, իֆթիխարը վէ թաճը զայպ
 օլուր : Անլէր Նոյեմի կիպի «Տօլու կիթ-
 տիմ, պօշ տէօնտիւմ» տէյէճէթլէր : Ան-
 լէր իշխան մէսէրրէթ թաճը ալամազլար :

7. Եհսիճնի ցարք, իեհիճնի սապիթ
 գալմասը քր : Պօղոս Բէսուլ քէնտիսի ի-
 շին տէյօր : «Թաքի օտրրէրէ վազ էթ-
 տիքտէն սօնրա քէնտիմ մէրտուտ օլմա-
 յալըմ» : Ա. Կորն. 9. 27 : Պու այէթ իքի
 մանատա անլաշըր, պիրի թաճտան ման-
 րուճ գալմագ, տիկէրի շախսէն միհրուս
 օլմագ : Պուճն իքիսի տէ միւմքին տիր :
 Մէյվէսի պագի գալմայան թաճտան մահ-
 րուճ օլուր, լաքին այէթտէ մահրումիյէթ
 տէյիլ, իլլա մէրտուտ օլմագ զիքր օլու-
 նույօր : Մատթ. 24, 25 պապլարտան ան-
 լաշըրըր քի Բապպա գուլ օլմըլ, էֆէն-
 տիսի թարաֆընտան գապիլիյէթինէ կէօրէ
 թալանթլար վէրիլիպ իշէ թային օլուն-
 լըլ, լաքին պիրի թէնպէլ օլմըլ, տիկէրի
 իսէ պիր միւտտէթ սատըզ վէ ագիլէնէ հա-

րէքէթտէն սօնրա օլ սատագաթը պօղուպ
 իշինի պրագմըլ : Էֆէնտիլէրի կէլտիյին-
 տէ պիրինի պազլալըպ, տիկէրինիտէ իքի
 շագգ էտէրէք ազլալըլ վէ տիլ գրճըր-
 տամասը մահալընա աթմըլ տըր : Զիւնքի
 սատըզ վէ սապիթ գալմամըլլար :

Թէքար սիւալ օլունապիլիըր քի պիր
 միւպէշլիր չօգ ճանլարըն խելասընա վա-
 սըթա օլուպ տա քէնտիսի Բրիստոստան
 ալըրըպ ինայէթտէն տիւշէր իսէ, (Գաղ. 5. 4)
 անըն զագանտրզը ճանլար քիմիճն
 մէյվէսի սալըլըր : Պունըն ճէվապր Խուր. 21. 1-6
 այէթլէրտէ պուլունըր : Պիր գուլ
 էֆէնտիսիլի պրագըր իսէ, օրտա էտին-
 տիլի զէվճէ վէ էվլատըրը էֆէնտիլէ
 գալըր, քէնտիսի եալընըզ չըզըպ կիտէր :
 Ասըլ մէյվէ, ճանլար Բապպըն տըր, իշ-
 ճիլէր իսէ խատէմէ օլուպ էմէքլէրինէ
 կէօրէ էնրէրինի ալըրլար : Ա. Կորն. 3. 5-8 :

Ահ, օլ կիւն Նէ խօշ օլաճագ : Պօղոս
 Բապպըն հուզուրընտա տուրուր իքին,
 Պօղոսըն էմէքլէրիլէ սէմայա եէթիշէնլէր
 էթրաֆընա թօփլանըրլար իսէ, հագիգա-
 թէն Պօղոսա մէսէրրէթ վէ իֆթիխար սէ-
 պէպի օլուպ անը թաճլայաճագլար : Սէնիլն
 վատըթանլէ խելաս պուլանլար վաթ մը :

2. ԱԼԹՈՒՆ ԵԱԽՕՏ ՄԻԻԼԻԻԲԱՆԷ ԹԱՃ



«Յի թախարար իւզէրին-
տէ տախի պէյառ էլպիտէ
կիյմիշ վէ պաշարընտա
ալթուն թանարը օլան
եիրմի տէօրթ իխթիյար օ-
թաւըմը կէօրտիւմ: Վահ. 4. 4»

Շիմտիյէ գատար միւմինլէրին սէմա-
տա ալտանգլարը թանարտան իւզիւնիւ
մէշգ էթտիք, եանի հայաթ թանը, սալահ
թանը վէ մէսէրրէթ եա իֆթիխար թանը,
պունլար ֆանի օլմայան թանլար տըր-
շէմտէ միւմինին կէշմիշտէքի շախօի հա-
յաթը, սալահը վէ ֆաալիյէթի իլիւն վէ-
րիլի: Շիմտի իսէ ալթուն եախօտ միւ-
լիւքեանէ թան հագգընտա մէշգ էտէնէյիզ:

Պու թան աէյիլ աննագ կէշմիշտէքի
էօմր վէ ամէլլէրէ միւքեաֆաթէն վէրի-
լի, իլլա պու թանը ալանլար՝ Գրիստո-
օըն իքիննի գուհուրընտա պին ելլըզ է-
յամտա վէ եէնի զէմինտէ Անըն իլէ պէ-
րապէր սալթանաթ էթմէք իւզրէ մէլիք-
էր վէ քեանինլէր օլտանգլար: Ալթուն
թան կիյէն եիրմի տէօրթ իխթիյարլար
թէրէննիւմ էտիպ տէյօրլար. «Պիզի Ալլա-
հըմըզըն հուզուրընտա մէլիքլէր վէ քեա-
հինլէր էյլէտին, պիզ տախի զէմին իւզէ-

րինտէ սալթանաթ էտէնէյիզ»: Վահ. 5.
10: «Վէ հիւքմտարլըզ սէլահիյէթիլի ա-
լըպ ալտէթ էթտիլինտէ... օն շէհր...
պէշ շէհր իւզէրինէ հիւքիւմէթին օլտուն՝
տէտիւ: Ղուկ. 19. 15—19»

Ա. Այրուն եախօս միւլիւքեանէ քանըն
իսմի վէ իզանը:

1. Ալթուն թան. «Պաշարընտա ալթուն
թանլարը օլան եիրմի տէօրթ իխթիյար»:
Վահ. 4. 4: Տիկէր հայաթ թանը, սալահ
թանը վէ մէսէրրէթ եա իֆթիխար թա-
նընըն քէրէսթէսի եախօտ նէտէն եափըլ-
մըշ իտիլի պէյառ օլտունմամըշ, լաքին
միւլիւքեանէ թանըն ալթուն թան օլտուն
զը պէյան էտիլմիշ տիր. չիւնքի:

(ա) Ալթուն գըյմէթլի տիր. «Ալթուն-
տան վէ խօտ ալթունտան մէրզուպ»:
Մէզ. 19. 10: Երեմիա՝ Սիօնըն ազիզ օ-
ղուլարընը ալա ալթունա միւսափի վէ
միւշապիհ սայօր: Մէրս. 4. 1, 2. Ալթուն
թան կէյէնլէր էօյլէ գըյմէթլի տիրէր:

(բ) Ալթուն սազլամ տըր: Թապուս իւլ
ահտ իչտէն վէ տըշտան ալթունլէ գափ-
լանմըշ իտի քի տէրլէրնէ պօղուլմայըզ
պագի գալտը: Ուլը. 25. 10—16: Բթէվ.
5. 10: Ալթուն թան կիյէնլէր տախի էօմր-
տէ հէր թէնրիպէ վէ տարպէլէրտէ սազ-
լամ վէ սապիթ գալանլար տըրլար:

(գ) Ալթուն՝ խալիս վէ փաք օլուպ գօլաճա միքրոպ ալմադ: «Անլէրի ալթուն կիպի փաքլէյնէնէք»: Մաղ. 3. 3: Ալթուն թան կիյէնլէր էօրիւն հէր ահվալընտա փաք վէ մուգատտէս եաշայանլար տըր:

(դ) Ալթուն փարլազ տըր. «Եէֆֆաֆ սորչայա պէնզէր խալիս ալթուն» Վահ. 21. 21: Ալթուն թան կիյէնլէր տախի տէրունէն վէ խարինէն մուգատտէս, բուհանի, իւահի վէ շէֆֆաֆ էօմր եաշայանլար տըր քի անլէրտէ Ալլահն ճէլալը, Գրիօտտանն նուրը փարլար:

(ե) Ալթուն թէգեինաթ իչիւն գուլանըրը. «Քէնտինի ալթուն գիյնէթլէրլէ թէգեին էթսէն»: Երեմ. 4. 30: Ալթուն թան կիյէնլէր հէ՛ր քէնտիլէր թէգեին օլունաճազ, հէմտէ Բապպա իզգէթ վէ զիյնէթ օլաճազլար: «Բապպն էլիտէ իզգէթ թան վէ Ալլահըյոն ափունընտա միւլիւքնանէ պիր թան օլաճազսն»: Ես. 62. 3:

(զ) Ալթուն՝ եէնի Երուսաղէմէ աիտ տիր. Եէնի Երուսաղէմին պինալարը, մէյտանը հաթթա պիւթիւն չէհր խալիս ալթունտան տըր: Վահ. 21. 18, 21: Ալթուն թան կիյէնլէրին փաթախթըր գաթէն եէնի Երուսաղէմ տիր: Վահ. 21. 9-27:

(է) Ալթուն՝ Ուլուհիյէթէ թէպիհ օլունմըշ տըր: Թիսուսն Ուլուհիյէթինի կէօս-

թէրմէք իւզրէ եազըլմըշ տըր քի պաշը խասս ալթուն տըր: Աղն. 5. 11: Ալթուն թան կիյէնլէր Ուլուհիյէթէ փէք եազըն մէվգիտէ օլաճազլար: Վահ. 4. 4, 10:

Իմտի նէ՛ միւսարէք տիր միւմին օլա տըգտան սօնրա ալթուն թան կիյէնէք մէրթէպէյէ եէթիւմէք: Աճէպա անըն չադէսի եա չարթը նէ՛ տիր, մէշգ էտէլիմ:

1. Միւլիւհեաճե քաճ. Եսա. 62. 3: Հէր թան հէր քէսէ վէրիւմէզ, չօզլար պաշլարընա միւթէնէվվի թանլար գօյապիլիրլէր, լաթին միւլիւքեանէ թան անճազ մէլիքլէրին պաշընա գօնուլմալը: Դաւիթ մէլիք օլարազ պէօյլէ տէյօր. «Եմ՝ Բապպ, Սէնին գուվվէթինլէ մէլիք սէվիւնէնէք... գալպինին արզուսընր իհսան էթտին... պաշընա խասս ալթուն թան կիյտիրտին»: Մեղ. 21. 1-3: Քէզա Դաւիթ դալէպէ իւէ սաիր մէլիքլէրին թանընը պիւէ ալտը: «Վէ մէլիքլէրինին թանընը պաշընտան ալտը, անըն վէզնի տախի պիր թալանթ ալթուն օլուպ՝ անտէ զի գըյմէթ թաշլար տախի վար իտի, վէ Դաւիթին պաշընա գօնուլտը»: Բ Միւլ. 12. 30:

Եսթերին պաշընա միւլիւքեանէ թան գօնուլտը: «Մէլիք թանը միւլիւքեանէյի անըն պաշընա վազ էտիպ՝ անը վաշթինին եէրինէ մէլիքէ նասպ էյլէտի»: Եսթ.

2. 17: Մուրթ քենին պաշընա մուլիւքեա-
նէ թան գօնուլար: Եսթ. 6. 8. 15:
Քէզա երմի տէօրթ իսթիյարլարա ալ-
թուն, Կանի մուլիւքեանէ թան գօնուլ-
ար: Երբ: Վան. 4. 4. 5—10: Իմօի միւ-
մինլեր էօմրաէ էօյլէ եէրէ եէթիւնէքլէր
քի մուլիւքեանէ թանա նախ օլուպ
մէլիքլէր վէ քեանիւլէր օլանազլար:

2. Քէհանէր քանը. Խուրճ. 28. 36:
Տիւնեա իքի պէօյլաք գուվիւթլէր իլէ
իտարէ օլունըյօր. պիրի սիյասէթ, հիւ-
քիւմէթլէր վէ մէլիքլէրին իտարէսի, տի-
կերի իսէ տիյանէթ, մէզնէպ վէ քիլիսէ
իտարէսի: Պազէն մէլիքլէր, մէզնէպ վէ
քիլիսէյէ մուսալլաթ օլուպ մուխալէ-
թէթ էտէրլէր: Պազէն տէ բուհպանլար
հիւքիւմէթ իւզէրինէ մուսալլաթ օլուր-
լար, լաքին հագիգաթտա իքիսի պէրա-
պէր իլլէմէլի: Ալլահ՝ գափը Իսրայէլի
Մովսէս իլէ իտարէ էտէր իքէն, Ահարոն
նըտա քեանին նասպ էյլէտի, վէ գանուն
գօյտու քի քեանիւլէր մէլիքլէրի մէս
էտիպ թանլայլար: Շէրիաթ վէ գանուն-
լար քեանիւլէրին էլինաէ օլուն: Իմօի
քեանիւլէրէ տախ ալթուն թան գօնու-
լուր իտի քի օ թանա «Գօսկէ լա Ննովա»
Կանի Բապպա թագտիս օլունմըլ տէյիւ
Կազըլը իտի: Խուրճ. 28. 36: Քէզա օլ

Թանա «Մուգատտէս թան» տէնիլի իտի:
Խուր. 29. 6. Ղեւ. 8. 9: Հէմտէ մէս
Կազընըն թանը տէնիլի իտի. Ղեւ. 21.
12: Իմօի միւմինլեր Բապպա թագտիս
օլունմըլ, մուգատտէս վէ Բուհլէ մէս
օլունարարգ մէլիքլէր վէ քեանիւլէր օլա-
պիլիլլէր: Բապպ Յիսուս Քրիստոս Մէլիք
իւլ Միւլիւք վէ Բապպ իւլ էրպապ օլ-
տուղը կիպի, (Վան. 19. 16) սէմալաթ
կէնմիլ պէօյլաք քեանին ի ազամըլը տըր
տախի: Իպր. 4. 16: Հէմտէ քէնտի միւն-
թէլապ քիլիսէսինէ այնի սէլահիյէթի
վէրմիլ տիր քի մուլիւքեանէ վէ ալթուն
թան կիյինիպ մէլիքլէր վէ քեանիւլէր
հալինաէ պէրապէր սալթանաթ էտէլէր:
Բ Տիւր. 2. 10—12. Վան. 1. 6. 5. 10:

Բ. Ալթուն Կա միւլիւքեանէ քանըն
տարթլարը: Հէր միւլքեաֆաթ վէ թանըն
շարթլարը օլտուղը կիպի, միւլիւքեանէ
թան Կախօտ ալթուն թանըն տախ
շարթլարը վար տիր: Շէօյլէնէ.—

1. Հագիգի թէպա օլմագ լազըմ: Հէր
միլլէթ վէ մէմլէքէթին մէլիյի մութլագ
քէնտի թէպալարընտան ինթիխապ օլու-
նըր: Ալլահ Իսրայէլէ գանուն գօյտու քի
«Հէր վէնէլէ Ալլահըն Բապպըն ինթիխապ
էթտիյինի իւզէրինէ մէլիք նասպ էտէսին,
իւզէրինէ պիրատէրլէրին արասընտան մէ-

լիք նասպ էտէսին, սէնին իւզերինէ պի-
րաւորին ումայան պիր էնէպիրի թային
էտէմէյէնէքսին»։ Թէս. 17. 15. Իմտի միւ-
լիւքեանէ եախօտ ալթուն թաճ կիյէնէք
օլանլար, կէրէք տիր քի էվվէլա մէլէքիւթ
Ուլլահա հագիրգի թէպաա օլմալը։ Յի-
սուս պիլէ զէմինէ մէլիք օլապիլմէք ի-
չիւն թէն ալըպ զէմինի թէպաալըղա կիր-
տի։ Ղուկ. 2. 1-6։ Մէլէքիւթ Ուլլահա
հագիրգի թէպաա օլմագ անճագ եէնիտէն
վէ Բուհտան տօղմագ, էվլաո Ուլլահ օլ-
մագ իլէ միւլմքին տիր։ Յուվ. 3. 3. 5.
Կող. 1. 13։ Պու տախի Յիսուսըն գանրլէ
միւլմքին տիր։ Ալթուն թաճ կիյէն իխթի-
յարլար պէօյլէ տէյօրլար։ «Պիրգի քանընլէ
սաթըն ալտըն վէ մէլիքլէր էյլէտին»։

2. Ալլահա մագպուլ էօմր լազըմ տըր։
Հէր թէպաա մէլիք օլմագ, իլլա օլ մէ-
լէքիւթիւն լիսան, գանուլն վէ ուղղու-
թիւնընա կէօրէ շէքլ ալմը միւսթաիտ
քիմէլէր օլմալը։ Մէլիքլէր խուսուսա
քեաչիլէրին թաճընա մուգատտէս թաճ
տէնիլիւր, իւզերինէ Գօսեթ լա եհովա եա-
ղըլըր իտի։ Իմտի թէվպէյէ լալըպ մէյվէ,
թէպաալըղա եազըլըր էօմր, Ալլահա մագ-
պուլ վէ մուգատտէս հայաթ լազըմ տըր։
«Մուգատտէսլէր տիւնեայը հիւքմ էտէ-
նէքլէրինի պիլմէ զմիսինիլը։ Ա Կոր. 6. 2։

Իմտի սալթ քէնտի խէլասը եա մէնֆաա-
թը իչիւն տէյիլ, իլլա Ալլահ իչիւն վէ
Անըն մէլէքիւթիւ իչիւն եաշալըպ իւսիլ
լիսան, սիրէթ թապիւթ. իւսմի գա-
նուլն հայաթ վէ ֆաալիյէթտէ մագպուլ
էօմր իզհար էյլէմէլի։ «Զիրա մէլէքիւթ
Ուլլահ եէյէնէք իչէնէք տէյիլ, անճագ
սալահ վէ սէլամէթ վէ Բուհ իւլ Գուտսլէ
մէսէրրէթ տիր»։ Բօմ. 14. 17։

3. Էյի ապէր օլմագ լազըմ։ «Ամմա
սէն Յիսուս Գրիստոսըն էյի ապէրի կի-
պի մէշագգաթա թէհամմիւլ էյլէն»։ Բ Տիմ. 2. 3։
Ասքերիլիք էթմէյէն պիր թէպաա օ-
լապիրիւր, լաքին թէնրիպէքեար մէլիք
օլմագ, Ալլահ Դաւիթի մէլիք օլմագ
իւզրէ մէսն էթտիրտի, լաքին էվվէլա էն
շաշաւաւնիլը ապէրիլէր ալըշըրտը։
«Ասքերիլիք էտէն պիր քիմսէ սէրասքերի-
նի խօշնուտ էթմէք իչիւն պու էօմրիւն
ումուրընա գարըշմագ»։ Բ Տիմ. 2. 4։
Իմտի միւլիւքեանէ թաճա նաիլ օլմագ
իչիւն Բագպա կէօնիւլիւ ապէր օլմագ
լազըմ։ Բագպըն պայարալը ալթընտա Անըն
քէլամընա կէօրէ թալիմ ալմըլ, պու էօմ-
րիւն ումուրընա գարըշմայան, եախօտ
տիւնեանըն կիտիչինէ ուլմայարագ Անըն
եուլիֆօրմասընը կիյմիլ, մէշագգաթա
թէհամմիւլ էտէն վէ մէլէքիւթէ սատա-
գաթ իպրազ էտէն օլմագ լազըմ տըր։

4. Գանուան իւզրէ կիւրէշմէք լազըմ ալըր: «Հէմ տախի էյեր պիր քիմսէ կիւրէշիր իսէ, գանուան իւզրէ կիւրէշմէյինճէ թանա նախ օլմագ»: Բ Տիմ. 2. 5: Ասըլ մէսէլէ սալթ ասքէր օլմագ տէյիլ, իլլա կիւրէշմէք տիր: Չօզլար սալթ գաւազանա եէյիպ հարպա կիրմէք իսթէմէյէն ասքէր կիպի անճագ եաշամագ իսթէրէր: էյի ասքէրլիք տիւշմէն գարշը-օրնտա ճէնկլէշմէք տիր: Հէմտէ գանուան իւզրէ կիւրէշմէք տիր, թաքի Գրիստոսըն ասքէրի գաշմայարագ, գօնուլտըղը ճէպ-հէտէ, սէրասքէրինին էմրինէ կէօրէ Ալլահըն սիւահլարընը գուլլանարագ, տիւշմէն օլան Շէյթանա, տիւնեայա վէ կիւնահա գարշը ճիհատ էտէրէք զան տէօքմէք տէրէճէսինէ գատար մուգազէմէթլէ (Իպր. 12. 1—4) սէմավի Մէլլի վէ Անըն մէլէքիւթիւ իշիւն ֆէտա օլունըպ, սէմատա միւլիւքեանէ թանա նախ օլա:

5. Լիյագաթ կէօթէրմէք լազըմ: «Մէյ-տանտա սէյիրտէնլէրին ճիւմլէսի սէյիր-տիր իսէտէ, միւսապագաթ նիշանընը պիր քիմսէ ալըր, պէօյլէ սէյիրտինիք քի նախ օլաօրնըգ...: Անլէր պիր ֆանի թանալմագ իշիւն, պիգ իսէ ֆանի օլմայան պիր թան իշիւն էտէրիք»: Ա Կոր. 9. 24, 25:

Փարաւոնըն ըրւյաօրնը թապիր իշիւն

չօզլար կէլտիւր, լաքին անճագ Յօվսէփ լիյագաթ կէօթէրիպ հիւքմտար օլտու: Թէք. 41. 1—44: Յիսուս թալանթլար (Մատթ. 25. 14—30) վէ մընալար (Ղուկ. 19. 12—27) թէմսիլյիլէ անլաթաք քի հէք քէսին գապիլիյէթ, իգթիտար, թիճարէթ վէ լիյագաթընա կէօրէ օն շէհր, պէշ շէհր իւզէրինէ հիւքիւմէթ վէրիլէճէք: Իմտի սէմատա միւլիւքեանէ ալթուն թանալմագ օլանլար, գէմինտէ իքէն Բապա խըտմէթ էտիպ թիճարէթ, քեար կէթիւրէն օլմալը, քի օլ թանա լայըգ օլալար:

6. Ղալէպէ լազըմ տըր: Յիսուս տէտի. «Ղալիպ օլանա... հիւքիւմէթ վէրէճէյիմ» վան. 2. 26: «Ղալիպ օլանա պէնիմ իլէ թախթըմտա օթուրմաղը իհօան էտէճէյիմ», վան. 3. 21: Հագիգի թան վէ մէլէքիւթ ղալէպէ իլէ էլտէ էտիլիր: Իմտի միւլիւքեանէ ալթուն թանա նախ օլմագ իսթէյէն սալթ կիւրէշմէք, ճէնկլէշմէք տէյիլ, իլլա էօմրիւն հէք աշվալընտա Շէյթան, տիւնեա վէ կիւնահա ղալիպ օլմագ կէրէք տիր:

7. Սօնտտէք սատագաթ լազըմ տըր: Նիշէլէր Ալլահա թէպաա օլույօր, պիր միւտտէթ մագպուլ էօմր եաշայըպ կիւրէշէրէք լիյագաթ վէ ղալէպէ իգհար էտիյօր, լաքին սօնտտէք սատըգ գալմա-

յօրլար: Պազըլար Բապպը ինքեար էտի-
յօրլար, պազըլարտա՝ էֆէնտիմ կելմէ-
սինի կէճիքտիրիյօր՝ տէյէրէք վազիֆէտի-
նի թէրթլէ եանլը հարէքէթլէրտէ պուլու-
նույօր: Էնճամ էֆէնտի կելիպ էօյլէլէրի
ինքեարլէ թաճտան մահրուլմ էթտիքտէն
մատա, իքի շագգ էտիպ աղլայը վէ տիշ
գըճըրտամասը մահալընա աթաճագ: Բ
Տիմ. 2. 12: Բ Պետ. 2. 1: Մտթ. 24. 48-51:
«Իմտի էֆէնտիսի թարաֆընտան նասպ օ-
լունան շօլ սատըզ վէ ազիլ գուլ քիմ տիր:
Նէ՛ միւպարէք տիր օլ գուլ քի էֆէնտիսի
կիյսիյիմեհ, անը պու հարէքէթտէ պու-
լուր: Ճիլհագիգէ սիգէ տէրիմ քի անը
պիւթիւն էմվալի իւզէրինէ նազըր նասպ
էտէճէք տիր: Մտթ. 24. 45-47: «Էյէր
թէհամմիւլ էտէր իսէք, պէրապէր տախի
օալթանաթ էտէճէյիզ»: Բ Տիմ. 2. 12:
«Էնճամ անլարըզ քի ալթուն եա միւ-
լիւքեանէ թաճա նախ օլմագ իշիւն էվ-
վէլքի թաճլարըն շարթլարընը իթմամ
էթմէքլէ պէրապէր միւլիւքեանէ մէրթէ-
պէյէ լիյագաթ կէօթթէրմէք լազըմ տըր:

Գ. Ալթուն եա միւլիւքեանէ քանըն վի-
րիլեհէյի գեման վի մահալ, Տիկէր թաճ-
լար կիպի պու թաճ տախի Յիսուսըն ի-
քէնճի գուհուրընտա քիլիսէ սէմայա րէֆ
օլունտուղընտա վէրիլէճէք տիր: Վահ.

4 վէ 5 պապլարտա պու անլալըլըր: Օ
եիրմի տէօրթ իխթիյարլար քի քիլիսէյի
կէօթթէրիւր, պու շարթլարը իթմամ էթմիշ
օլարագ թախթլարա օթուրմը վէ ալթուն
եանի միւլիւքեանէ թաճ կիյմիշ տիրլէր,
«Գուզուլըն հուզուրընտա եէրէ գափա-
տըլար վէ պիր եէնի թէսպիհ թէրէննիւմ
էտէրէք... զէպհ օլունտըն վէ գանընլէ
պիգի Ալահա... սաթըն ալտըն վէ պիգի
Ալահալմըզըն հուզուրընտա մէլիքլէր վէ
քեհահինլէր էյլէտին, պիզ տախի զէմին
իւզէրինտէ սալթանաթ էտէճէյիզ՝ տէրլէր
իտի»: Վահ. 5. 8—10:

Պու ալէթ անլատըր քի սէմայա ալը-
նան միւմիւնլէր թէքրար զէմինէ էնէճէք-
լէր, վէ մէլիքլէր օլուպ սալթանաթ էտէ-
ճէքլէր: Պիր վագթ զէմինտէ նամալիւմ
օլան միւմիւնլէր՝ մալիւմ հէմ մէվզի սա-
հիպի օլաճագլար: Պիր վագթ ատէմլէր-
տէն իսթիհա իլէ թահգիր օլունանլար՝
իզզէթլի հէմ միւթէպէր օլաճագլար:
Րէտտ ու թարտ օլունանլար՝ թախթ ու
թաճա նախ օլաճագլար: Էնճամ հալիմլէր
զէմինի միրաս ալաճագլար: Իմտի ճէհտ
էյլէ քի սէն տախի պու սընֆ արատընտ
օլատըն:



Է. — ՃԵԼԱԼ ԹԱՃԸ

«Վէ պաշ Զօպան գուհուր
էթտիյի զէման ճէլալին սօլ-
մազ թաճընա նաիլ օլա-
հագսընըզ»: Ա. Պետ. 5. 4:

Ճէլալ քանընըն իսմի վէ քարիֆի:

Շիմտիյէ գատար ճիւմէ խաչլար վէ
թաճլար հագգընտա մէշգ էտէրէք էնճամ
սօն ճէլալ թաճընա եէթիլտիք: Պու թաճա

1. Ճէլալ թաճը տէսիլմիլ տիր: Ա. Պետ.
5. 4: Զիրա ճէլալտան իպարէթ տիր,
ճէլալ իւէ դափլը օլաճագլար:

2. Իզգէթ թաճը: «Անը ճէլալ ու իզ-
գէթլէ թաճլանտըրտըն»: Մէգ. 8. 5: Յի-
սուս տէտի: «Պանա վէրտիյին իզգէթի
անլէրէ վէրտիմ»: Յովհ. 17. 22: Պու
թաճա նաիլ օլանլար իզգէթլի սընֆ տըր:

3. Զիյնէթ թաճը: «Օլ կիւնաէ Բապպ
իւլ ճիւնուտ... իզգէթ թաճը վէ զիյնէթ
թաճը օլաճագ տըր»: Եսա. 28. 5: Իմտի
ճէլալ թաճընա նաիլ օլանլար Բապպը
զիյնէթ կիպի կէօնէնէճէքլէր:

4. Ճէմալ թաճը: «Սէնի ճէմալ թաճըյլէ
թաճլանտըրաճագ»: Էմա. 4. 9: «Բապպըն
էլիւնտէ իզգէթ (վլալիլուրեան) թաճը օ-
լաճագսըն»: Եսա. 62. 3: Բապպ Յիսուս
ճէմալ ճիհէթիյլէ պէնի տաէմէ ֆաիզ օլ-

տուղը կիպի, պու թաճա նաիլ օլանլարը
տախի ճէմալընա միւլապիհ էտէճէք տիր:

Ճէլալ քանը ճաճըլ պիր քան ճըր:

1. «Սօլմազ թաճ»: «Ճէլալին սօլմազ
թաճընա նաիլ օլաճագսընըզ»: Ա. Պետ.
5. 4: Պու անըն ընկիւնի կէօսթէրիր, հէմ-
տէ ֆանի օլան, սօլան թաճլարտան թէֆ-
րիգ էտէր: Տիքէն թաճ վէ ալթուլ թաճը
անլամազ գօլայ տըր, զիրա քէրէսթէսի
մալիւմ տիր: Լաքին ճէլալ թաճընը նա-
սըլ թարիֆ էտէճէյիզ, շու կէօրտիւլիւ-
միւզ նուրը պիւէ թարիֆ էտէմէզ իքէն,
ճէլալ թաճընը կէօրմէտիքճէ քիմ անլա-
յապիւրի: Իսրայէլ գաՎմը՝ քեանիւլէր,
փէյղամպէրլէր, բէսուլար պազէն Բապ-
պըն ճէլալընը կէօրիւպ տայանամայօրլար
իտի: Եա պու թաճ նաճըլ օլաճագ:

2. «Օլ կիւնաէ Բապպ իւլ ճիւնուտ...
իզգէթ թաճը վէ զիյնէթ թաճը օլաճագ
տըր»: Եսա. 28. 5: «Գալզ, միւնէվկէր օլ,
զիրա նուրըն կէլտի, վէ Բապպըն ճէլալը
աէնին իւզէրիւնէ փարլատը»: Եսա. 60. 1:
Բապպ Գէնտիսի ճէլալ թաճը օլաճագ:
Ճէլալ թաճընա նաիլ օլանլար տիկէր
սընֆլարտան չօգ զիյատէ Բապպը կիյի-
նիպ կէօնէնէճէքլէր տիր: «Շէրէֆ ճիհէ-
թիյլէ ելուրըզ ելուրըզտան ֆարզլը տըր,
էօլիւլէրին գըյամը տախի պէօյլէ տիր»:

Ա կորն. 15. 41, 42: «Բապպըն Բուհը Թա-
րաֆրնտան հէման օլ սուրէթէ ճէլալտէն
ճէլալէ Թէպտիլ օլունըրըզ: Բ կորն. 3. 18:

Ճեկալ քանը Եհ^օ զեման վերիիւր:

«Պաշ Զօպան զուհուր էթտիյի զէման ճէ-
լալին սօլմազ Թաճընա նաիլ օլաճագսը-
նըզ»: Ա Պետ. 5. 4: Ֆանի օլմայան Թաճ-
լարըն ճիւմէսի ճէլալ Թաճըլլէ պերապէր
Բապպ Թիսուս Բրիստոսըն իքինճի զու-
հուրընտա վերիիւր: Օ քի (ա) Պաշ Զօպան
տըր, չօպանլարըն չօպանը, իշճիւրին
քէիսի: (բ) Բիլիսէսին սէմալի կիւվէյի-
սի, (գ) Նէհուտիւրին Մէլիյի, (դ) Միւ-
լէթլէրին Հաքիմի էնճամ կէլէճէք վէ
Քէնտի միւմին հէմ մուգառէսլէրինի
միւքեաֆաթլայըզ Թաճլայաճագ, սաիր-
լէրի իսէ միւճագաթլէ հիւքմ էտէճէք:

Ճեկալ քանը քիմիերհ^օ աիս քիւր: Ճէլալ
Թաճընըն չարթլարընը Ա Պետ. 5. 1-4 տէ
պուլուրըզ քի քիլիսէ իսթիյարլարընա
եազըմըշ տըր: Իմտի ճէլալ Թաճը,

1. «Իսթիյարլարա» (երէց) աիտ աիր:
Բիլիսէսէ (ա) Ազալար վար, (բ) Ազալար
արասընտան մէվհիպէ սահիպլէրի մէյտա-
նա կէլիւր, (գ) Անլէր արասընտան իտա-
րէլէր (դ) Սօնրա չէմմաս, (ե) Անտէն սօն-
րա իսթիյարլար (երէց) ինթիխապ օլու-
նըր: (զ) Պատէհու իշճիւր, միւպէշլիւր,

մուալլիմ վէ փէյզամպէրլէր, (է) Սօնրա
րէսուլլարա սրրա կէլիւր: Կիթտիքճէ
եիւքսէլէն քընֆլար պուսլար տըր: Պետ-
րոս րէսուլ քէնտիին տէ իսթիյարլարտան
տառ էտէրէք տէյօր. Անանըզտա պուլու-
նան իսթիյարլարա, պէն քի անլէր կիպի
իսթիյար իմ» (այէթ 1): Իմտի ճէլալ Թա-
ճը իսթիյար վէ իշճիւրին Թաճը տըր:

2. «Բրիստոսըն էլէմլէրինին չահիտի»:
օլանլարա աիտ Թաճ տըր: Հէր քէս տիւն-
եա էլէմլէրինի պիլիւր, չօզլար չախսի էօմր
եա ֆամիլեա էլէմլէրինի պիլիւր, պազը-
լար րէսմի քիլիսէ եա րուհանի իշ իշիւն
էլէմ չէքմիշ, լաքին պու Թաճ պուսլարա
տէյիւ, իլլա տօղրուտան Բրիստոսըն է-
լէմլէրինէ չահիտ օլանլարա տըր: Թէք-
րար Բրիստոսըն էլէմլէրինի օգուլուպ պի-
լէն, եա վաիզի օլան տէյիւ, իլլա Անըն
չահիտի, եանի Բրիստոս իշիւն Բրիստոս
կիպի էլէմ չէքմիշ, իշինտէն կէլմիշ օլա-
րազ չէհառէթ էտէնլէրէ աիտ պիւր Թաճ
տըր: «Զիւնքի եալընըզ Բրիստոսա իման
էթմէք տէյիւ, անըն իշիւն էլէմ չէքմէք
տախի սիզէ իհսան օլունտըր»: Փիւ. 1. 29:

3. «Զահիր օլաճագ ճէլալին հիսսէտա-
րը» օլանլարա աիտ Թաճ տըր: Պուստան
էվվէլ չօգ տէֆա Ալլահըն ճէլալը զահիր
օլմըշ տըր, լաքին տաիմի գալմամըշ: Պիք

ճելալ վարքի հալա դահիր օլմամը, ամմա դահիր օլաճագ վէ տահմի տիր: Պետրոս կրպի Պողոս րէսուլ տախի տէյօր. «Հիսապ էտէրիմ քի շիմտիքի վէմանըն էլէմէրի, պիզիմ իշիւն քէշօ օլունաճագ ճելալէ գոյաճէն պիր շէյ տէյիլ տիր»: Բօմ. 8. 17: «Զիրա պիզիմ պիր ան իշիւն օլան խաֆիֆ մուզայագամը պիզէ դայէթ իւլ դայէ աքիմ վէ էպէտի պիր ճելալ հուսուլէ կէթիւրի: Բ հորն. 4. 17: Իշթէ օ ճելալին հիսսէ տարլարընըն թաճը տըր:

4. «Ալլահըն սիւրիւսիւնիւ կիւտէնլէրէ՝ ախ թաճ տըր: Նիշէլէր Շէյթան սիւրիւսիւ, նիշէլէր րէսմի վէ իսմէն օլան քիլիսէլէր սիւրիւսիւ կիւտիւյօրլար: Պազըլար միւսմին վէ միւսմին օլմայան գաբըլըգ սիւրիւ կիւտիւյօրլար: Պու թաճ պէօյլէլէրէ տէյիլ տիր: «Ալլահըն սիզին արանըզաա պուլունան սիւրիւսիւ»: Սիզ տէտիյի «Ալլահըն հայյ վէ իշէլէպէտ պագի օլան Բէլամը վասըթասըլլէ եէնիտէն տօղտուընը» տէտիյի քիմօլէր տիր: Ա Պետ. 1. 23: 2. 2-6: Իշթէ պու սիւրիւյիւ կիւտէնլէրին թաճը տըր: Նիշէ չօպանլար վարքի քէնտի քէնտիլէրինի եախօտ սիւրիւ քէնտիլէրի կիւտիւյօր: Զօպանըն մաաշընը, ինթիյաճընը, րահաթընը տիւլիւնիւյօրլար: Զօպան տախի եաղը եէր,

Եիւնիւ կիյէր, սէմիգի պօղտօլար, լային սիւրիւյիւ կիւթմէգ: Եզեկ. 34. 1-3: Պէօյլէլէրէ թաճ տէյիլ, ճէգա վէրիւր: Լաքին սիւրիւյիւ կիւտէն, եանի գաիֆլէրի գուվվէթլէնտիրէն, խասթալարա շիֆա վէրէն, գըրըզը սարան, եօլընը շալըրանը կէրի կէթիւրէն, դախ օլանը արայանլարա ճելալ թաճը վէրիւր: Եզեկ. 34. 4-6 15:

5. «Սիւրիւյէ նէգարէթ էտէնլէրէ» ախ թաճ տըր: Սիւրիւ կիւթմէգ պալգա, նէգարէթ էթմէգ պալգա տըր: Քէգա նէգալէթ էտէնլէրի տախի իջի սընֆա թէֆրիգ էտէրէք աէյօր. (ա) «Մէնպուրիլէթտէն աէյիլ», տէմէք քի պազըլար մէնպուրիլէթտէն, կէշիմ խաթըր իշիւն, պալգա իշ պուլամատըզը իշիւն, պիր քէրէ իսմի քիլիսէ մէմուրը տէյիլ թանըլուր իշիւն, խաթէր իսթէմէգ քիլիսէնին խըզմէթ եա իշլէրինէ պազըյօր պէօյլէլէլէ թաճ եօգ: «Անճագ հիւանի իրատէթլէ» եանի սէվէրէք, խօշ խաթըլլէ, ազաա իրատէթլէ պու իշէ վագֆ օլունըպ մէսուլիյէթ վէ խըտմէթ րուհը իլէ Ալլահըն սիւրիւսիւնէ նէգարէթ էտէնլէրէ ճելալ թաճը վէրիլէճէ տիր: (բ) «Հէմ գապիհ գազանն իշիւն աէյիլ»: Տէմէք քի նիշէլէր անճագ գազանն իշիւն օտա գապիհ գազանն իշիւն քիլիլէ մէմուրըլը օլուրլար իմիլ: Պալգա եէրտէ

գաղանճ ազ, վարիլիքտէ չօգ օլուր տէ-
յէրէք, պաշգա ետրտէ էմէք վէ զահմէթ,
չապա վէ եօրդուներգ չօգ, բուհպանլըգ-
տա իսէ ազ էմէք, թէլաշարգ էքմէք,
թէրսիգ թիճարէթ, րահաթ կէչիմ չըգար
տէրլէր: Պաշգա իշլէր էնկին, էտնա օլան
սէնաաթ եա թիճարէթ տիր, բուհպանլըգ
իսէ իթիպարլը, րէսմի, պիր թագըմ եիւք-
սէք իւնվանլար իլէ մէտհիյէլի մէվզի տիր
տէյէրէք, Ալլահըն սիւրիւսիւնէ նազըր
օլմագ իսթէյէնլէր գապիհ գաղանճ իշիւն
օլմուշ օլուր: Պէօյլէլէր հալա ասըլ իշի
անլալաամըշ, իլլա մէնֆաաթ ը շախսի-
յէլէրինի տիւշիւնէնլէր տիրլէր: Սիւրիւ-
յիւ պիւմէյէն Ալլահըն սիւրիւսիւ իւզէրի-
նէ Ալլահտան թալին օլունմալան նազըր-
լար տըրլար քի պու թան անլէրէ տէյիլ
տիր: «Ֆազաթ ճան ու տիլտէն (յօժարու-
քեամը) նէզարէթ էտիրիգ»: Մէվզի, մէտ-
հիյէ վէ րահաթլըղա յօժարել իճապ էթ-
մէգ, զաթէն ատէմ իսթէր, լաքին թէաու-
տի, հագարէթ, րէտտ օլունմագ, զահ-
մէթլէր, սէֆալէթ, գաղանճ ետրինէ գուր-
պանլար, մէտհիյէ ետրինէ իֆթիրալար,
խարինտէն վէ տախիլտէն պիզգաթ օլ
սիւրիւ իշինտէն միւշքիւաթ վէ մուխա-
լէֆէթ օլտուղընտա պիլէ հէր չէյէ րազի
օլարագ (յօժարութեամբ) ճան ու տիլտէն

Ալլահըն իշի, Ալլահըն սիւրիւսիւ տէյիւ
պիլիպ, Ալլահ թարաֆընտան թալին օ-
լունտըղը իշիւն սատըղանէ նէզարէթ է-
տէնլէրէ ճէլալ թանը վէրիլէճէք տիր:

6. «Սիւրիւյէ էօրնէք օլանլարա» ախտ
թան տըր: Պազըլար ճէմասթլարա մու-
սալլաթ օլուրլար իմիշ. սէօյլէր ամմա
եաշամագ, քէնտիսի իճրա էթմէգ ամմա
իճպար էտէր: Սիւրիւյէ ամիր, հաքիմ,
անլէլի սըզրպ սըզըշարան, իճպար վէ
թազերիգ էտէն նէվտէն իտարէ էտէնլէրէ
թան եօգ, իլլա «Պէն Գրիստոսա մուգ-
թէտի օլտըղմ միսիլիւ, սիզ տախի պա-
նա մուգթէտի օլուներգ» տէյէն, (Բ Կորն,
11. 1), «Պիր քիմսէնին էքմէյինի մէճ-
ճանէն եէմէտիք, անճագ իիզտէն պիրինէ
եիւք օլմամագ իշիւն էմէք վէ զահմէթ
չէքէրէք կէճէ կիւնտիւզ իշ իշլէր իտիք:
Պու տախի հիւքիւմէթիմիգ օլմատըղըն-
տան տէյիլ, անճագ պիզէ մուգթէտի օ-
լասընըգ տէյիւ քէնտիմիգի սիզէ էօրնէք
կէօսթէրմէմիգ իշիւն օլտու» տէյէն, (Բ
Սէլ. 3. 8—10; Ա Սէլ. 2. 5—18), «Միւ-
մինլէրէ էօրնէք» օլան սիյրէթ, հալաթ,
ամէլ վէ քէլամլէ, (Ա Տիմ. 4. 12), էնճամ
հէր չէյտէ պիւթիւն սիւրիւյէ էօրնէք օ-
լանլարա ճէլալ թանը վէրիլէճէք տիր:

7. Յիսուս Գրիստոսա ախտ թան տըր:

ձեւալ թանը առ Յիսուսըն թանը տըր։
 Օ ճիւմիէ շարթլարը իթմամ էթմիշ օլուպ,
 չօթ թանլարա մալիք (Վահ. 19. 12) ճէլալ
 ու իզգէթլէ թանլամըլ տըր։ Ի պր. 2. 9։
 Օ Պաշ Զօպան օլուպ՝ Բէնտիսիլէ պերա-
 պեր Բէնտիսին թային էթտիյի վէ սիւ-
 ըրիւյիւ կիւտէն, Նէզարէթ էտէն իսթի-
 յար (Երէց) վէ չօպանլարա ճէլալ թանը
 վէրէճէթ տիր։ Պետրոս քէնտիսի իչիւն
 ճէլալ թանընը մէմուլ էտիյօր, քէզա ա-
 նըն շարթլարընը իթմամ էտէն քիլիսէ
 իսթիյարլարընըն տախի օլ թանա նախ
 օլանադլարընը խապեր վէրիյօր։ Ա. Պետ.
 5. 1—4, Եէնի ճանլար գազանան եախօտ
 պէշարէթլէ քիլիսէյէ ճանլար զամմ էտէն-
 լէրէ մէսէրրէթ թանը վէրիլիւր, լաթին քի-
 լիսէտէ ճանլարը պէսլէյէն, աօղրու չէթլ
 վէրիպ կիւտէն, Նէզարէթ էտէրէթ էօր-
 նէթ օլան իսթիյար վէ չօպանլարա ճէ-
 լալ թանը վէրիլիւր։

Շիմտի Խաչ վի բան հօմրիւնիւ իճմալ
 էտէլիմ, Զէմիստէ իքէն պուշլար գա-
 ըըըգ տըր։ Տահա աօղրուսը Ալլահա
 թապի օլուպ իմանա իթաաթ էտէնլէր ի-
 չիւն զէմիստէ խաչ, սէմատա իսէ թան
 մուհագգազ տըր։ Խաչլարը վէ թանլարը
 միւվազէնէյէ գօր իսէթ, իւք ըէսմէ պագ։

1. Թէգեինաթ եա ըէսմիյէթ խաչը,

էնճամ տիքէն թանը գարշլամալը տըր։

2. Թապիի խաչ եա էլէմլէր, Փանի
 թանլար իլէ միւքեա ֆաթլանապիլիւր։

3. Կիւնահըն խաչ եա էլէմիսի իմանլէ
 թաշըյան՝ հայաթ թանընա ելթիլիւր։

4. Պաշգալարըն խաչընը խօշ խաթըլէ
 թաշըյան սալահ թանընա նախ օլուր։

5. Էհլ ի պէյթտէն խաչ վէ էլէմ չէթէն
 աւլէրի գազանարագ, մէսէլրէթ վէ իֆ-
 թիլխար թանընը ալըր։

6. Նէֆատէն խաչ եա էլէմ չէթէն ա-
 նը փաքլէյէրէթ, Գրիստոս իչիւն ինքեար
 եա վագֆ էթտիյինաէ, էնճամ Գրիստոսըն
 չէթլինի ալըպ ալթուս թանա ելթիլիւր։

7. Յիսուսըն խաչը, եախօտ Յիսուս
 իչիւն խաչ եա էլէմ չէթէն էնճամ ճէլալ-
 տէն ճէլալէ թէպախլ օլուսարագ ճէլալ
 թանըյլէ միւնէլլա օլանագ տըր։

Թ Է Թ Վ Ի Ճ Կ Ի Ի Ն Ի Ի

էնճամ պիր կիւն կէլիյօր, Բապպ Յի-
 սուս Գրիստոսըն զուհուրը կիւնիւ, ճէլալ
 իլէ կէլիլի կիւնիւ, Գրիստէօինէ Կիւվէյի,
 գավմընա մէլիք վէ միլլէթլէրէ հաթիմ
 օլմագ իւզրէ իզհարը կիւնիւ, Թէթվիճ
 կիւնիւ կէլիյօր։

«Օլ վագթ Բապպ պիզղաթ պիր նիտաթ

էմրէ՛ պաշ մէլէյին սէտաօը վէ Ալլահըն սուրըյլէ սէմատան նիւզուլ էտէնէք տիր Քրիստոստա վէֆաթ էթմիշ օլանլար էվ վէլա գըյամ էտէնէքլէր տիր: Անտէն պիղ հայաթտա պագի գալանլար (Քրիստոստա օլանլար) (պիր անտէ պիր կէօզ գըրփմասընտա թէպէտտիւլ էտէնէյիզ), վէ անլէր իլէ պէրապէր Բապպը իսթիգպալ իշիւն պուլութլարտա հավայա րէֆ օլու նաճաղըզս: Ա Սէլ. 4. 16: Ա Կոր. 15 51:

Օլ վագթ զէմին վէ զուլմէթ արգատա քալըր: Փըսզ ու Ֆէսատ, չէրր ու Շէյթան մաղլուպ օլուր: Օլ վագթ Փէտէրէ սէվկիւլիւ հէմ Քրիստոստա միւնթէխապ օլանլար վէ Բուհ իւլ Գուտսըն գուտսիյէթլէ հազըրլաւըղը քիլիսէ էօլիւմ պիլէ կէօրմէյերէք չու ճէսէտտէն, զէմինի գաֆէստէն չըզըպ ճէնկ ու ճիհատ մէյաւնընտան Բապպընը, սէմավի Կիւվէյիսինի իսթիգպալ էտէր: Ասլէպէ, ֆիթիւհաթ վէ զաֆէրլէ սէմավի վէ բուհանի ճէլիւ ասլէմէ թէյրան էտիպ Բապպընա գափուշարագ Անա սէնտէ իլէ քէնտի քէնտինի թագալիմ էտէր:

Օլ վագթ Բապպ Յիսուս Քրիստոս իւլահի հուզուր վէ սէմավի ճէլալլէ անը գարըլլայըզ գուճագլայարագ գապուլէտէր: Պատէհու Փէտէրին վէ մէլէքլէրի-

նին հուզուրընա չըգարմագ իւզրէ, միւլէրրէֆ վէ Քէնտի սուրէթինէ միւշապիհ ճէսէտլէ կէլինինի (քիլիսէյի) տօնտըպ պէյազ էլպիսէ կիյտիրիւր, վէ սէմա մէնգարէլէրի արասընտան խօշ անէնկլի թէրէնիւմլէր իլէ Ֆէրրահլանտըրարագ մուգատտէս, լէքէսիզ վէ գուսուրըզ քիլիսէսինի իզգէթլէ հուզուրընտա իհզար էտէր: Եփես. 5. 26: Պատէհու անը միւլքեաֆաթլայըպ թաճլամագ իւզրէ մէտհիյէյէ պաշլար: Ա Կորն. 4. 5: Շէօյլէճւ-

1. Զէմինտէ իքէն միւթէվազը, միւմին վէ միւթի շայիրտ օլուպ հագիգաթ Քէլամընը տօղրու թահսիլ վէ թաֆսիլ էտէրէք, իմանըն էսասի թալիմաթընտա սապիթ օլտուղը իշիւն մէտհ էտիպ միւլքեաֆաթլար:

2. Էօյրէնիպ ինանտըզը թալիմաթա կէօրէ, սատէ, ճիտտի, փաք վէ մուգատտէս հայաթ եաշայարագ հալիմ վէ գալպէն միւթէվազը օլուպ, Բապպըն Բուհը թարաֆընտան քէնտի սուրէթինէ թէպէտտիւլ էտէն հայաթը իշիւն մէտհ էտիպ միւլքեաֆաթլար:

3. Պատէհու օլ սաղլամ թալիմ վէ տիրի հայաթլէ ամիլ վէ ֆաիլ օլտարագ խտմէթ էտիպ մէյվէ վէ մահուլ վէրէրէք, տօլու էլլէր իլէ վէ չօզ ճէհիզլէ հուզու-

ըննա չըգտըղը իչիւն անը մէտն էտիպ
միւլքեաֆաթլար:

Շէօյլէթի պիր գատէն սօղուգ սու ի-
չիւն, Բապպընտ սարֆ էթտիյի վազթ,
նազթ վէ հայաթը իչիւն Բապպընըն իսմի
վէ պէշարէթինէ թէրք էթտիյի խանէ,
թարլա, սէրվէթ եախօտ արգատաւլըզ,
տօսթլըզ, խըսմ ու ագրապալըզտան վազ
կէշտիյի իչիւն մէտհլէ միւլքեաֆաթլար:

4. Բապպընըն ուղրունա չէթտիյի սի-
թէմ վէ հազարէթ, ֆէնա սէօզ վէ թէ-
ատտի իչիւն, էնճամ Բապպընը չէհատէթ
վէ իւան էթմէք իւզըէ հէր չէյէ հաթթտ
չէհիտիյէ բազի օլտուղը իչիւն անը մէտն
էտիպ հէր պիրիսի իչիւն այրը այրը մէտ-
հիյէ իւէ միւլքեաֆաթլար վէրէրէք անը
տօնատըպ ալգըշլար:

5. Իչպու թալիմաթ, հայաթ, ֆաալի-
յէթ վէ սատագաթլէ պերապէր իզհար էյ-
լէտիյի զալէպէ վէ ֆիթիւհաթ իչիւն տախի
մէտն էտիպ չէօյլէճէ միւլքեաֆաթլար:
Վահ. 2 վէ 3 պապլարա կէօրէ,

(ա) Մուհապպէթ զալէպէսինէ հայաթ
աղանճընտան եէմէք,

(բ) Սատագաթ զալէպէսինէ հայաթ
թաճը:

(գ) Շէհիտլիք զալէպէսինէ՝ մահֆուգ
մէն վէ եէնի պիր իսմ: Վահ. 2. 12—17:

(դ) Թալիմաթ զալէպէսինէ՝ հիւլիմէթ
վէ սապահ երլտըղը: Վահ. 2. 18—29:

(ե) Գուտսիյէթ զալէպէսինէ՝ պէյապ
էլպիսէ: Վահ. 3. 1—6:

(զ) Բէլամ զալէպէսինէ՝ հէյքէլտէ տի-
րէք օլմագ վէ իւշ իսմէր: Վահ. 3. 7—13:

(է) Միւլագաթ զալէպէսինէ՝ թախթըն-
տա օթուրմագ: Վահ. 3. 14—22:

6. Իչպու մէտհիյէ վէ միւլքեաֆաթլար-
տան սօնրա սըրա թաճլարա կէլիր:

(ա) Մատէմ քի էօլիւմէ վէ էօլտիւրիւլ-
մէյէ, չէհիտիյէ բազի օլարագ հայաթ
թաճընըն շարթլարընը իթմամ էթմիշ, իմ-
տի հայաթ թաճընը վէրիր:

(բ) Մատէմ քի չէրիր վէ ֆասիտ տիւն-
եատա սալիհ եաշայարագ սալահ թաճը-
նըն շարթլարընը իթմամ էթմիշ, սալահ
թաճընը վէրիր:

(գ) Մատէմ քի քէնտինի հազըրլատըզ-
տան մատա սաիր ճանլար տախի գազան-
մըշ տըր, իմտի մէսէրէթ վէ իֆթիսար
թաճընը տախի վէրիր:

(դ) Մատէմ քի հազիրի թէպաա վէ էյի
աաքէր օլուպ գանուն իւզըէ կիւրէչէրէք
զալէպէ, ֆիթիւհաթ վէ լիյագաթ կէօս:

Թերերէք միւլիւքեանէ թանճն շարթլա-
րընը իթմամ էյլէմիլ, իմաթի միւլիւքեանէ
ալթուն թան վերիբ:

5. Մատէմ քի շախսի հայաթ վէ խա-
րիճի ֆաալիյէթաէն մատա քիլիսէտէ
Րապպ թարաֆընտան թային օլունմըլ իխ-
թիյար, չօպան վազիֆէլէրիյլէ քիլիսէյի
կիւտէն, նէղարէթ էտէն, էօրնէք օլան
մէվզիտէ պուլունարագ ճէլալ թանընըն
շարթլարընը իթմամ էթմիլ, իմաթի ճէլալ
թանը աախի վերիբ:

7. Պէօյլէճէ Րապպ Յիսուս Գրիստոսըն
միւնթէխապ նիշանլըսը ճիւմլէ մէտհիյէ,
միւքեաֆաթ վէ թանլար իլէ թէճհիղ է-
տիլիբ վէ փաք վէ փարապ զարիֆ լի-
պաս կիյերէք հազըրլանըպ Գուզունըն
զէվճէսի տէյիւ իլան օլունըր վէ պէրա-
պէր թախթընտա օթուրարագ տիւյիւնէ
պաշալըպ ալգըշլար, Թէրէննիւմլէր վէ
հալէլուհալար իլէ էպէտէն Րապպընը կէօ-
նէնմէյէ տէվամ էտէր: «Շատ ու մէսրուր
օլուպ Անա համա էտէլիմ, զիրա Գու-
զունըն տիւյիւնիւ կէլտի, Անըն զէվճէսի
աախի հազըրլանտը»:

ՄԻՒՄԻՆԻՆ ՊԻՒԹԻՆ ԷՕՄՐԻՆԻՆ ԻՃՄԱԼԸ

(Զէմիցէ իֆէց)

1. Էվվէլա չօճուգ, ճահիլ վէ կիւնահ-
քեար օլմըլ: Բօմ. 3. 9—12, 23:

2. Սօնրա թէվպէ, աֆվլըգ խէլասլէ
եէնի էօմր պուլմըլ: Եփես. 2. 1—8:

3. Սօնրա Րապպտան նուր, թալիմ,
սիրուր վէ պէրէքէթլէր: Տիտ. 2. 1—8:

4. Պիրտէ թէճրիպէլէր, Շէյթան, կիւ-
նահ վէ ալինես իլէ օղրաշըպ ճէնկ ու
ճիհատա պագէն մաղլուպ պագէն զա-
լիպ: Ա. Պետ. 5. 8—11:

5. Էնճամ սաղլամ հայաթ, սօլմազ րէնկ
ու րաիհա վէ զալէպէ մէյվէլէրիյլէ գէմիւնի
էօմրիւնէ խիթամ: Ա. Կոր. 15. 55—58:

(Եօլիմսէն սօմրա)

1. Թէնտէն զաիպ Րապպըն եանընտա
հազըր: Բ. Կորն. 5. 8:

2. Տէրհալ ճէննէթ վէ սաատէթէ վասլ
օլուր: Ղուկ. 16. 22, 23. 43:

3. Րապպա վէ Րապպընքիլէրէ գավու-
շըր: Փիլպ. 1. 23:

4. Թէսէլի, սաատէթ վէ րահաթընա
նախ օլուր: Ղուկ. 16. 25:

5. Րապպըն կէլիշինէ, վատ ու միւ-
քեաֆաթլարա, թան ու թախթա միւն-
թազըր օլուր: Իպր. 11. 39:

(Յիսուսըն կելիօհեճե)

1. Դըյամլէ եա թէպէտտուլէ Բապպը
իսթիգպալ: Ա Սէլ. 4. 16. 17:

2. Հայաթ, թալիմաթ վէ ամէլլէր հի-
սապը: Ա Կորն. 3. 15:

3. Մէտհ, միւքեաֆաթ վէ թանլարա
նալի: Ա Կորն. 4. 5. Բ Տիմ. 4. 8.

4. Գուզուներն զէվճէսի զէմրնտէ Գրիս-
տուլէ սալթանաթ: Վահ. 19. 7:

5. Եէնի սէմա եէնի զէմրնտէ իլէլէպէտ
Երրորդութիւնը կէօնէնմէք: Վահ. 21. 1:

Էյ օգույան, սէն տախի շախսի էօմ-
րիւնտէ պու սըրա իլէ տօղրու եօլտա
աէվամ էտիպ՝ նոսիպլինտէ տուրմաղա
ճէհա էյլէ քի սէնինլէ օլ ճէլալ ալէմինտէ
կէօրիւշէլիմ: Իմտի Յիսուս տէյօր:

«Պաշընը եիւքէնիպ արտըմ սըրա
կէլ»: Մատթ. 16. 24:

«Իմանըն էյի ճիհատընտա ճահիտ օլ...
տավէթ օլունտըղըն էպէտի հայաթը
թուլթ: Ա Տիմ. 6. 12:

«Արգատա գալան շէյլէրի ունուտըպ,
իլէրիտէ օլան շէյլէրէ ուզանարագ, Ալլա-
հըն Յիսուս Գրիստոստա օլան ալի տապէ-
թինին միւսապագաթ նիշանը իշիւն մէն-
զիլէ տօղրու սէյիթտիրիմ»: Փիլ. 3. 13, 14:

«Սէնտէ պուլունանը գալի թուլթ, օլ-
մայա քի պիլիթ թանընը ալտա»: Վահ. 3. 11:

ԽԱՉՏԱՆ ՍՕՆՐԱ ԹԱՅ

Փէք չօգ ճանլար խաչ եօլունտա,
իսմէն րէսմէն թապի Բապպա,

Խաչը եափար զիյնէթ, մօտա,
Եօգ պիր մանա օլուստէն մատա:

Գիր կիւն Ալլահ պադար ճանա,
Քէլամ օէօյլէր քէօր վիճտանա,
Սիւս վէ զիյնէթ, զէվգ աւ սէֆա,
Թէպտիլ օլուր տիքէն թանա:

Ինտան քի նիսատան տօղմուշ,
Էօմրիւ գըսսա տէրալէ տօյմուշ,
Էօլիւմ, զահմէթ միրաա աւլէն,
Թապիի խաչ կէլիր էօնտէն:

Փէտէր Ալլահ շէֆգաթիվէրվէր,
Չիլէքլէրտէն պիր թաճ էօրէր.
Տէրտ վէ քէտէր մահգուշ ճանտա,
Թէպտիլ օլուր ֆանի թանա:

Կիւնահ խաչը կիրսէ ճանա,
Հայաթ, քահաթ գալմաղ աօլա.
Էօլիւմ, հէլաք էնճամ ճօշա,
Քի՞մ տայանըր պու նէվ խաչա:
Լաքին Յիսուս նիգուշ էտիպ,
Կիւնանլարը հէմ եիւքէնիպ,
Գալտըրմըլ տըր կիւնահ խաչըն,
Կէթիրմիլ տիր հայաթ թանըն:

Գաշգալարըն խաչը աղրըր,
Թաշրմասը միւշքիլ հէմ գօր.
Լաքին չօգլար մէճպուր մուլթադ,
Հէմճինթինէ պէտէլ օլմագ:

Էյէր միւմին փաք վիճտանլէ,
Խըսմէթ իշիւն ախէրինէ,
Թաչըր իսէ ֆաղլա խաչը,
Էնճամ ալըր սալահ թանը:

ՄԻԻԷԼԻՖԻՆ ՏԻԿԷՐ ԷՍԵՐԼԷՐԻ

Բապարն Հուզուրընտա պիր էօմբ:
Գրիստոս Հազգընտա Օլան Մէպաէի Դէլամ:

ՏԵՏՐԱԿԼԱՐ

Վաֆթիգ,
Աստուծոյ Կաղմանէ Ազաւանք,
Իմանըն Իսման վէ Իսթիմալը,
Պէնտէկոսթէ վէ Բուհ իւլ Գուտոսա Նաիլ օլմադ,
Ան ար լսելու ահանջ օւնի թոյ լաէ,
Աստուածաբութիւն և Ազգասիրութիւն,
Հազեար Արթնութիւն և Միջոցները,
Բուհանի Մէքթուպլար:

Շէրհ.— Թիւրքէլէրին էրմէնիճէլէրի աէ վար:

berku.—

MARANATHA

P. O. Box 303,

ALEPPO, SYRIA.